

A kedvező konjunktúra ellenére óvatosak az amerikai vegyipari cégek

New York-i tudósítónktól:

A dollár jelentős értékvesztése a vezető nyugati valutákkal szemben számottevően növelte az amerikai vegyipar termékeinek keresletét külföldön. De bővül a hazai kereslet is, összefüggésben az amerikai feldolgozóipar javuló exporteredményeivel és kilátásaival. Ebben a piaci helyzetben kézenfekvő volna, ha az Egyesült Államok vegyipara kapacitásbővítéssel „utána menne” a kibővült értékesítési lehetőségeknek. Az iparág azonban meglehetősen óvatos magatartást tanúsít a beruházások területén, hiszen nemrégiben fejezte be kapacitáscsökkentő „önáramvonalasítását”.

A hetvenes évek végén és a nyolcvanas esztendő elején a hazai és a külföldi kereslet visszaesése miatt az amerikai vegyüzemek kapacitásainak mindössze 60–65 százalékát használták ki. A tartósan ígérkező keresletcsökkenés, valamint a zsugorodó profit arra kényszerítette a vállalatokat, hogy átforgalmazzák termelési szerkezetüket, és drasztikus „fogyókúrát” hajtsanak végre: a nem kellő gazdaságossággal termelő vállalatokat, illetve üzemegységeket bezárták, és több tízezer dolgozót bocsátottak el. Az iparág átszervezése az évtized közepére fejeződött be.

1981 és 1986 között az amerikai vegyipar forgalma éves átlagban 4,7 százalékkal nőtt. Ez jócskán elmaradt a 70-es évek első felének robusztus növekedésétől. A gyengülő dollár jótékony hatásait az amerikai vegyipar igazán tavaly kezdte el érezni: 1987-ben a termelés a növekvő kereslet hatására 8 százalékkal haladta meg az előző évit, értéke elérte a 215 milliárd dollárt, s ebből 26 milliárd dollárnyit exportáltak. Az előrejelzések szerint idén az iparág termelésének értéke megközelíti majd a 235 milliárd dollárt.

A kereslet a várható termelési értéknél jóval nagyobb, az amerikai vegyipar vállalatai azonban nem kockáztatnak pótlólagos beruházások végrehajtásával. A növekvő piaci kereslet egy részét inkább a belső tartalékok mozgósításával, a termelési fázisok további korszerűsítésével fogják kielégíteni. Az USA vegyipari cégeinek szakmai szövetsége egyik jelentésében jól érzékelteti az iparág hangulatát: „Noha senki sem akarja még egyszer elkövetni a múlt hibáit (vagyis a termelőkapacitások túlzott felfuttatását), a vállalatok árgus szemekkel figyelik egymást, ki fog először

„robbantani”, nagy beruházást végrehajtani.”

Az iparág beruházásai idén 14 százalékkal haladják meg majd az 1987. évit, s a számítások szerint eléri a 19 milliárd dollárt. A jelenleg tapasztalható kereslet kielégítése ennél jóval magasabb beruházási összeget igényelne, de a vállalatok nem bíznak a hosszan tartó konjunktúrában. A piac igényelte speciális termékek helyett inkább a hagyományos — s ugyancsak jó keresletet mutató — termékeiket gyártják nagyobb mennyiségben. *Dave Sliney*, a *Monsanto* vegyipari konzern vezetője nyíltan ki is mondta: „Örültség volna a vállalat és az iparág marketingstratégiáját a dollár értékvesztésére alapozni.”

Az amerikai vegyipari cégek nem kívánnak idén új beruházásokat eszközölni a petrokémiai ágazatba, pedig itt is kedvező a konjunktúra. De tisztában vannak azzal, hogy Brazília és Szingapúr elkezdte a piac elárasztását az amerikaiaknál jóval olcsóbb petrokémiai termékekkel. Az általános irányzat alól csak a *Phillips Petroleum* cég kivétel, amely bejelentette, hogy új etilénüzemet épít, s ezzel a vállalat etilénigényelt kapacitása 1990-re 30 százalékkal növekszik.

A *Mabon* tanácsadó cég véleménye szerint az amerikai vegyipari vállalatok egy része jelentős összegű készpénzzel rendelkezik. A következő években ezeket az összegeket elsősorban nem termelőberuházásokra, hanem cégfelvásárlásokra fordítják majd. Cégházasságokon keresztül fognak mind a termelésben, mind pedig az értékesítésben terjeszkedni a készpénzben bővelkedő vegyipari vállalatok. Többen közülük más ágazatokba is elkalandoznak, bővítik profiljukat. Az *Oppenheimer* vegyipari tanácsadó cég elemzése pedig a jó konjunktúra közepette is óvatos vállalatokat igazolja: hosszabb távon — állítja az *Oppenheimer* — az amerikai vegyipar egésze nem számíthat a jelenlegihez hasonló, kedvező piaci helyzetre.

Kereskedelemtechnikai kérdésekben részletes felvilágosítást ad a Magyar Gazdasági Kamara kereskedelemtechnikai osztálya. Európa: Faludi Ilona, Ázsia, Ausztrália: Buzás Péter. Afrika: Horváth Józsefné. Amerika: dr. Rukavina Erna. Vámügyek: Surányi Miklósné, Deák Sándor. Telefon: 314-125.

Faint, illegible text covering the majority of the page, appearing to be bleed-through from the reverse side.

Világkereskedelem

Ugrik a „négy tigris”

A gazdaságtörténelem meglehetősen gyorsan megismételte önmagát Ázsiában. Két évtizeddel ezelőtt kezdett el a világ megismerkedni a ma már patinásnak számító japán elektronikai, autó- és egyéb termékmárkakkal, s ma már a szigetország árucikkei „Jehengerelték” a világ nagy részét. Hasonló folyamatnak lehetünk tanúi napjainkban a „négy ázsiai tigris” — Dél-Korea, Hongkong, Tajvan és Szingapúr — esetében. A négy délkelet-ázsiai ország mind magasabb technikai szintet képviselő és jó minőségű árucikkei kezdik előznie a világpiacot, „exporthengerük” feltartóztatatlannak tűnik...

Az Egyesült Államok 1987-ben például 37,7 milliárd dollár deficitet halmozott fel külkereskedelmében a négy újonnan iparosodó országgal szemben. Néhány esztendővel ezelőtt még igencsak aktív volt irányukba az USA kereskedelmi mérlege. (Érdemes megjegyezni, hogy az amerikai elektronikai szaktoltokban, áruházakban és autógyártásoknál mind előkelőbb helyre kerülnek a kirakatokban a Samsung, a Goldstar és a Daewoo márkájú szórakoztatóelektronikai eszközök, mikrohullámú sütők, számítógépek, valamint a Hyundai gépkocsik. Az úgynevezett tömegcikkekről nem is beszélve...) Washington joggal tart attól, hogy piacán megismétlődik a japán „példa” és néhány éven belül a japán áruk mellett a délkelet-ázsiai termékek lesznek túlsúlyban az amerikai fogyasztási cikkekkel szemben. Nem véletlen, hogy az Egyesült Államok a jövő év elejétől megvonja a négy országtól a vámkedvezményeket biztosító, úgynevezett GSP-rendszerben való részesedést. Ettől azt várják, hogy — a magasabb vámok miatt — valamelyest lelassul majd a délkelet-ázsiai áruk folyama az USA irányába.

A „négy tigris” viszont a jövőben fokozott mértékben kívánja értékesíteni áruit, ezért az USA mellett új piacok után néz. Elsősorban Japán és Nyugat-Európa az újonnan iparosodók exportjának új „vadászterülete”, a következő években ezek számíthatnak nagyobb exportoffenzívára a térségből. Az utóbbi hónapokban egyébként Dél-Korea és Tajvan részéről is erőteljes „nyitás” tapasztalható egyes szocialista országok piaca irányába. (A jen megerősödése többek között azzal járt, hogy a japán kereskedők számára meglehetősen olcsó a behozatal a négy országból, amelyek exportját támogatja valutájuk viszonylag alacsony árfolyama is. A szigetország importja tavaly 28,3 milliárd dollár volt, s ebből 12,5 milliárd a négy országból származott.) Egy esztendő alatt a négy újonnan iparosodó állam 60 százalékkal tudta növelni kivitelét Japánba. S érdekes módon a japán fogyasztók mind jobban keresik a „négy tigris” áruit.

A jó minőség és a korszerűség mellett a kereslet ugrásszerű növekedésében nem kis szerepet játszik az ártényező. A statisztikák tanúsága szerint a dél-koreai, a tajvani, a hong-

kongi és a szingapúri elektronikai cikkek ára 30-50 százalékkal marad el a japán piacon a hazai gyártmányúakétól. A Sony sétálómagnója például Japánban 75 dollárba kerül, a gyakorlatilag azonos minőségű és teljesítményű dél-koreai készülék ára viszont csak 25 dollár. S a példákat még hosszasan lehetne sorolni, hiszen a négy államban a termelési költségek — ezen belül is elsősorban a munkabérek — számottevően elmaradnak a japántól.

Jól jellemzi a japán vásárlók érdeklődését, hogy nemrégiben a négy ország közös elektronikai szakáruházat nyitott Tokióban, s az első három héten a forgalom meghaladta a háromnegyedmillió dollárt! Néhány esztendővel ezelőtt Japánban és a többi fejlett országban az újonnan iparosodó országok termékei a vásárlók körében magukon hordták a silány minőség, a tömegáru és a megbízhatatlanság „stigmáját”. Manapság erről már nincsen szó, az alacsony ár jó minőséget, korszerű termékeket takar. Felnöttek a gyerekek... Japánnak egyébként jó oka van a behozatal növelésére a négy országból, hiszen tavaly 20,6 milliárd dollár aktívumot mutatott kereskedelmi mérlege ebben a viszonylatban. Tokió szavakkal és tettekkel ösztönzi az importot a négy országból, sőt szorgalmazza a technológiai transzfer meggyorsítását is. A szigetország nagy szimpátiát érez a négy ország iránt, gazdasági fejlődésükben saját múltját látja viszont. De az érzelmi vonatkozások mellett fontos üzleti érdek is fűződik a „négy tigris” minél gyorsabb fejlődéséhez. A japán cégek ugyanis sorra helyezik ki termelésük egy részét a környező államokba, ahol leányvállalatokat létesítenek, s az olcsó munkaerő révén saját exportjuk versenyképességét is javítják. Ma már a Sony, a Toshiba, a Sanyo és egyéb világszerte ismert japán márkák jó része a délkelet-ázsiai újonnan iparosodó országokban készül. Ennek következtében az a furcsa helyzet állt elő, hogy a Tajv non gyártott Sony videomagnók ára alacsonyabb a japán piacon, mint a szigetországi anyavállalat termékeié. Mindez azonban nem zavarja az exportorientált japán cégeket, hiszen számukra nem a hazai piac jelenti az „igazi” piacot. A világpiacra pedig „tarolnak” a leányvállalatoknál készített termékekkel.

A világgazdaságot figyelemmel kísérő szakemberek véleménye szerint a következő évtizedben kontinensünk nyugati felén jelennek majd meg nagy tömegben a délkelet-ázsiai termékek. Bizonyos fokig ezek az árucikkek konkurenciát jelentenek a japán termékeknek — kivételt képeznek a térségben alapított japán leányvállalatok gyártmányai —, bár a szigetországnak egyelőre nem kell tartania nagyobb arányú piaci részaránycsökkenéstől. De a japán gyártók és exportőrök nem felejtik el, hogy két évtizede saját márkáik a világ számára hasonlóan ismeretlenek voltak, mint néhány éve még a Samsung és a többiek. Nem véletlen, hogy mind több figyelmeztetés hangzik el Tokióban: hosszabb távon nem szabad figyelmen kívül hagyni a „négy tigris” sikereit és eredményeit a kellemetlen piaci meglepetések elkerülése végett.

Hosszú a böjt

COCOM-akadályok

Az Országgyűlés építési és közlekedési bizottságának hét eleji ülésén ismét elhangzott, hogy a Magyar Posta arra számít, a COCOM-lista szeptemberi felülvizsgálata után végre megvásárolhatja a digitális telefonközpontokat. A berendezések beszerzése megkönnyítené a hazai távközlési hálózat fejlesztését. Mi tagadás, kitartásra nagy szükség van, ha magyar vállalatok az úgynevezett kényes termékekhez akarnak hozzájutni. Hogy próbálkozásuk eleve reménytelen-e, vagy csupán a várakozási időt kell kibővíteniük, arról a bűvös öt betű mögött megbűvő szervezet dönt.

A kelet–nyugati kereskedelmet koordináló bizottság párizsi székhelye bevehetetlen bástyához hasonlít. Telefonszámát hétpecsétetes titokként őrzik, a COCOM-ügyekben — eltérően a nyugati tájékoztatói gyakorlatától — nem adnak telefonon felvilágosítást a nyugat-európai államok gazdasági minisztériumaiban sem. Bár, ha belegendolunk, a szigorú előírások érthetőek, hiszen a bizottság lényegében NATO-szervezet. Az Egyesült Államok kezdeményezésére azért alakították, hogy megakadályozza a polgári, de egyben katonai célra is felhasználható termékek bejutását a szocialista, vagy nyugati megítélés szerint hasonló úton haladó országokba. De a vasfegyelem nemcsak a COCOM-tagokra kötelező. Az utóbbi években egyre több állam kényszerül respektálni az exporttilalmakat. Az emlékeztetes Toshiba-botrány után Japán fogadalmat tett, hogy a jövőben gondosan ügyel a szabályok betartására. Hasonlóan cselekedett Ausztria és Svédország is. A közelmúltban pedig a madridi kormány jelezte, erősebben ellenőrzi majd a szocialista országokba eladott csúcstechnológiai termékeit.

Az államok igyekeznek kivédeni, hogy vállalataik feketelistára kerüljenek. Ugyanis a tengerentúli partnernek min-

den eszköze megvan ahhoz, hogy lehetetlenné tegye ezeket a cégeket — elzárja előlük az élenjáró technikát, kiszorítsa őket a piacról — de a politikai és a kereskedelmi megfontolások gyakran nehezen egyeztethetők össze, szabályos csatát vívnak egymással a külügyek irányítói és a gazdasági szakemberek. Árgus szemmel figyelik Párizsban — s persze elsősorban a tengerentúlon — a mozgékony kívülmaradottak üzletpolitikáját, a többi között Tajvan és Szingapúr keleti kereskedelmét is.

A COCOM-lista általános műszaki paramétereket fogalmaz meg. Három kategóriát ismer. A jegyzékben nem szereplő termékek értelemszerűen szabadon forgalmazhatók. Bizonyos termékcsoport eladásáról a tagországok döntenek; a nemzeti hatóságok — a kereskedelmi, illetve a hadügyminisztérium — mérlegelik, nem sérti-e az előírásokat a szóban forgó berendezés, eljárás értékesítése a keleti piacon. Végül jó néhány eladást kizárólag a párizsi központ hagyhat jóvá.

Az engedélyezési eljárás rétesként nyújtható, bizonyos termékek, például nagyobb kapacitású számítógépek kivételét akkor szabadítják fel, ha a típus kifejlesztésében az adott szocialista ország utolérte vagy megközelítette a nyugati kínálatot, illetve a gép már elavultnak számít, mert a következő generációt is piacra dobják.

Évente mintegy kétezer vásárlási kéressel foglalkozik a COCOM, az eljárási rend országoként különbözik, sőt attól is függ, melyik vállalat jelentkezik vevőként. Ha a döntés joga a nemzeti hatóságoké, általában gyorsabban intéződik a dolog, bár a tempó megítélése viszonylagos: két-három évről is szó lehet.

Ízelítőül néhány termék a COCOM bőséges listájából. Tőlünk nyugatra a gépek háttérkapacitásának csúcsa jelenleg 640 megabyte. A szocialista fejlesztés 317 megabyte-nál tart. A PS 2/30-as professzionális személyi számítógépek Magyarországon árusíthatók

üzletben, PS 2/50 és PS 2/60-as gépeket viszont csak akkor vásárolhatunk, ha az eladó elfogadja a végfelhasználót. 80-as gépet ellenben hiába is kérünk. Nem ritka a COCOM gyakorlatában az sem, hogy saját emberét a helyszínre telepíti, ellenőrzi, nem használja-e a vevőn kívül más is a gépet. A vásárlási hercehurcában emlékeztetes esetek is előfordulnak. Jó ideig hiába próbált haladni a korral például a Skála-Metró áruház: „tiltott gyümölcsnek” számított a számlázást, s készletnyilvántartást segítő vonalkódolvasó rendszer.

Nem kínálják tálcán nyugati partnereink a robotokat sem. Bizonyos vezérlések, programozási rendszerek, több robot együttes működtetése tilalom alá esik. Ugyancsak listán vannak a soktengelyes, mikron körüli precizitású megmunkáló gépek és szinte lehetetlen feladat képesítő rendszereket vásárolni. Nem tudjuk egyelőre megoldani a szállodai helyfoglalásban az országos számítógéphálózat kialakítását. Nem tárják szélesre a kapukat a számítógépes adatbázisoknál sem. A Lockheed-bázisnak számunkra például csak a harmada hozzáférhető. S ha már a korlátozásoknál tartunk, nagyon szigorúan veszik a dokumentáció átadását. A félvezetők zürichi Semicon vásárlásán szakembereink kérdéseit alaposan megszűrjük, a standokon kapásból senki sem válaszol. Kéthárom esztendeje nem kapnak meghívót a magyarok a neves angol Infotech szemináriumaira sem. Nyugati ösztöndíjakat rengeteg tudományágban meghirdetnek, de az elektronika, a számítástechnika, az informatika nem tartozik ezek közé.

Kordában tartani a szellemet persze ezzel együtt sem lehet, de kétségtelen, hogy a COCOM nélkül a magyar gazdaság sokat emlegetett struktúraátalakításában, az optimális műszaki fejlesztésben, a számítástechnikai iparfejlesztési koncepció kialakításában eggyel kevesebb akadályt kellene venni.

Karcagi Katalin

Regionális kamarai együttműködés

88-V.20.

Argentína gazdasága

Adósságok hálójában

Gonzales Fraga, Argentína egyik legismertebb közgazdásza nemrégiben arra hívta fel a figyelmet, hogy a lakosság lényegesen jobban él, mint azt az ország gazdasági helyzete megengedné és többet költ valós lehetőségeinél. Hasonlóan vélekedik a Nemzetközi Valuta Alap is, amely igen kemény feltételekhez köti újabb pénzügyi mentőövét Argentína számára.

A dél-amerikai ország immár hat éve nem tud kilábalni az adósságválságból és nem tud megszabadulni annak gazdasági következményeitől. Az ország tartózsai meghaladják az 54 milliárd dollárt, s ezzel Argentína a világ harmadik legeladósodottabb állama. A hitelezők számára már évek óta csak a kamatokat fizeti Buenos Aires, de azokat is csak részben: az elmúlt négy esztendőben 20 milliárd dollár helyett csak 10 milliárdot fizetett ki. Egyelőre nem is számíthatnak az ország hitelezői arra, hogy pénzüket visszakapják, mert a gazdasági szakemberek többségének véleménye szerint az argentin gazdaság „kicsúszott” az ellenőrzés alól, és meglehetősen kaotikus állapotok uralkodnak.

Az infláció megközelíti a 200 százalékos, amely ugyan jóval alacsonyabb az 1984-ben mért 680 százaléknál, de a „kivért” gazdaság számára szinte elviselhetetlenül magas. A reálkamatok ugyanakkor nem haladják meg a 40 százalékos. Tetemes hiánnyal küszködik hosszabb ideje a költségvetés, amelynek többek között az a következménye, hogy az ország egyes területein az állami alkalmazottak bérkifizetése sokat késik.

Az idei pénzügyi év költségvetését egyetértés hiányában még nem fogadta el a törvényhozás. A viták középpontjában a tervezett deficit nagysága áll. Talvaly a költségvetési kiadások 8 százalékkal haladták meg a bevételeket. A Nemzetközi Valutaalap viszont ragaszkodik ahhoz, hogy ez az arány az új

költségvetésben ne legyen magasabb 2,9 százaléknál. Az IMF ugyanis a költségvetési hiány lefaragásához köti segítségét az ország adósságterheinek enyhítésére.

A gazdaság stabilizálását akadályozza és késlelteti a szakszervezetek és a kormányzat, illetve az üzleti élet között fennálló véleménykülönbség. Az erős és nagy befolyású argentin szakszervezetek véleménye szerint minden egyéb célkitűzésnél fontosabb a dolgozók életszínvonalának a megőrzése. Ennek érdekében javasolja, hogy a kormány egyoldalúan „írja le”, törölje az ország adósságát. A nemzetközi kötelezettségekkel rendelkező argentin vezetés természetesen nem kíván ilyen radikális lépéshez folyamodni.

Az üzleti élet viszont a mielőbbi rendcsinálás híve, s hangoztatja, hogy erre csak áldozatvállalással van lehetőség — mindenekelőtt az életszínvonal rovására. Többek között olyan bizalomkeltő gazdasági intézkedések meghozatalát tartja szükségesnek, amelyek nyomán a külföldi működő tőke a jelenleginél nagyobb érdeklődést mutat majd az argentin befektetési lehetőségek iránt. Az üzleti világ véleménye szerint az ország gazdasági gondjainak egyik fő eredője a helyi valuta, az ausztrál és az amerikai dollár közötti árfolyamfeszültség. Miután az ausztrál dollár árfolyama rögzített, a két valuta hivatalos és fekete árfolyama között 20 százalék a különbség, s ez igencsak megnehezíti az üzletkötést és a kereskedelmi számlázást, elszámolásokat. Az

üzleti világ azt szeretné, hogy a kormány szabadítsa fel az árfolyamot és egységesítse is azt.

A kedvezőtlen gazdasági helyzet ellenére meglehetősen alacsony — dél-amerikai mércével mérve — a munkanélküliek aránya. A legújabb statisztikák tanúsága szerint a munkaképes lakosság 5,6 százaléka állástalan. Noha a foglalkoztatottsági statisztika viszonylag kedvező, a reálbérek folyamatosan csökkennek. Argentín közgazdászok és a nemzetközi gazdasági szervezetek szívesebben látnának magasabb munkanélküliséget, ez ugyanis együttjárna a hatékonyság és a termelékenység növekedésével. Az argentin kormány — amelynek egyelőre nem sikerült megtalálnia a kilábalás receptjét — sajátos megoldást keres az adósságállomány mérséklésére. Hitelezőinél (elsősorban a külföldi kereskedelmi bankoknál) szeretné elérni, hogy azok „átértékeljék” az adósságokat. Más szavakkal: csökkentsék 40—50 százalékkal az adósságállományt, ugyanis az argentin értékpapírokat a nemzetközi kereskedelemben értéküknél ennyivel alacsonyabb áron adják és veszik.

Az argentin gazdaság jövője szorosan összefügg az adósságállomány sorsával. Hat esztendeje nem sikerült megoldást találni a pénzügyi terhek „menedzselésére”, s ez kifejeződik az ország gazdasági teljesítményében is. A gazdasági növekedés gyakorlatilag stagnál, talvaly 1 százalékkal növekedett a GNP, s 1988-ra is hasonló teljesítményt várnak. Szakértők véleménye szerint lényeges változás csak abban az esetben várható, ha Argentínának sikerül hosszú távú megállapodást kötnie hitelezőivel az adósság sorsáról, a jelenlegi „tűzoltás” ugyanis nem ad elegendő időt és lehetőséget a gazdaság átfogó reformjára.

G. Sz.

Adósságcsapda

Miért indul kevés csődeljárás? — Óvatos taktika a banknál

Nem is olyan egyszerű minősíteni a gazdálkodókat, mint ahogy az ember hinné! Akiről nyilvánvaló, hogy nehéz helyzetben van, az éppen hogy pontosan törleszti adósságait. Másról viszont csupa jót hallani, mégis gyakori a fizetési gondja. Hogy legyen itt okos az ember?! Persze, a szakértőknek azért több adat is rendelkezésükre áll, s abból már könnyű az „ítéletet” kimondani. Vagy mégsem?! A Magyar Hitelbank közgazdasági főosztályvezetője, Terták Elemér és két osztályvezetője, Csillik Péter és Páles György, e téma kapcsán inkább kétségekről, mintsem bizonyosságról beszél.

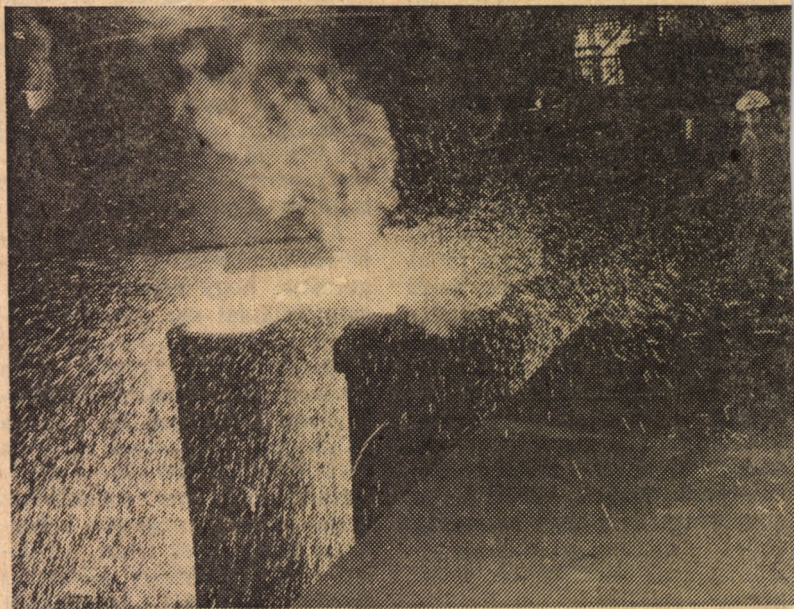
Az asztalon még ott a nemrég elkészült elemzés az MHB legnagyobb ipari adósairól. A hitelállomány felét 23 iparvállalat, azaz a kliensek egy százaléka birtokolja. S miközben az iparban 13,8 százalék a vagyonarányos nyereség, ebben a körben 18,1. Persze, *nagy a szóródás*: nullától több mint 40 százalékgig húzódik a skála. Ráadásul ezek a cégek az ágazat legnagyobb exportőrei közé számítanak, s így a hitelek egyharmada exportkötvetelést finanszíroz. Tehát egyértelmű, hogy rendkívül fontos vállalatcsoportról van szó, amely jól is gazdálkodik...

Csakhogy... A kedvező képet némileg módosíthatja, hogy idetartoznak a kohászati cégek, vagy például a Péti Nitrogénművek — hogy csak azokat említsük, amelyek anyagi nehézségeitől hangos időnként az ország. Ám ha e fontos vállalatkör készletszintjét nézzük, akkor is meglepődhetünk: miközben az ipari átlag 73,6 nap, a 23 gazdálkodónál ez 85,9 nap. *Miként lehetnek vajon ilyen hosszú tőkelekötéssel jobbak az átlagnál?! Ugyanakkor, ha a bankosok véleményét kérdezi az ember, a kohászatról csak nagyon óvatos véleményt hallani.* A mérleg szerint ugyanis egyik nagy kohászati vállalat sem volt tavaly veszteséges. Más kérdés — és ezt a pénzügyintézetek pontosan tudják, de saját jól felfogott érdekükből ezt figyelmen kívül hagyhatják —, hogy miből táplálkozott ez az eredmény. Hogy a háttérben ott húzódik a központi segítség. De ha a kor-

mindenfajta kormányzati kényszerősztönzés ellenére — a bankok bizony óvatosak. A kohászat esetében különösen, hiszen ennek az iparágak a gondjait nem lehet egy intézmény keretein belül rendezni — ezért készült a központi program. A bank itt csak jobbra végrehajtó, s nem kezdeményező... Bár olyan nagyvállalat helyzetét sem lehet pusztán banki eszközökkel

portörök lehetőségei ráadásul kimerülőben vannak. Ha valahonnan, hát a kis- és közép vállalatoktól remélhető a bővítés további forrása. A „csendes többségnek” idáig nem volt alanyi joga a külkereskedés — az új lehetőséggel talán a kisebb cégek is aktivizálhatják magukat. Akárhogyan szűkíteni hát a hitelállományt — bank szemszögből ez a helyzet — az adósságcsapdából csupán ezzel a módszerrel aligha lehet kitérni.

A bankok jól felfogott gazdálkodói érdeke tehát ma nem a felszámolási eljárások megindításához kapcsolódik. Sőt, ameddig csak lehet, ezt a végső eszközt el kell kerülniük, hiszen akkor nemcsak követeléseik egy részét kell saját nyereségből leírni, de ami

Ózdi Kohászati Üzemek: tavaly nem volt veszteséges, de...

Fotó: Sarkózy György

megoldani, mint például a Péti Nitrogénművek.

A szakemberek e példákkal csak a pénzügyintézet korlátait próbálják érzékeltetni. S azt, hogy bizony minden adat birtokában sem ítélezhetnek

megmarad, ahhoz is csak hosszú idő után jutnak hozzá... Ilyen megközelítésből már az sem meglepő, hogy a bankok — saját bevallásuk szerint — gyakorta „túl jól” minősítik partnereiket, s csak nagyon

Tőzsdepulzus — válság után

A New York-i Wall Street tekintélyt parancsoló tőzsdeépülete előtt „parkoló” hot dog- és magyórásosok igazán nem panaszkodhatnak rossz üzletmenetre. Nappal hosszú sor kanyarog a tőzsde egyik oldal-bejárata előtt, a belföldi és a külföldi látogatók szinte kivétel nélkül „elzárandoznak” a részvénytőzsde épületébe; néhány percig mindenki szeretne tanúja lenni a hangyabolyhoz hasonlítható adok-veszek nyüzsgésnek. A látogatók fogyni nem akaró sora különösen a tavaly októberi tőzsdekrach óta „vastagodott meg” — az élelmes utcai kereskedők nem kis öröme és hasznára. S akinek van türelme kivárni a hosszú sort, az a látogatók — üvegfallal elzárt — erkélyéről néhány percig tanúja lehet a világ leghíresebb tőzsdéje „szívverésének”.

KÜZDELEM A RINGEKNÉL

A New York-i tőzsde 1987. október 19. óta már nem azonos korábbi önmagával. Legalábbis, ami a hangulatot, a bizalmat és a várakozásokat illeti. Kívülről persze semmi sem változott. Az „arénába” továbbra is csak a bejegyzett tőzsdei cégek alkuszai (ügynökei), valamint a tőzsde alkalmazottai léphetnek be. A hatalmas terem falain villanyújságok mutatják megállás nélkül a részvényárfolyamok alakulását, s az alkuszok ezeket a pénzt jelentő híreket tévémonitorok százain is figyelemmel kísérhetik. A részvények adása és vétele a bódéhoz hasonlítható úgynevezett ringeknél történik, természetesen elektronikus úton.

Az alkusz valamelyik ringnél részvényt ad el vagy vesz: a tőzsdei alkalmazott a legfontosabb adatokat azonnal betáplálja a számítógépbe, s a villanyújságon már meg is jelenik a vétel vagy eladás

nyomán kialakult új árfolyam. (Érdeemes megjegyezni, hogy az amerikai cégeknek csak kisebb hányada működik részvénytársaság formájában, a nagyobbik része családi vállalkozás. A részvénytársaságok értékpapirjai a tőzsdén cserélnek gazdát. S nem mindegy, hogy milyen árfolyamon, hiszen a részvényárfolyam alakulása egyben minősíti is a céget.) Telefonok százai állnak az alkuszok rendelkezésére, hogy állandó kapcsolatban lehessenek a számukra vélteli vagy eladási utasítást adó munkáltatójukkal, a tőzsdeügynökségekkel. A kora délutáni órákban a nagyteremben — amelyet szaknyelven floornak neveznek — már bokáig ér a papírhulladék, a rohanó alkuszoknak nincsen idejük a szemeteskosár használatára, a papír „szabadése” gyorsabb.

Nem könnyű foglalkozni tőzsdei alkusznak lenni. Az amerikai tőzsdeügynökségek jelentős összegeket fizetnek egy-egy alkuszi hely megvásárlásáért a flooron a tőzsdét működtető igazgatóságnak. (A szigorú tőzsdeszabályzat azt is előírja, hány alkusz dolgozhat a flooron.) A „szentélybe” csak magas képzettségű, jó üzleti érzékű, gyors felfogású ügynököket küldenek a részvények kereskedelmével foglalkozó tőzsdeügynökségek. Az alkuszok általában 5-10 évet töltenek el a flooron, mert az állandó feszültség, a figyelem szakadatlan és lanckadatlan összpontosítása igencsak megrongálja az idegeket. Észnél kell lenni, mert egy-egy rossz döntés tízmillió dolláros károkat okozhat a tőzsdei cégek megbízóinak, s a vállalatok között ezen a területen is kíméletlen a versenyharc.

A KALAPÁCSÜTÉS

A nyüzsgés, a kiabálás csak délután négy órakor marad abba, a tőzsde egyik vezető munkatársa ugyanis egy szőszékhez hasonló erkélyről ekkor vet véget kalapácsütéssel a napi tőzsdei forgalomnak. S a következő percekben a rádió- és a televíziós állomások közlik az úgynevezett Dow Jones index aznapi alakulását, valamint a forgalmazott részvények mennyiségét. (A rossz nyelvi csintéret az átlagamerikai csak két dolgot olvas el az újságban: a sportot és a részvényárfolyamokat. Ez utóbbi szinte mindenkét érdekel és érint, mert az amerikaiak megtakarított pénzüket egy részét a tőzsdeügynökségeken keresztül részvényekbe fektetik.)

A napi hírekben oly sokat szereplő Dow Jones index a New York-i tőzsde és nem kis mértékben az amerikai gazdasági élet barométerének tekinthető. A Dow Jones ipari részvénytulajdonos 30 amerikai nagyvállalat — köztük az IBM, a Coca-Cola, a Boeing, a Good Year, a General Motors, a Kodak — értékpapirjai tőzsdei árfolyamának alakulásáról ad számot. Az indexet naponként számítják ki a részvények tőzsdei jegyzését — százalékos emelkedését és süllyedését — átlagolva. Miután a harmincas vállalati lista jól reprezentálja az Egyesült Államok termelő- és szolgáltatóiparát, a DJ-index alakulása kifejezi az üzleti élet bizalmát vagy bizalmatlanságát a gazdaság iránt.

A DJ-indexet több évtizede naponta számítják ki, s egyben közlik a gazdát cserélt részvények számát is. Évtizedünk közepétől „normális” üzleti körülmények között naponta mintegy 125 millió részvényt adnak el. Ekkora forgalom lebonyolítása csak hatalmas számítógéppark segítségével lehetséges; a New York-i részvénytőzsde „mögött” tehát igen komoly „komputerhadsereg” áll.

A „FEKETE HÉTFŐ”

1982 augusztusa és a tavalyi év októbere között a DJ-index 776-ról 2722 pontra emelkedett. A részvényárfolyamok öt éven át tartó, soha nem látott magasrepülését csak bizonyos mértékig indokolta az amerikai gazdaság teljesítménye, az árfolyam-emelkedés mögött elsősorban a spekuláció állt. A részvények árfolyama már-már elszákkadt a cégek valós gazdasági teljesítményétől és erejétől, a részvények szinte önálló életet kezdtek el élni. S a spekuláció „eredménye” nem is maradt el: tavaly október 19-én pánikszzerű eladási hullám indult meg a New York-i tőzsdén. Egy nap alatt több mint 600 millió részvénytől szabadultak meg az alkuszok, a nagy kínálat pedig jócskán lenyomta az árfolyamokat. A „fekete hétfőn” a Dow Jones index 508 pontot zuhant. Heteken át tartott még az árfolyamok ugrás-szerű ingadozása a tőzsdén, s a papíron elszenvedett veszteségek több száz milliárd dollárra rúgtak. Sok tényező szerencsés együtthatásának eredményeként a tavalyi tőzsdeválság nem idézett elő az 1929-eshez hasonló világválságot.

A „fekete hétfőnek” máris könyvtárnyi irodalma, elemzése van. Tanulmányok százai elemzik a tőzsdekrachhoz vezető okokat és jelenségeket, az amerikai részvénytőzsde azonban még mindig tartanak egy nagyobb méretű tőzsderobbanástól. Március elején a DJ-index kétezer pont közelébe „kúszott vissza”, a részvények napi forgalma azonban még mindig nyugtalanságot tükröz. (Hasonló bizalmatlanság tapasztalható a tőkés világ többi nagy részvénytőzsdéjén is, hiszen azokat sem hagyta érintetlenül a „fekete hétfő”.)

Jól jelzi a részvénytőzsdevel kapcsolatos nyugtalanságot az amerikai televíziós társaságok „magatartása”. Az egyik erkélyen állandóan „bevetésre készen” állnak kameráik, hogy egy esetleges újabb megrázó tőzsdeválság eseményeiről azonnal tudósíthassanak. A gazdasági szakemberek egy részének véleménye szerint a tavalyihoz hasonló tőzsdei földindulásra ugyan nem lehet számítani, de komolyabb „utórezgések” még lehetnek. Sokan viszont arra figyelmeztetnek, hogy október 19. bármikor megismétlődhet. Nem is kell mondani, hogy a részvénytulajdonosok és az alkuszok szívesebben álmodnak Frankensteinről, mint az efféle jóslatokról...

(— asz —)

ENNÉGY HALOTT

IZEK KUBÁBAN

ellátás az ország központi tartományjaiban.

Camagüey megyében összedől a szigetország legnagyobb, 275 méter hosszú, 49 méter magas vasúti hídja. Ebben a körzetben a mostani legnagyobb árvíz az 1963 októberi Floraciklon kiváltotta áradások óta. Sok járásban szünetel az iskolai oktatás, s a távolsági buszközlekedést is felfüggesztették az érintett megyékben. Összesen 65 ezer embert kellett evakuálni.

DÉL-KOREA

Sztrájkok

Tokió, június 3.

Az év első négy hónapjában Dél-Koreában 334 munkabeszüntetésre került sor, az ebből eredő veszteség értéke meghaladta az egymilliárd dollárt. A legtöbb sztrájkakció a gépkocsigyártó ágazat üzemeiben volt — tette közé jelentését tegnap a dél-koreai kereskedelmi és ipari minisztérium.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIO

Június 3., péntek

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: Megszűnt. — 15.00: Erről beszélünk. — 15.30: Fűvőzene a Szovjetunióból. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Fityó. Szentkuthy Miklós tanár szerepében. — 16.45: Dalok. — 17.00: Útközpontok. — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Idősebbek hullámhosszán. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvüdüdség (x) — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Háttérbeszélgetés. A csúcs után... — 19.45: Ünnepi könyvhét 1988. — Údvözlét az olvasónak. — 20.35: Zenélő doboz. — 21.15: Kilátó. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Mielég. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.15—4.20: Ejjél után.

PETŐFI:

14.00: Péntektől péntekig. — 16.55: Reklám. — 17.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 17.05: Kölyökrádió. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.30: Reklám. — 18.35: Fiataloknak! — Közben 19.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 19.50: Egészségünkért! — 20.00: Nótakedvelőknek. — 21.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 21.05: Fiatalok popzenei felvételeiből. — 21.32: A Rádió Dalszínháza. Lili. Florimond Hervé operettje. — 23.00: Hírek. Időjárás. — 23.10: Egy kis éji könnyűzene. — 0.15—4.20: Ejjél után.

BARTOK:

13.55: Népzene. — 14.04: Bemutatójuk új kórusfelvételeinket. — 14.40: Nagy mesterek kamarazeneiből. — 15.54: Agh István. Egyemmel mellett. — 16.04: Századunk zenéiből. — 17.05: Verdi: Attila. Háromfelvonásos opera. — 19.00: Hírek. Időjárás. — 19.03: Műsorismertetés. — 19.05: Iskolarádió. — 19.20: Évszázadok kamaramuzsikájából. — 20.36: Villon: A Nagy Testamentum. — 21.00: Külföldi tudósok a szó. — 21.15: A Déném. Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye. — 22.53: Ansol operákból. — 23.30: Hírek. Időjárás.

Június 4., szombat

KOSSUTH:

4.30—7.30: Jó reggelt! — 7.30: Gazdász-virtus. — 8.00: Hírek. Időjárás. Lapszemle. Műsorismertetés. — Kb. 8.20: Mai programok (x) — 8.30: Családi tűkör. — 9.00: Reklám. — 9.05: Színes népi muzsika. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Ismét — a javából! — 11.55: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Kontinensek szántóföldek. — 13.00: Zeneparádé. Klasszikusok délidőben. — 13.49: Enekeljünk együtt!

PETŐFI:

4.30—7.22: Dallamoktól. — 7.25: A Szabadegyházak Tanácsa taggyűléseinek vallásos felőrája. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.11: Népszerű muzsika. — 8.50: Külpolitikai figyelmű. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: A rulettkirály. Kellér Andor kisregénye rádióra alkalmazva. — 9.35: Sanzonok. — 10.00: Szombat délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Jó ebédhez szól a nóta. — 13.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 13.05: Miska bácsi levelesládája. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTOK:

6.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 6.05: Népszerű muzsika korán kelőknek. — 7.00: Hírek. Időjárás. — 7.03: In limba materna. — 7.30: V materinkom jazyku. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Sztereó beállítóműsor. — 8.19: Orgonamuzsika. — 9.28: Nagy alakítások a Magyar Állami Operaházban. — 10.30: Sliagerlista. — 11.00: Hangfelvételek felsőfokon. Kocsis Zoltán két zongoraversenyt játszik. — 12.10: Három kvartett. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Kivánságműsor szombaton.

TELEVÍZIO

PÉNTEK

17.00: Hírek. — 17.05: Négy nap tévéműsora. — 17.15—19.00: Péntek délután. Kapcsoljuk Kecskefőtet és Pécsét. — Kb. 17.15: Evgyűrűk. Nyugdíjasok műsora. — Kb. 17.45: Téka. Közhasznú információk. — 17.55: „Fej és írás”. (Reklám) — Kb. 18.00: Ablak. Közéleti szolgáltató műsor. — 19.00: Reklám. — 19.05: Tévétorna. — 19.10: Esti mese. —

19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Szerelmekkel látni. Francia-olasz film (1959 — FF) — 21.45: Reklám. — 21.50: Ezer év. Riportfilm az orosz ortodox egyházzól. — 22.50: Híradó 3.

2. MŰSOR:

14.50: Képűtség. — 14.55: Vjesti. — Hírek szerbhorvát nyelven. A pécsi körzeti stúdió műsora. — 15.00: Roland Garros francia nemzetközi teniszbajnokság. Közvetítés Párizsból. (Hosszabbítás lehetséges!) — 20.00: Képűtség. — 20.05: Zenés Tv-színház. Donizetti: Rita. Zenés anekdota nyolc képből (1978) — 21.00: Híradó 2. 21.15: Szorongó csend. Portréfilm Deim Pál festőművészről. — 21.40: Országok, emberek, életek. Eltávolodás. Kubai film (1985) — 23.00: Képűtség.

SZOMBAT DÉLELŐTT

8.05: Tévétorna gyerekeknek. — 8.10: Kerékpársuli. XIV. 5. rész: Athaladás egyenrangú útkeresztződésben. — 8.15: Nas ekran. A pécsi körzeti stúdió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi műsora (ism.) — 8.45: Körmönfontoló. Matematikavetélkedő 5—6. osztályosoknak XI.11. rész: Döntő. — 9.25: Képűség. — 9.30: Hármassport. A sport. VI.1. rész. — 10.15: A kis csillagász. NDK gyermekjátékfilm. — 11.25: Szomszédok. Teleregény — 29. fejezet (ism.) — 11.55: Képűség.

SZÍNHÁZ

Operaház: Bánk bán (Klemperer bérl. 6. ea. 7) — Erkel Színház: Varázsital (Székely M. bérl. 6. ea. 7) — Pesti Vigadó: A MÁV szimfonikus zenekar hangversenye (8) — Mátyás-templom: Máté János orgonaestje Philipp Emanuel Bach halálának 200. évfordulója alkalmából (8) — Budapest Kongresszusi Központ: Zorba (7) — Katona József Színház: A revizor (7) — Fővárosi Operettszínház: A víg özvegy (Törzs J. bérl. 4. ea. 7) — József Attila Színház: Me and my girl (7) — Madách Színház: Kean, a színész (7) — Madách Kamara: Páratlan páros (7) — Elelem bére (este fél 11) — Rock Színház: A Nyomorultak (Vigszínházban, 7) — Thália Színház: Doktor úr (7) — Radnóti Miklós Színház: Andrassy út 60. (7) — Vidám Színpad: Ninocska (7) — Allami Bábszínház: Kaland a Tigris bolygón (du. 3. Népköztársaság útja 69.) — Fővárosi Nagycirkusz: Ujjé, a ligetben...! (du. fél 4, este fél 8, premier) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Elveszett a „Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat, Budapest VIII., Kállai Éva u. 7., MNB 209—01 659” feliratú, 48-as sorszámú, keretezett bélyegzője. A bélyegző használata érvénytelen. (x)

Utazási iroda keres nyári szüneti foglalkoztatásra 12—14 éves korú gyermekeket. Az 10 órás napi elfoglaltság díjazása: ingyenes üdültetés. Görkösolyások előnyben. Felvilágosítás és jelentkezés telefonon: 172-511. (x)

Június 12., vasárnap: repülőnap a Budaörsi repülőtéren. Megközelíthető BKV különjáratú autóbusszokkal a Móricz Zsigmond körteri 3-as autóbussz-végállomásától, személynként 2 db jegy érvényesítésével (bérlet nem érvényes), vagy személygépkocsival. Parkolási díj: 10 Ft. Belépődíj: 30 Ft. 18 éven aluli fiataloknak a belépés díjtalan! Program: 9.00—10.00: repülőnap előkészületek, 10.00—11.15: légi parádé, 11.15—11.45: tombolasorsolás, 11.45—12.45: a légi parádé folytatása. A tombolajegy ára: 30 Ft, a tombola fődíja: 2 személyes Malév-szabadjegy. Bütfé biztosítva. (x)

Az Arany János Színház igazgatósága stúdiós felvételt hirdet 18—22 év közötti lányok és fiúk részére. A felvételi vizsga június 14-én (kedd) 10 órától 14 óráig lesz a színház stúdiójában. Jelentkezési lap és a felvételi szülő tájékoztató a színház titkárságán és portáján június 13-ig átvehető. (x)

Közalkalmazottak klubja nyári intenzív angolnyelvi-tanfolyamot indít 10 napon keresztül. **Jelentkezni lehet:** 1088 Budapest VIII., Puskin u. 4. szám alatt, 1988. június 7-én és 8-án 16.30—19.00 óra között. Tanfolyam kezdési időpontja: 1988. június 13. Részvételi díj: 1200 Ft. (x)

Tengerparti üdülés Bulgáriában, Napospart, Várna, Druzsa, Neszebar üdülőhelyeken, a Balkántourist szállodában és villáiban. Jelentkezés Encián Utazási Irodában (Bp., Ó utca 1. 1066). Telefon: 114-868 vagy 169-488. Egyes utakon nyugdíjas- és diákkedvezmény. Szeptemberben rendkívüli kedvezmény! (x)

Külföldre utazók betegség-, baleset- és poggyászbiztosítását vállalja az Atlasz Utazási Biztosító Rt. A hagyományos lehetőségek mellett újdonság az egy évig érvényes Utazási Biztosítási bérlet, mellyel a rendszeresen vagy váratlanul külföldre utazók dolgát könnyítjük meg. Utasbiztosításaink megköthetők ügyfélszolgálati irodánkban (1082 Budapest, Ullói út 56. Telefon: 138-070), valamint az utazási irodák és az Állami Biztosító kirendeltségeiben. Külföldön is biztonságban! (x)

A Blaguss-Volánbusz Nemzetközi Utazási Kft. nyári ajánlataiból: Burgenland, július 1—3. Utazás: autóbusszal. Félpenziós ellátás, R. d.: 5230 Ft. Jesoló, 8 nap szeptemberben. Utazás: egyénileg. Félpenziós ellátás, R. d.: 8450 Ft. Semmering, 7 nap júliusban, augusztusban. Utazás: egyénileg. Félpenziós ellátás, R. d.: 10 280 Ft. Igényesen és szívesen, osztrák és magyar stílusban. Felvilágosítás és jelentkezés: Bp. V., Engels tér, autóbussz-pályaudvar. Tel.: 177-777. (x)

Macsikásy Izolda festőrajzoló tábora gyermekeknek június 13-tól 25-ig a Pataky István Művelődési Központban (Bp. X., Pataky tér 7—14. 1105). Jelentkezés a helyszínen, naponta munkaidőben. (x)

Idegen nyelvű zenei, számítógépes komplex tábor gyermekeknek június 29-től július 12-ig a Pataky István Művelődési Központban (Bp. X., Pataky tér 7—14.). Jelentkezési határidő: június 10. A jelentkezéshez sem idegen nyelvi, sem zenei alapképzettség nem szükséges. Jelentkezés a helyszínen, naponta 14-től 20 óráig. (x)

Szüneti nyelvtanfolyamok június 13-tól. Angol, német és orosz intenzív nyelvtanfolyamok délelőtt és délután a 7. Nyelv nyelviskolájában. Bp. XI., Bartók B. út 27. Beiratkozás du. 5-től 7-ig. Tel.: 682-653 és 654-786. (x)

Cél a nyelvtudás. Június 13-tól angol, német és orosz intenzív nyelvtanfolyamok a 7. Nyelv nyelviskolájában délelőtt, délután és este. Beiratkozás Bp. XI., Bartók B. út 27. du. 5—7-ig. Tel.: 682-653 és 654-786. (x)

Az IBUSZ Budapesti induló autóbussz kirándulásai: június 4-én Kisvasúttal a Börzsönybe 361 Ft, június 4—5-ig Zemplén 1263 Ft, Szigetköz—Hanság 1254 Ft, június 5-én Dévanyai TVK 546 Ft, Pécs 546 Ft, június 7-én Pozsony 513 Ft, június 10-én Salgótarjáni Úveggyár 361 Ft, június 11-én Arvályhaj 337 Ft, Gemenc 494 Ft, június 12-én Dunántúli festők 494 Ft, Kis-Balaton 522 Ft, Szegec 470 Ft, június 16-án Mátyásföld—Csallóköze 437 Ft. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az IBUSZ-irodáknak (x)

IBUSZ-ajánlatok — egyénileg utazóknak! Szopok (Bulgária). 8 napos turnusok júniustól szeptemberig. Elhelyezés: 2-3 ágyas szobákban, privát szállásokon. Részvételi díj vasorrával: 1994—2392 Ft. **Magas-Tátra (Nova Lesna)**, 8 napos turnusok júniustól decemberig. Elhelyezés 2-3 ágyas szobákban privát szállásokon. Részvételi díj étkezés nélkül: 1909 Ft. **Makarska (Jugoszlávia)**, 8 napos turnusok júniustól augusztusig. Elhelyezés: 2 ágyas szobákban. Részvételi díj félpenziós ellátással: 4968 Ft, ebből valutában fizetendő USD 77. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az IBUSZ-irodáknak! (x)

Unitex Általános Kereskedelmi, Szolgáltató és Készletelő Leányvállalat szerződéses üzemeltetésre átadja a következő üzletet: 3. sz. fonal-szövet bolt, Bp. VIII., Dózsa Gy. út 34. Tájékoztató adatok, pályázati felhívások és felvilágosítás kapható: Hegedűs Józsefné kisker. ov.-nél. Telefon: 583-311 108 vagy 583-374. A pályázatot legkésőbb 1988. június 15-én 16 óráig lehet benyújtani. Cím: Bp. XXI., Rákóczi F. út 195—197, 1214. Versenytervezés 1988. június 27-én 12 órakor lesz a vállalat központi irodájában: Bp. XXI., Rákóczi F. u. 195—197, 1214 alatt. (x)

A főtí Vörösmarty Mgtsz cseresznye védésére — Szedd magad akció! szervez a Csomádon lévő ültetvényében. A kert megközelíthető Fóton keresztül Órbottyán felé vezető úton, Budapesttől 16 km-re. A cseresznye ára 30 Ft/kg. A szedés folyamatosan minden nap 8—16 óráig, illetve vasárnap 8—12 óráig történik. A gyümölcsösen étkezési és befőzési cseresznye is van! (x)

Üzótábor — a Margitszigeten. 587-087. (x)

Mély fájdalommal tudatom mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy drága jó édesanyám, **Kovács Jánosné** szül. Tóth Mária, a Dél-pesti V. V. nyugdíjas üzletvezetője május 22-én váratlanul elhunyt. Kivánságára szülőfalujában, Nyalkán helyeztük örök nyugalomra. Lányka: Hayné Zsuzsa. (x)

6 Esti Hírlap

1988. június 3., péntek

Nemzetközi részvényt piac

A kuvaiti kapcsolat

A kőolajexportáló arab országok többsége a hajdanvolt mesés olajbevételek egy részét a gazdaság és az infrastruktúra fejlesztésére fordította, a nagyobbik hányadot pedig külföldi bankokban kamatoztatta. Az évek során a korábbi magas kamatlábak lemorzsolódtak, a „fekete arany” ára pedig számottevően csökkent.

Az arab olajexportáló államok csaknem mindegyike kénytelen volt *összebb húzni* a nadrágszíjat, sorra törölték a korábban elhatározott fejlesztési programokat, s még átmeneti fizetési nehézségeik is támadtak. A petrodollárok apadása a legkevésbé Kuvaitot viselte meg, mert az 1,7 millió lakosú ország gazdasági vezetése *külön utat járt* és jár az olajjövödelmek hasznosítása területén.

A legnagyobb fogás

Kuvait a hetvenes évek második és évtizedünk első felének *magas olajáraiból származó jövedelmeivel meglehetősen jól sáfárkodott*. A bevételek egy részét iparfejlesztésre fordította, 10 százalékát pedig félretette a következő generáció részére. A patakzó olajdollárok többségével azonban nem az államkincstárt és a külföldi bankok vagyonát gyarapította, hanem mintegy 90 milliárd dollárért vásárolt részvényeket, illetve részesedést jó konjunkturát élvező világcégekből.

A világ csak *most kezdi felmérni Kuvait széles körű részvényvásárlási tevékenységét*, az ország ugyanis nem verte nagy-dobra ezt a szívós és tudatosan folytatott befektetési politikáját. Másfél évtized alatt Kuvait nem kis vagyon birtokába jutott külföldön: számítások szerint a *mintegy 90 milliárd dollárért vásárolt részvények mai értéke megközelíti a 200 milliárd dollárt*. Különös helyzet állt elő az elmúlt két esztendőben a kuvaiti államjövödelmek alakulásában: a részvényekből származó jövedelmek 1986-ban és tavaly meghaladták az olajbevételeket. 1987-ben Kuvait a kőolajexportból 8,3, a külföldi befektetésekből pedig 8,8 milliárd dollár bevételre tett szert. A jelek arra mutatnak, hogy ez az irányzat egyelőre nem változik, hiszen a kőolaj ára belátható időn belül nem fog kiugró mértékben emelkedni, ugyanakkor a Kuvait által megvásárolt cégrészvények továbbra is *magas osztalékot* biztosítanak tulajdonosaiknak.

A „csendes” beruházási tevé-

kenység eredményeként a közel-keleti ország valóságos vállalatbirodalmat épített ki maga körül. Az évek során megvásárolta a világhírű és kiváló üzleti eredményeket felmutató Daimler-Benz autógyár részvényeinek 14 százalékát. Ugyancsak az NSZK-ban 24,9 százalékos részesedést szerzett a Hoechst vegyipari óriásvállalatban, 20 százalékos tulajdonjogra tett szert a Metallgesellschaft bányaiipari cégben. Megvásárolta a kaliforniai Santa Fe Internationalt, amely a világ egyik vezető kőolajkutató és -kitermelő vállalata. Nemrégiben derült fény az Egyesült Államokban arra, hogy Kuvait a Wall Streeten jegyzett 70 legnagyobb amerikai vállalat részvényeinek néhány százalékával is rendelkezik. (Az USA-ban a részvásárlóknak addig nem kell felfedniük kilitüket, ameddig egy-egy cég részvényeinek *legalább 5 százalékával nem rendelkeznek*. Amerikai tőzsdeszakértők véleménye szerint a részvényvásárlásokat lebonyolító Kuvaiti Beruházási Hivatal gondosan ügyelt arra, hogy a vezető USA-beli iparvállalatokban a kuvaiti részesedés 5 százalék alatt maradjon.) Spanyolországban a kuvaiti beruházók megszerezték az Explosivos Rio Tinto nevű nagy vegyipari és hadiipari konszern részvényeinek 35 százalékát. A közel-keleti ország a világ számos államában vásárolt épületeket, ingatlanokat, szállodákat, üdülőterületeket. A legnagyobb „fogást” azonban Nagy-Britanniában tudhatja a magáénak.

Februárban 20 százalékra *növelte tulajdonjogát a világ harmadik legnagyobb kőolajtársaságában a British Petroleumban*. A világszerte 4500 benzinkúttal rendelkező óriásvállalat többi részvényese közül *egyik sem rendelkezik a tulajdonjog 20 százalékával*. Londonban és Kuvaitban nem tartják kizártnak, hogy az olajország beruházási hivatala a BP részvényeiből újabb 9,9 százalékot megvásárol belátható időn belül. (Az angol törvények szerint egy cég részvényei 29,9 százalékánál több csak akkor

lehet egy tulajdonos kezében, ha az megvásárolja az egész vállalatot.)

Kuvait az eddig felvásárolt cégrészvények fejében *nem kíván beleszólni az érintett vállalatok üzletpolitikájába*. Tehát sem a Benznél, sem a BP-nél, sem a többi cégnél nem szól bele Kuvait az irányításba, a termelésbe, vagy az értékesítésbe. Igazi csendestársként „viselkedik”, aki „csak” a *nyereségből, az osztalékból* részesedik...

A felesleg beszivárog

Miután Kuvait korlátozott tulajdonjogot szerzett a már említett cégeken kívül többek között az IBM-ben, a Fordban, a Du Pontban és a Deutsche Bankban, részvényvásárlási tevékenységét *újabb kontinensekre kívánja kiterjeszteni*. Abu Suud a kuvaiti külföldi beruházási tevékenység irányítója nemrégiben a Business Week című amerikai gazdasági hetilapban elmondta, hogy országa *részvényeket fog vásárolni Japánban, Szingapúrban, Hongkongban, Malajziában és Ausztráliában*. S a kiszemelt vállalatok részvényei jobban „fizetnek” a bankbetéteknél...

Az arab olajország 95 milliárd hordó bizonyított kőolajkészlettel rendelkezik. Ez a mennyiség a jelenlegi kitermelési szint *fenntartása mellett kétszáz évig elegendő* exportra és a hazai igények kielégítésére. Kuvait az OPEC-ben a mérsékelt országok sorába tartozik, amelyek nem hívei az olajárak piaci tényezőkkel nem indokolható emelésének. Joggal tart attól, hogy a kőolaj árának hirtelen és meggondolatlan nagyobb mérvű emelése egyrészt mérséklí a keresletet a kuvaiti olaj iránt, másrészt pedig — *közvetett módon — csökkenti külföldi befektetéseinek értékét és hozadékát*.

A gazdasági szakértők véleménye szerint Kuvait a következő évtizedben is *fontos szereplője lesz a világ részvénytőzsdéinek*. Ha a kőolaj ára és az ország olajkivitele a jelenlegi szint körül marad, Kuvait továbbra is akkora bevételre tesz szert, amelyet gazdasága nem tud „felszívni”. A „felesleges” tőke pedig az átgondolt pénzforgatási politika eredményeként a jövőben is külföldön keresi majd értékesítési lehetőségét.

Szomszéd várak a szupravezetésben

Egyfajta honi csúcstalálkozóra került sor tegnap az Ipari Minisztériumban. A tudomány egyik újabb kori szenzációját jelentő magas hőmérsékletű szupravezetés (ellenállás, azaz veszteség nélküli áramvezetés) terén folyó magyar kutatásokról és ezek eredményéről tájékoztatták a sajtót az érdekeltek. A témában járatosabbak tudják, hogy hazánkban két helyen, a KFKI-ban és az ELTE alacsony hőmérsékletű fizikai tanszékén indultak jelentősebb kutatások, s e két szomszéd vár — amolyan magyar módra — nem igazán volt jó viszonyban egymással. Ennek részben azok a világrekord-eredményekről szóló, ám félreértéseken alapuló közlemények voltak az okai, melyek tavaly a tanszéki csoportból jutottak a sajtóhoz. Azóta szerencsére megalapozottabb, szakmailag megbízhatóbb módon folyik a kutatás, s a két társaság közti viszony is javult, bár a feszültségek még tegnap is érzékelhetőek voltak.

A két „nagy” mellé különböző partnercégek, egyetemi tanszékek, akadémiai és ipari kutatóintézetek is felsorakoztak — természetesen ki-ki a megfelelő oldal véleményét hangoztatva.

Fejlemény még, hogy tavaly nyár óta összeállt egy úgynevezett ötös bizottság, melynek a hazai szupravezetési kutatások koordinálása lenne a feladata. A tagok objektivitásáról — kis ország lévén — még nem igazán tudtunk meggyőződni, az mindenestre negatívan minősíti ténykedésüket, hogy a szupravezetés kutatására tavaly különböző főhatóságoktól megajánlott, és a bizottság által decemberben elosztott 35 millió forintot még ma sem kapták meg az érintett kutatócsoportok. Egy ilyen versenyjellegű kutatásnál, ahol — bár a világlétségek nem lehet cél — nem nagy késéssel startoltunk, effajta nehézkesség több mint hiba!

(palugyai)

A Magyar Nemzeti Bank hitelfelvétele

Budapesten szerdán 200 millió dollár összegű hitelmegállapodás aláírására került sor a Magyar Nemzeti Bank és egy 31 tagú, nemzetközileg ismert bankokból álló csoport között. A 8 éves futamidejű hitelművelet szervezői az Arab Banking Corporation, a Bank of Tokyo, Creditanstalt-Bankverein, Dai-Ichi Kangyo Bank, Deutsche Bank A. G., a First National Bank of Chicago és az Industrial Bank of Japan pénzügyintézetek között. (MTI)

Duna menti tavasz

Duna menti tavasz elnevezéssel csehszlovákiai magyar gyermekszínházi együttesek, gyermekirodalmi színpadok, bábcsoportok, vers- és prózamondók versenye kezdődött szerdán a szlovákiai Dunaszerdahelyen. Az ötnapos eseményt...

Kedvesebb hazát

„Kedvesebb hazát” — írta a költő még életében amikor a hazá kedves volt, csak azok nem mindig, akik a hazát képviselték — néha éppen a költő ellenében. Talán most, halála után sikerül végre megtalálnia ezt a most már teljességében hozzá kedves hazát. Utolsó lakhelyén, a Pest megyei Csemőn tegnap felavatták egykori lakóházának falán a Ladányi Mihályra emlékeztető táblát, ugyanakkor a helyi tanácsháza egyik termében megnyitották a költőre emlékező kiállítást is; ide gyűjtötték össze könyveit, néhány kiadatlan kéziratát, a róla készült fényképeket, kortársainak megemlékezéseit.

Habik Csaba felvételei

Bejegyzések a családi bibliába címmel az idei könyvhétre jelenteti meg a Zrínyi Katonai Kiadó a költő második posztumusz verseskötetét, mely az eddig kötetben meg nem jelent és részben eddig kiadatlan verseit gyűjti össze. Ezt ugyancsak Csemőn mutatja be a kiadó, mely érdekelttségéhez híven a közeli ceglédi hőséreg gulyáságyúinak bevetésével fogja az ünnepi alkalmat Ladányi Mihály szelleméhez méltóan emlékeztetéssé tenni.

Átfogó jogszabályrendezés az egészségügyben

(Folytatás az 1. oldalról)

ria azokról a nehézségekről szólt, amelyek a műszercserét gátolják. Az egyre csökkenő devizafedezet miatt még a legszükségesebb eszköz- és műszerpótlásra sincs lehetőség. Dr. Guoth Zita, Fejér megye vezető főorvosa a helyi ismeretek birtokában joggal megkövetelhető önálló döntés lehetőségét szorgalmazta. A családsegítő központok munkáját dicsérte és életre hívásuk fontosságát hangsúlyozta a Szolnok megyei egészségügyi vezető. A Csongrád megyei meghívott a hiány és a pazarlás együttes jelenlétéből fakadó gondokat tette szóvá. Baranya megye vezető főorvosa, dr. Kóbor József a tanács törvényből adódó felfogás és az orvos-szakmai vélemények gyakori szembekeverüléséről szólt, és egyben felhívta a figyelmet arra; inkább kevesebb ember irányításán, de azokat fizessék meg jól.

A foglalkozási rehabilitáció kérdései is visszatértek a felszólalásokban. A vállalati befizetések nem elegendők az ilyen munkahelyek, foglalkoztatók létesítésére. — Az egészségügy mindaddig nem tud

atási és Lakossági Kapcsolatok Önálló Osztálya alakult. Az eltelt rövid idő alatt — 1988. április 1. és május 15. között — 773 levél érkezett az osztályra. Ez a mennyiség meghaladja a minisztérium korábbi postáját. Ez a tény egyrészt felfogható a bizalom jeleként is, másrészt — a levelek tartalmi elemzéséből következően — a szociális helyzet romlásával is összefüggésben lehet. De a minisztérium feladatkörének bővülésével is magyarázható az ilyen megkeresések számának a növekedése.

A 773 levél közül kiválasztott 200 beadvány részletes elemzéséből az alábbiak tűnnek ki: húszan valamilyen megoldást javasolnak, 21-en elismerésüket fejezik ki, 18-an pénzügyi segítséget kérnek (lakásépítéshez kölcsönt, gyógykezeléshez, műtéthez), 18-an leszázelékolatáshoz kérnek segítséget, 46-an nyugdíjaztatásukat kérik, 37-en telefont, lakást, külföldi gyógykezelést, gépkocsit, benzint, kórházi elhelyezést kérnek. Tizenhat panasz is érkezett, közülük ötven kórházi, klinikai, szanatóriumi, rendelőintézeti ellátás ellen emelnek kifogást, ötven orvos-

NEMZETKÖZI GAZDASÁG

Dél-Korea „gazdasági olimpiája”

Figyelembe véve, hogy milyen keveset tudunk Ázsia tőlünk távol eső vidékeiről, alighanem alapismereteket adott az a közgazdász kerekasztal-konferencia, melyet az elmúlt héten a Magyar Tudományos Akadémia Világgazdasági Kutató Intézete szervezett a szöuli Jonszei Egyetem Kelet-Nyugati Tanulmányok Intézetével közösen. Az eszmecsere munkájában jellemzően nem csupán a tudomány képviselői vettek részt, hanem magyar és dél-koreai oldalról egyaránt megjelentek a kétoldalú kapcsolatokban leginkább érdekelt vállalatok képviselői is. Nem lehet ugyanis kétséges, hogy az ismeretek kölcsönös hiányának, egymás gazdaságirányítási rendszere nem ismeretének legnagyobb kárvallottai az üzleti körök, amelyek emiatt alighanem jó néhány ígéretes lehetőséget szalasztanak el.

De hogyan alakult Dél-Korea közeli jövője? Ezt a témát kívánta elemezni a vendégdelegáció vezetője, Kim Dal-csung professzor előadásában. Nem tagadta, hogy a szöuli politikai életet immár négy évtizede meglehetősen önkényuralmi módszerek jellemezték. Ennek legvalószínűbb oka Dél-Korea központosított és hierarchikus társadalmi struktúrájában keresendő, amely az egyébként egymással szemben ellensúlyt képező szervezetek aránytalan fejlődéséhez vezetett. Kialakult tehát az úgynevezett „output-jellegű” intézmények, a bürokrácia és a katonaság túlsúlya, szemben az „input-jellegű” szervezetekkel, például a politikai pártokkal vagy érdekcsoportokkal. Más vélemény persze a szubjektív tényezőknek, a felszínre került vezetők hatalomvágyának, illetve a félszigeten a háború következtében kialakult helyzetnek tulajdonít nagyobb jelentőséget. Tény azonban, hogy a politikai élet átalakuloban van, a demokratizálás elkerülhetetlen.

Szerepet játszik ebben a viszonylag művelt lakosság növekvő vonzódása a demokratikus és szocialisztikus ideák iránt, de az is, hogy növekszik a társadalmon belül a középosztály súlya. Egy tavalyi felmérés szerint kiugróan magas arányban, 65 százalékban vallották magukat a megkérdezett polgárok a középosztályhoz tartozónak. Növekedett — párhuzamosan a demokratikus mozgalmak erősödésével — az elnyomó gépezet fenntartásának költsége, erősödött a változás érdekében Szöulra gyakorolt külső nyomás. A létrejött csoportosulások pedig egyre gyakrabban léptek fel öntudatosan, hozzászokva ahhoz, hogy az őket érintő döntéseket autonóm módon hozzadják meg. (Összefüggött mindez azzal, hogy a nyolcvanas években változott a gazdaságpolitika is, az új filozófia szerint a magánszektor ügyeibe való beavatkozás elkerülendő.)

A fokozatos pluralizálódás jeleit a szerző az elmúlt néhány év belpolitikájának elemzése során kísérelte meg kiemelni. A mához érve a közeljövő fejlődésének három alternatíváját vázolta fel, kettőt közülük azonban — bekövetkezésüket valószínűtlennek

tartva — el is utasított. Nem számolhatunk ennek megfelelően Dél-Korea teljes demokratizálódásával, a hadsereg visszavonulásával. Egy baloldali fordulat is kizárt. A legtöbb esélye mindezek után egy fokozatos fejlődésnek van, melynek következtében egy egyre nyitabb, pluralistább, hatékonyabb politikai rendszer jön létre, a polgári elemek növekvő súlyával.

A bevezető aktualitását „vizsgálva” Simai Mihály akadémikus, a magyar delegáció vezetője először a nemrég befejeződött országos pártkonferencia néhány aspektusával foglalkozott, ezután tért rá az európai és ázsiai biztonság kérdéseinek ismertetésére. A politikai keretek felvázolása után került sor arra, hogy több előadás Dél-Korea gazdasági fejlődését elemezze. A magyar gazdaságfejlesztéseket itt érte néhány meglepetés. Minközben a környező régió gyorsan növekvő gazdaságai ütemüket sok esetben a külföldi tőkeberuházások hatásának köszönhetik, ez a tényező Szöul esetében sokkal kevésbé bizonyult fontosnak. Például 1978-ban a bruttó nemzeti termék (GNP) mindössze 5,8 százaléka származott külföldi tulajdonban levő cégektől, adva ezzel a foglalkoztatottság mindössze 2,3 százalékát. Ráadásul 1982-ig a külföldi tőke tevékenységére vonatkozó szabályozás meglehetősen restriktív volt, nem engedélyeztek többségi részesedést sem és bizonyos szektorok teljesen el voltak zárva a potenciális befektetők elől. A multinacionális vállalatok persze korlátozott mértékben jelen voltak a gazdaságban, jórészt azonban meghatározott területeken, így a vegyiparban és a petrokémiában. Hozzájuk a hetvenes évek elején néhány japán tőkével megvalósult projekt csatlakozott. Ezekben azonban kisebb japán cégek vettek csak részt, kihasználva a munkaerő olcsóságát. Nem meglepő, hogy a beruházások jórészt a textiliparban és a fejlett technikát nem alkalmazó híradástechnikában valósultak meg. 1982 óta persze teljes a fordulat, most már ösztönzi a kormány a magántőke és a külföldi cégek közös vállalkozását.

Tény, hogy 1967–87 között, évi átlagban és reálértékben számolva, a gazdaság

hét százalékkal bővült, és az egy főre jutó bruttó nemzeti termék ebben az évben már elérheti a 3300 dollárt is. Az egyik előadás a fejlődés négy összetevőjét emelte ki. Fontosnak bizonyult a lakosság viszonylag magas képzettségi szintje, a külföldi tőke bevonása, a kormány tevékenysége és a magánszektor aktivitása egyaránt. A kormány munkája különösen a korábbi fázisokban, a hatvanas és hetvenes évek során mutatkozott különösen sikeresnek. Bár a túlzott beavatkozás ott is vezetett hatékonyságcsökkenéshez s pazarláshoz, a gazdaság fejlettsége szükségessé — vagy inkább elkerülhetetlenné — tette a rendelkezésre álló források koncentrárt felhasználását néhány kijelölt ágazatban.

Hasznosnak bizonyult az adminisztráció részvétele az exportorientáció ösztönzésében is. A kivitel persze meglehetősen kényszer is volt, hisz a szűk belső piacra amúgy sem lehetett a legtöbb esetben fejleszteni. Az árfolyam-politika és az egyéb pénzügyi ösztönzők csak gyorsították a folyamatot.

Mindez azonban korántsem bizonyult volna elegendőnek. Szükséges volt kiépíteni azt az infrastruktúrát is, mely az exportálni hajlandó cégeket megfelelően segítette. Össze kellett tehát gyűjteni a termékekre vonatkozó piaci információkat, meg kellett teremteni a külpiaci szervezetet, figyelembe véve azt is, hogy e lépések önálló megtételére alighanem csak néhány nagy kereskedőháznak van anyagi fedezete, a többiek ezt a szolgáltatást „a központtól” várják.

A fejlődés üteme azonban korántsem volt töretlen. A nyolcvanas évek elejére Szöul jelentős adósságállományt, folyó fizetésimérleg-hiányt és magas inflációs rátát „szedett össze”. Sikertült azonban a jelek szerint a gondokat leküzdeni. Tavalyi exportja 47,3 milliárd dollárt tett ki, 41 milliárdnyi import mellett. Kiviteléből mintegy 25 milliárd dollárnyi nehézipari és petrokémiai termék, igaz, ebből a kategóriából 10 milliárd dollár már az elektronikaához számít. Jelentős acél- és hajókivitele is, míg a maradék 40 százalékot könnyűipari termékek, elsősorban textiliák és szintetikus szálak jelentik. Ami a kivitel földrajzi megoszlását illeti, a legnagyobb felvevőpiacok az USA és Japán. Nyugat-Európa súlya ma még minimális, az NSZK és Nagy-Britannia együtt alig több mint hét százalékot képvisel.

Ennek fényében nem meglepő, hogy Magyarország kereskedelme Dél-Koreával meglehetősen gyér. Alig több mint hárommillió dolláros kivitellel szemben mintegy 13 millió dolláros import áll. E számok persze nem azonosak azzal, amit Szöulban mérnek. A különbség adódhat a szállítás időigényességéből éppúgy, mint abból, hogy a kereskedelemről ma még aligha si-

került teljesen kiküszöbölni a közvetítőket. Nem csupán a forgalom szintje alacsony azonban, hanem összetétele sem megfelelő. Mindkét oldalról mindössze néhány termék szerepel benne. A magyar kivitel némi mezőgazdasági termék mellett jórészt vegyi árukból, gyógyszeripari alapanyagokból és lámpákból áll. Behozatalunkban pedig a szintetikus szálak mellett ugyancsak vegyi áruk és műanyagok szerepelnek, bár kisebb mértékben fogyasztási cikkek is helyet kaptak. Érezhető az ellentmondás: miközben a nyers- és alapanyagokban szegény Dél-Korea azt szorgalmazná, hogy a magyar vállalatok alumíniumtömböt és acéllemezeket szállítsanak, addig a magyar szándékok elsősorban feldolgozott áruk megismertetésére irányulnának. Eddig vajmi kevés sikerrel. Az első időkben Szöulban is a fogyasztási — különösen az elektromos fogyasztási — cikkek kivitelének szándéka kapott hangsúlyt. Később kiderült, hogy Magyarország fizetőképes kereslete e termékek iránt meglehetősen szűk, könnyűipari fogyasztási cikkekben pedig a két vállalati kör akár versenytársként is felfogható.

Ami a magyar exportot illeti, itt a mezőgazdasági termékek bevitelét számos protekcionista intézkedés gátolja. Reményt keltő persze, hogy Roh Te Vu kormánya — a nemzetközi nyomás hatása nem elhanyagolható — a közeljövőben megkezdi az import liberalizálását. Kérdés persze, mennyire sikerül a konzervatív csoportosulásoknak ezt a folyamatot éppen az agrárszférában meggátolniuk. A magyar áruk közül esélye lehetne például a gyógyszeripari termékeknek, valamint közúti járművek eladása is felmerült. Elvileg alkalmas nyújtatnának az együttműködésre a harmadik piacokon eszközölt fővállalkozások. Miért ne lehetne összeházasítani a dél-koreai építési kapacitást a magyar gépekkel, felszerelésekkel? Dél-Korea is tehetne ajánlatot olyan termékekre, melyeket magyar vállalatok jelenleg is vásárolnak, csak éppen máshonnan.

A vállalatok közötti kapcsolatokra egyelőre az jellemző, hogy sokszor még az alapinformációk is hiányoznak. Nem véletlen, hogy „az első hullámban” a magyar piacon a nagy kereskedőházak jelentek meg, azok, amelyek nemzetközi tapasztalatuk és kialakult piacszervezetük révén gyorsan tudtak az új lehetőségekhez alkalmazkodni.

A kerekasztal-konferencia is egy lépés abban a folyamatban, melynek révén a vállalatok közvetítők nélkül tudnak egyre inkább egymással kapcsolatba lépni. Ma még sokan nem tudják, hogy a magyar vállalatokkal miként lehet közvetlenül telexen kapcsolatba lépni, közvetlenül akkreditív nyitni stb. A kölcsönös tájékozódás folyamata azonban kétségtelenül megindult.

Gara Szabolcs

Szerkezetváltás a mezőgazdaságban

Másképpen, de hogyan?

A mezőgazdaságot a világ valamennyi országában támogatják. Ez alól a magyar mezőgazdaság sem kivétel, de a mi mezőgazdaságunk fajlagos támogatottsága nemzetközi összehasonlításban az egyik legalacsonyabb. Az igazi problémát az okozza, hogy ehhez a viszonylag mérsékelt támogatási igényhez képest is szerény forrásokkal rendelkezünk: nekünk tehát ez is sok!

miféle struktúráról van szó? Sokan gondolják úgy, hogy az agrártermelés ágazati (élelmiszeriparban szakágazati) szerkezete szorul megújításra. Még inkább leegyszerűsítve: a gabona—hús vertikum nyomasztó (elhibázott!) súlyát indokolt érezhetően visszaszorítani, helyet adva a speciális cikkek, az úgynevezett aprótermékek — vetőmagvak, szaporítóanyagok, tenyészállatok, gyógynövények stb. — termelésének. Piaci oldalról — érvelnek — e mellett szól a világszerte tapasztalható protekcionista, önellátásra való törekvés erősödése és ezzel egyidejűleg az úgynevezett kommersz minőségű, tömegárúk iránti érdeklődés lanygulása.

Ezt az irányzatot tartósnak kell tekinteni, együtt kell vele élni, s — állandóan ugrásra készen — a piaci rések betöltésére, az időnként és adott választékból keletkező hiányok gyors kielégítésére célszerű ráállni.

Aránytalan áldozat

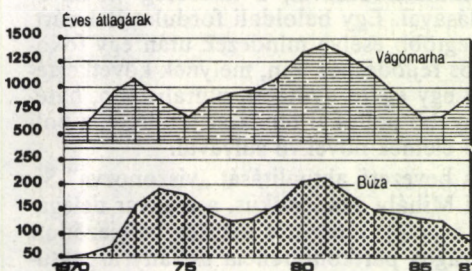
Az ágazati szerkezet megújítására — az előbbieket szerint — ajánlott irány valóban racionális. Olyannyira, hogy a vállalati szféra évek óta követi is: ezeknek az úgynevezett kiscikkeknek (tervezési zsargonban: „nem kiemelt” termékeknek) a dollárelszámolású kivitele az 1970. évi alig 50 millió dollárról 1987-ben 400 millió dollárra emelkedett; részesedésük ebben a relációban 18 százalékról 30 százalékra nőtt.

Ezzel együtt hangsúlyozni szükséges, hogy az ágazati szerkezet radikális átforgatása hosszú távon sem reális elképzelés. A gabona—hús vertikum meghatározó súlya tényleges ökológiai adottságokon alapul. A kialakult ágazati struktúrát tehát úgy kell módosítani, hogy az exportteljesítmény ne essen vissza, átlagos gazdaságossága pedig javuljon.

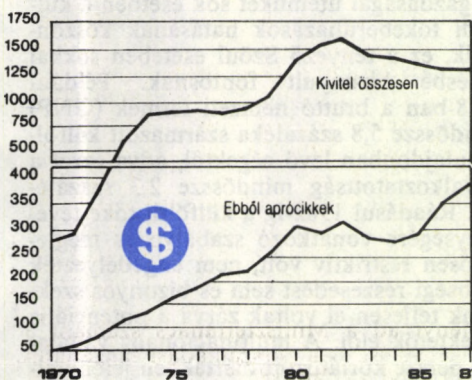
Azt a már beindult „kiegyenlítő” folyamatot érdemes tovább gerjeszteni, amely során a leggazdaságtalanabb (200-250 millió dolláros) sávban elhelyezkedő termékeket fokozatosan kiszorítják a szóban forgó különleges árúk (például vegyszermentes élelmiszerek). Ezt az összehangolt, egymást feltételező változást szabályozó eszközökkel is indokolt alátámasztani.

mezőgazdasági termelők, az élelmiszer-ipari, illetve a kereskedelmi vállalatok közötti bizalom — kedvezően módosul a termelők minőségi igényekre való reagálása is.

A kiviteli árak alakulása (dollár/tonna)

A nem rubelelszámolású agrárexport alakulása (millió dollár, folyóáron)

A vertikumok érdekméchanizmusán, termelerszervező tevékenységén is nagyban múlik a termelés térbeli szerkezete, az ökológiai adottságoknak sokszor megfelelő termelési szerkezet. Sőt — ami szintén gyakori — a hozamok differenciáltsága, amit nem indokol a természeti adottságok különbözősége.

Irreális feltételezés

A kukoricánál 2600 forintos önköltséggel termeltek. A költség- és árviszonyokban azonban „benne volt” 11 ezer hektár 2,4 tonnás átlaghozama, 14 500 forintos önköltséggel. A napraforgó-önköltség 90 ezer hektáron tonnánként 6500 forint, míg 3,3 ezer hektáron elérte a 16 000 forintot.

E különbségek kialakulását részben az elért földminőség, részben számos egyéb körülmény magyarázza. Marad azonban az a hányad, amely jobb szervezéssel, jobb irányítással közelebb hozható az átlaghoz, vagy — ha erre nincs remény — szigorúbb ár- és támogatási rendszerrel leépíthető. Fokozottabban érvényes ez az állattenyésztésre, ahol a természeti feltételektől való függés nem ennyire közvetlen.

A tej literenkénti átlagos önköltsége — 1986. évi nagyüzemi adatok alapján — 8,4 forint, de (az értékesítés arányában) 5 százaléknál csak 6, míg 7-8 százaléknál 12-14 forint volt a literenkénti önköltsége.

A húscsikkenél a kilogrammonkénti átlagos 33 forint önköltség mellett előfordult a mennyiség 15 százaléknál 27 forint, 5-6 százaléknál pedig 40-53 forintos kilogrammonkénti önköltség.

800 ezer hektár sorsa

A vágósertés átlagos önköltsége kilogrammonként 36 forint volt. Az értékesített mennyiség 9 százaléknál ez 27, 4-5 százaléknál pedig 46-60 forint volt.

Amikor a leggazdaságtalanabb termelés szelektálásáról beszélünk, lényegében az iménti sávok elhagyásáról (megújulásáról?) van szó. Ez sem ágazati, hanem termék- és térszerkezeti kérdés, amit — a szabályozás orientálása mellett — jószerivel csak a vertikum szereplőinek kölcsönös érdekeltsége, költségérzékenységének növelése alapján lehet megoldani. Szélesebb összefüggésben mindez érintheti a földhasznosítás művelési ág- és szektorstruktúráját is.

Különböző becslések szerint ugyanis mintegy 600-800 ezer hektár szőlő- és szántóterület elsődlegesen csak erdősítésre vagy gyepeként való hasznosításra alkalmas. Egyelőre elfogadható becslés sem áll rendelkezésünkre arra nézve, hogy a művelési ágak a szektorváltással összekötött megváltoztatása vagy a nagyüzemi termelést, tenyésztést nehezen tűró kultúrák belső vállalkozásba, „gazda-gondoskodásba” adása milyen mértékben javíthatja az agrártermelés hatékonyságát.

Megújulásra, struktúraváltásra tehát az agrárgazdaságban is szükség van. Ez azonban nem járhat együtt az összteljesítmény

Amit megfizetnek

A támogatások termeléspolitikai, szociális vagy közgazdasági (kompenzációs) funkciókat tölthetnek be. Egy részük tisztán társadalompolitikai megfontolás tárgya (például fogyasztói árkiegészítés). Másik részük valóban a „magyar munka” alacsony hatékonyságának „halmazott” terméke, melynek „résztényezői” pontosan nehezen számszerűsíthetők, különösen mostanában vallott (piaci) árelveink mellett. A támogatás, egyben a költségek minősítését ugyan csak egy jól működő piac végezhetné el.

Nyilvánvalóan olyan árrelv alapján, hogy az az input-ár reális, amelyik a végeredmény árában megtérül, s az az output-ár „fogadható el”, amelyiket a hazai fogyasztók és a külföldi vevők hajlandók megfizetni. A gyakorlatban ez az elv azt jelenthetné, hogy például az élelmiszerek exportárának alakulása nemcsak az áru utolsó tulajdonosát (forgalmazóját) érdekelné, hanem mindazokat, akiknek a „munkája” az adott konkrét élelmiszer formájában értékesül.

Más kérdés, hogy — a torz világpiaci árak és természeti feltételeink különbözősége miatt — a támogatások teljes körű leépítése ilyen gondolatmenet alapján sem járható út! (Például az exporttámogatások egy része, a kedvezőtlen adottságú üzemek támogatása.)

A piac szigorodásából, a „magas” támogatottságból fakadó gondok megoldására gyakran felvetik a rugalmasabb alkalmazkodás szükségességét. Ezzel elvben nem is lehet vitába szállni. Kézelfogható eredményekre azonban csak a jelenleginél lényegesen kiterjedtebb, alaposabb piackutatással, s megbízhatóbb piaci prognózisok ismeretében lehet számítani. Egyelőre viszont rövid távon is nagy a bizonytalanság, sok az egymásnak ellentmondó jóslat.

Exportirányzatok (dollár/tonna)

	1981	1984	1985	1986	1987
Vágójuh	1827		1341	1883	
Sertésbőr			1454		1764
Növényolaj		717		370	

AZ AMERIKAI „SZÜRKE PIAC” LESZORÍTTJA AZ ÁRAKAT

New York-i tudósítónktól:

Az Egyesült Államok gazdasági életében mind fontosabb szerephez jut az úgynevezett szürke piac, más szavakkal a párhuzamos import. Ennek lényege, hogy egyes importőrök különböző csatornákon külföldön márkás termékeket vásárolnak, s azokat közvetítőken keresztül értékesítik az USA-ban. A jelentősebb külföldi vállalatok kiépített értékesítési csatornákkal rendelkeznek az Egyesült Államokban, s ennek révén viszonylag magasan tudják tartani a világszerte ismert, márkás árucikkeik árát. A szürke piac résztvevői viszont elkerülik a hivatalos ügynöki és eladói hálózatot, így ők lényegesen olcsóbban tudják ugyanazt az árut kínálni. A Seiko órákat Japánból például csak meghatározott cégek importálhatják az USA-ba, s ugyancsak Seiko-engedéllyel rendelkező kereskedők forgalmazhatják ezeket az órákat az országban. Azt azonban nem tiltja a törvény, hogy az NSZK-ból vagy éppen Bolíviából importálják az eredeti Seiko órákat.

A felmérések tanúsága szerint egyre bővül a márkás külföldi cikkek szürke piaca az USA-ban. S miután a reimportból származó árucikkek egy része jóval olcsóbb, mint a gyártótól vásároltaké, a szürke piacra kerülő áruk ára is alacsonyabb. A Seiko óráknál maradva: a hivatalos Seiko-ügynök egy bizonyos órát 169 dollárért kínál amerikai boltjaiban, az órákat a szürke piacról beszerző elektronikai boltok ugyanezt az órát 99 dollárért árulják.

A szürke piac forgalmát jelentős mértékben befolyásolja a valuták árfolyammozgása. Két esztendővel ezelőtt, amikor a dollár erős volt a nyugatnémet márkához képest, az amerikai kereskedők egy része például az NSZK-ból vásárolta vissza az akkor igen népszerű káposztafejtű babákat. Manapság viszont a japán kereskedők az USA-ban vásárolják meg, illetve vissza a Rolex órákat,

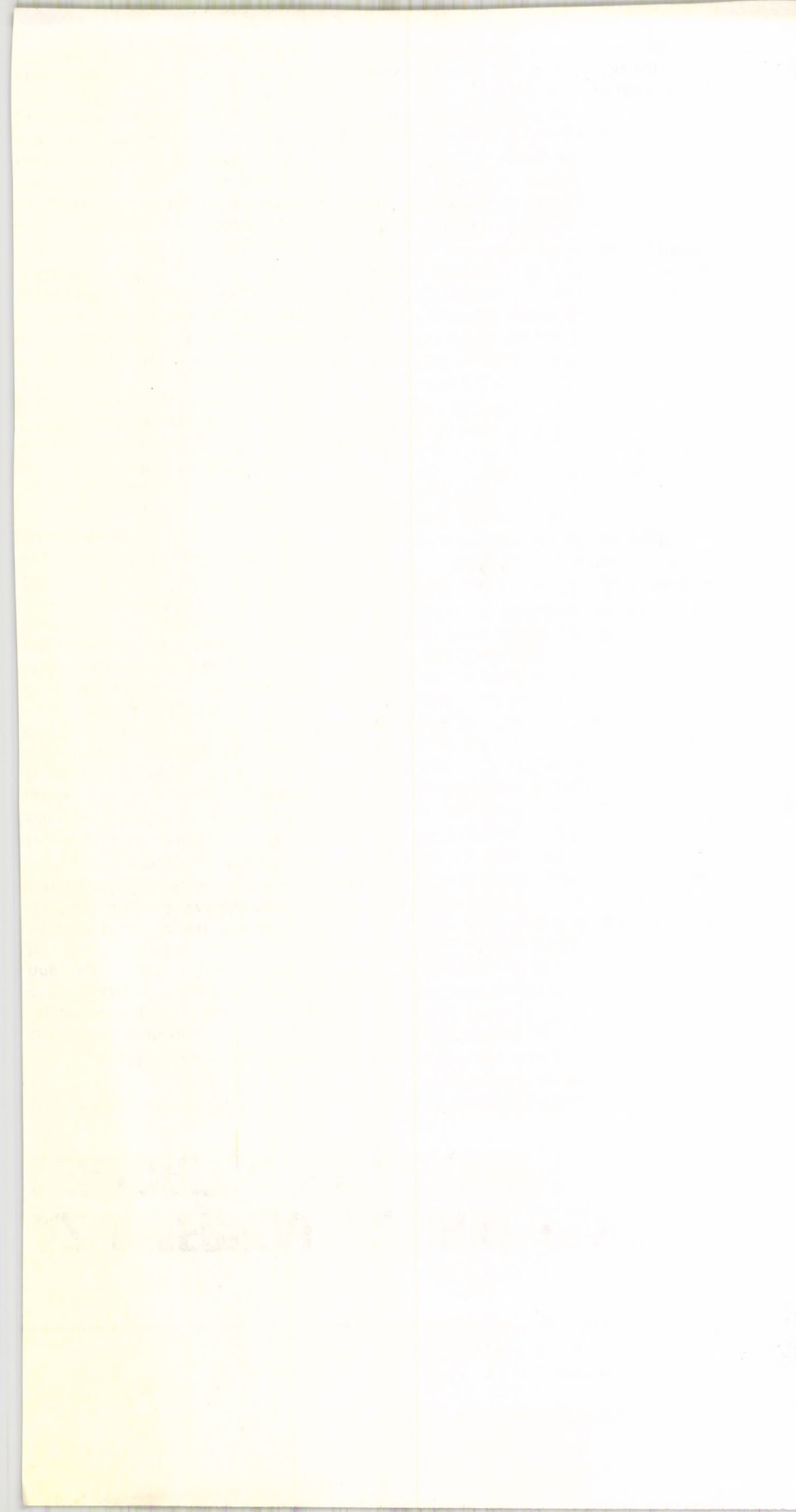
vagy a Canon fényképezőgépeket, s azokat a szigetországban kínálják megvételre. A jen nagymértékű megerősödése kedvez a japán termékek USA-ból történő visszavásárlásának, illetve a külföldi márkás áruk reimportjának.

Újabban mind több amerikai vállalat kénytelen tudomásul venni, hogy külföldön gyártott termékei az amerikai piacon versenyeznek a hazai gyártásúakkal. A Duracellnek például jelentős bevételkiesést okoz, hogy az amerikai piacon megjelennek a belgiumi leányvállalatánál gyártott elemek. Ezek ára jóval alacsonyabb, mint a „Made in USA” jelű termékeké. A Duracell persze tiltakozik saját termékeinek importja ellen, a kereskedők és a jogászok viszont arra hivatkoznak, hogy az amerikai vásárlónak joga van ugyanazt a terméket, márkát olcsóbban megvennie. S ha a külföldön gyártott Duracell-elemek olcsóbbak, miért ne lehetne azokat importálni?

Miután sok amerikai vállalat rendelkezik külföldi leányvállalattal, ezeknek számolniuk kell azzal, hogy „saját” termékeik a hazai piacon komoly konkurenciát fognak jelenteni. Az amerikai vállalatok meglehetősen magas költségekkel termelnek, ezért nem meglepő, hogy — a gyenge dollár mellett is — az importár alacsonyabb.

Az importőrök és a külföldön termelő amerikai cégek az 1922-ben elfogadott *Tariff Act 526.* paragrafusára hivatkoznak, amikor mind erőteljesebben lépnek fel a véleményük szerint romboló hatású szürke piac ellen. (Hasonló véleményen vannak a márkás termékek külföldi gyártói, illetve exportőrei is.)

A szürke piac kérdésében a legfelsőbb bíróság a tervek szerint nyáron foglal majd állást. Ma még nem lehet tudni, hogy kinek kedvez majd a bírósági állásfoglalás, annyi azonban bizonyos, hogy a szürke piac ellenzőinek és híveinek táborára erőteljes lobbizást folytat saját érdekeinek védelmében.

SZERENCSEVADÁSZAT LAS VEGASBAN

Trapéz a játékterem felett

A világ kaszinó fővárosát, Las Vegas-t az esti órákban repülőgéppel megközelítő utasnak, már a levegőben sem lehetnek kétségei, merre jár. A nevadai város villódzó fényreklám-özöne szinte nappali fénybe burkolja a tájat. A szerencsebarlangjairól világ-szerzte ismert Las Vegas-i főutca, a Strip örökmozgó fényei már jóval a repülőgép leszállása előtt láthatók. S akiben annyira buzog a játékszenvedély és a nyerési vágy, hogy nem tudja kivárni, amíg a repülőtérről beér a város valamelyik játékkaszinójába, az már a légikikötőben szerencsét próbálhat. A repülőgépből kilépő utasokat az előcsarnokban több száz „félkarú bandita” várja, s bizony nem könnyű a nemzetközi repülőtér mini kaszinójában szabad játék-automatát találni.

A csábítás trükkjei

Las Vegasban minden a játékot, a pénzköltést és a nyerés reményét szolgálja. Évente 10-15 millióan „zarándokolnak el” a városba az USA minden részéből, valamint Japánból és Nyugat-Európából. A hegyek és a sivatag által övezett város a gondtalan, de vég-ső soron igencsak költséges szórakozások egyik világközpontja. A mintegy 250 luxusszálloda — amelyek mindegyike igen nagy alapterületű földszinti kaszinóval rendelkezik — amerikai „léptékekkel” mérve nagyon olcsón kínálja a szobáit; maradjon csak a vendég minél tovább — s vesztisen minél többet. Egymást licitálják túl a hotelkaszinók az étkezési árakban is: potom pénzért bőséges és nagy választékú reggelit, ebédet és vacsorát kínálnak a megéhe-zett szerencsejátékosoknak. A hotelkaszinók azért ajánlják szolgáltatásaikat alacsony áron, hogy a vendégek helyben étkezzenek, s így minél kevesebbet legyenek távol a játékteremtől. S a kedvezmények nem érnek véget az olcsó szállodákkal és étkezési árakkal sem.

A rulettasztaloknál ingyen és korlátlan mennyiségben fogyasztható szesz ital, az egyik kaszinó ingyen kínálja a pattogató kukoricát, a másik rákkóttállal „kedveskedik”, a harmadik a gyermekmegőrzőben várakozó kiskorúaknak ad ajándékba játékesomagot. A csábítás trükkjeit még hosszasan lehetne sorolni.

Las Vegas kaszinóit többségében a „kisemberek” keresik fel, az igazán gazdagok az ország szinte minden nagyobb városában, üdülőhelyén megtalál-

ható előkelő játékszer-barlangokban és a nemzetközi vízekre kihajózó luxusjachtokon nyerik és veszítik el millióikat. A Las Vegas-i „törzsközönség” döntő hányada nyugdíjas amerikai és kíváncsi külföldi. S mindnyájan egyetlen céllal keresik fel a kaszinóparadicsomot: nyerni, nyerni és nyerni.

Mindegyik játékkaszinó több száz „félkarú rablót”, rulettet, black jacket és még jó néhány szerencsejátékot kínál a látogatóknak. A legtöbbben persze a „félkarú banditákat” rángatják: ezek a gépek öt-, tíz- és huszonöt centesekkel működnek. Miután a játékosok többsége kispénzű nyugdíjas, ezek a gépek szinte megállás nélkül „szolgálatban” vannak. Ha sikeres a „rántás”, a masina s. órja ki magából a fém-pénzt, s a pénzcsergést hangos gépzene kíséri: hallja csak mindenki, hogy igenis lehet nyerni! A kaszinók bejáratánál felirat közli, hogy hány százalékos a nyerési esély a „félkarú rablókon”. Az esély általában 80 százalék feletti, de a játékosok többsége más véleményen van. Az idős hölgyek és urak kis műanyag vödörrel a kezükben járják sorra a gépeket, hátha egyszer megtelik a vödör a nyereménnyel...

Szigorúan számítógéppel

A játékszerasztaloknál komolyabbak a tétek, a rulettnél például nem ritka az ötvézer dolláros nyereség, vagy éppen veszteség. Ez utóbbi elsősorban a játékosokra jellemző. A kaszinóbiznisz ugyanis az Egyesült Államokban az egyik legvirágzóbb üzletág. A hotelkaszinók számítógéppel kidolgozott program alapján működnek és gazdálkodnak, s ebbe a programba nem fér bele a veszteség. A vesztes tehát — hosszabb távon — csakis a nyerni vágyók tömege lehet, de ez a legtöbb látogatót nem érdekli. Jól akarja magát érezni, ki akar kapcsolódni, s az sem baj, ha „vastagabban” tér haza. S Las Vegasban valóban minden a zavartalan játékot, a játékszenvedély kiélését szolgálja. A kaszinók

ablakait vastag függöny takarja, ne lássa a játékba belefeledkezett vendég, hogy nappal van-e vagy éjszaka. Ő csak rángassa a masinát, üljön a rulettasztalnál! Még hajnali három órákor is zsúfoltak a kaszinók, elvégre nem aludni jönnek a vendégek Las Vegasba.

A város nappal teljesen jellegtelen, este viszont felöltöztetik a mozgó és igen ötletes fényreklámok. Sötétedés után megindul a „népvándorlás”: a vendégek az „idegen” szállodák kaszinóiban is szerencsét akarnak próbálni. S kinálatban sincs hiány. A Caesar's Palace, az Aladdin, a Flamingo és a többi luxusszálló kaszinója megannyi látnivalót, kedvezményt és esetleg nyerési lehetőséget ajánl. A legújabb sztárszálloda a Circus Circus: a vásárcsarnok méretű játékterem fölött trapéz feszül, s itt a világ legjobb akrobatái szórakoztatják a nagyérdeműt. A hotelkaszinók évtizedes vonzereje a játékot kívül a gazdag showműsorkínálást. Minden szálloda pazar kiállítású műsort kínál 10-15 dollárért. A művészek számára a Las Vegas-i fellépés jelenti az igazi rangot az Egyesült Államokban, Hollywood csak ezután következik. Az elmúlt hetekben többek között Paul Anka, Tom Jones, Liza Minelli, Sammy Davis és még számos „nagyágyú” lépett fel a Las Vegas-i színpadokon.

A sérült hölgy esete

A kaszinóbiznisz nyereségességét elsősorban arra építi, hogy az odalátogatók többségét elragadja a nyerési vágy, minél többet veszít, annál kevésbé tudja abbahagyni a játékot. S hogy mennyire szenvedély-lyé válik a helyszínen a játék, azt jól bizonyítja egy nemrégiben megtörtént eset: egy idős hölgy olyan elszántsággal rángatta a „banditát”, hogy kiugrott a vállsontja. S miközben a kihívott mentők a szerencse-gép tövében igyekeztek „helyrerakni” a hölgy karját, a másik kezével tovább próbálta szerencséséjét...

(— asz —)

puk napja

press, a viseli. A bécsi városi látati iron-nban hoz-hogy a belső kö-világkiáll-áló tekin-is, az idei kapuk egyúttal a határok mottót is

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIO

Június 16., csütörtök

KOSSUTH:

14.00: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés, — 14.10: Wagner: Tannhäuser, Nyitány, — 14.25: Zenetükör, — 15.00: Szórái szóra, Zeneszínház irodalmi magazin, — 16.00: Hírek, Időjárás, — 16.05: Vidám vándorúton, Muzsika gyerekeknek, — 16.20: „Tragoedia magyar nyelven”, — A régi magyar irodalomról — kezdőknek, — 16.35: Rotunk van szó! — 17.00: Gyurkovics Mária operariákat énekel, — 17.25: Ipariáradák, — 17.30: Daróczi Bárdos Tamás népzenei feldolgozásából, — 18.00: Kritikusok fóruma, — 18.15: Hol volt, hol nem volt..., — 18.25: Könyvüjdonságok (x) — 18.30: Esti Magazin, — 19.15: Lottósorsolás, — 19.20: Reklám, — 19.23: Az ötkarikás jegyében, — 19.38: Középiszkola balettel: pőben, — 20.00: A Belügyminisztérium Duna Művészegyetesének népi zenekara játszik, — 20.30: A tudományok és a tudománypolitika az 50-es években, — 21.00: Diskotéka, Lemezbárátok órája, — 22.00: Hírvilág, — 22.30: Orosz kórus-muzsika a XVII—XVIII. századból, — 22.50: Mindennapi dogmáink X. Kordában tartott infláció? — 23.00: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek, — 24.00: Hírek, Időjárás, — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Iránytű, Szórakoztató magazin világhírűeknek és otthoniújaknak, — 15.00: Hírek, Időjárás, Utközben, — 15.05: Néhány perc tudomány, — 15.00: Hírek, Időjárás, Utközben, — 15.05: Néhány perc tudomány, — 15.10: Operasílégek, — 15.45: Törvénykönyv, — 16.00: Kirándulás a spanyol popzenében, — 17.00: Hírek, Időjárás, Utközben, — 17.05: Üjdonságainkból, — 17.30: Táskarádió, — 18.30: Slágerlista, — 19.00: Hírek, Időjárás, Utközben, — 19.05: Sport, — 19.10: Operettkedvelőknek, — 20.05: A Poparitárya dalaiból, — 21.00: Hírek, Időjárás, Lottó, Utközben, — 21.05: Markos és Nádas, A Kabarésütörtök kiadványának, — 22.15: Nóták, — 23.00: Hírek, Időjárás, Lottó, — 23.10: Rockpanoráma, — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.16: Énekeljenek a népek, — 14.57: Popnullám, — 16.00: Kamarazene, — 17.00: Nyitnőkék, — 17.30: A Bécsi filharmonikus zenekar felvételeiből, — 18.30: In límba materna, — 19.00: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés, — 19.05: Rádióhangversenyekről, — 19.35: Erasmus magyar barátja, — 20.05: Carmen, Részletek Bizet operájából, — Kb. 15.15: Könyvzene hárfákra, — 21.30: Barokk muzsika — korabeli hangszereken, — 22.00: Napjaink zenéje, A Magyar Rádió hangversenyek kiadványának zenéjéből, — 23.30: Hírek, Időjárás.

Június 17., péntek

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés, — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Tudomány és gyakorlat, — 8.50: Népdalcsokor, — 9.39: A domonyi óvodások énekelnek, — 10.00: Hírek, Időjárás, — 10.05: Nádkoszorú közepén, — 10.10: A zene is összeköt, — 11.10: Magyar írás, A Rádió irodalmi hetilapja, — 11.54: Reklám, — 12.00: Déli Krónika, — 12.30: Ki nyer ma? — Harkányban, — 12.40: Reklám, — 12.45: Van új a Nap alatt, Tudományos híradó, — 13.00: Wagner operából.

PETŐFI:

4.30—7.57: Reggeli zenés műsor, — 6.05: Reggeli csúcs, — 7.33: Sportreggel, — 8.00: Hírek, Időjárás, — 8.05: Joan Sutherland és Bernd Weikl operettfelvételeiből, — 8.50: Külpolitikai figyelő, — 9.00: Hírek, Időjárás, Utközben, — 9.05: Napközben, — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul, — 12.10: Cserháti Zsuzsa és Székely Lakatos Béla felvételeiből, — 12.30: Népi muzsika, — 13.00: Hírek, Időjárás, Utközben, — 13.05: Popnullám, — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Muzsikáló reggel, — 9.08: Zenekari muzsika, — 10.10: Csak fiataloknak! — 11.05: Szívekben országlo, — 11.10: A Szlovén Oktató énekel, — 11.52: A Collegium Aureum kamarazeneke játszik, — 13.00: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés, — 13.05: Nemzetudat, szocializmus, művészet, — 13.51: Régi magyar muzsika.

6 Esti Hírlap

1988. június 16., csütörtök

TELEVÍZIO

CSÜTÖRTÖK

16.55: Hírek, — 17.00—19.05: Hazai Tükör, Benne: 17.00: Gazdasági perek, esetek a tisztességtelen gazdasági tevékenységek kapcsán, — 17.25: Napra-forgó, Közéleti vetélkedő, — 17.35: Telesport, — 18.05: Tarsasági törvény, A szakmai vita kezdetén a téma jogi, pénzügyi, politikai, ideológiai elemzése, — 18.20: Idegenforgalmi mérleg és az új vámszabály premierjének tapasztalatai, — 18.35: Reklám, — 19.05: Esti mese, — 19.15: Lottósorsolás, — 19.20: Tévétna, — 19.25: Reklám, — 19.30: Híradó, — 20.10: Reklám, — 20.15: Szomszédok, Teleregény — 30. fejezet, — 20.45: Hírhatár, Nézetek, vélemények” közérdekű kérdésekről, — 21.30: Levelek Franktól, Amerikai tévéfilm, — 23.05: Híradó 3.

2. MŰSOR:

17.45: Képujság, — 17.50: Správy, — Hírek szlovák nyelven, A szegedi körzeti stúdió műsora, — 17.55: Nasa obrazovka, A szegedi körzeti stúdió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora, — 18.25—21.25: XVIII. veszprémi tévétalálkozó, — 18.25: Szarkofág, Vlagyimir Gubarjev tragédiájának televíziós változata (1987), — 20.05: Krúdy Gyula: Aranyidő Tévéfilm (1987), — 21.25: Híradó 2, — 21.40: Arany Mokka nemzetközi kerékpárosverseny, Közvetítés a Millenáriusról, felvételről, — 22.30: Képujság.

PÉNTEK DÉLELŐTT

8.55: Tévétna nyugdíjasoknak, — 9.00: Képujság, — 9.05—10.30: Szűndei matiné: — 9.05: Szimat kutya és a k's detektív nagy esete a tolvajjal, Cseh-szlovák film, (ism.), — 10.30: Delta, Tudományos híradó, (ism.), — 10.55: Mozgó, Tévétna mozgáskorlátozottaknak, — 11.05: Képujság.

SZÍNHÁZ

Operaház: Bánk bán (7) — Pesti Vigadó: A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának nyári hangversenye (8) — Fővárosi Operettszínház: Hegedűs a háztetőn (7) — Madách Színház: Doctor Herz (7) — Madách Kamara: Szenáláz (7); Elelem bére (este fél 11) — Rock Színház: A Nyomorultak (Vigaszínházban, 7) — Vidám Színpad: Ninocska (7) Kiszstadion: Sandra-koncert (este 9) — Fővárosi Nagycirkusz: Ujjé, a Ligetben...! (du. fél 4, este fél 8) — Szentendrei Nostalgia Miniatur Színpad: Lakatos Gabriella' estje (este 8) — A színházi előadások részletes szerezostása, rövid tartalma és bérleti előjelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Figyelem, megnyílt az Ezerjé-diskó! Minden pénteken és szombaton 22 órától 03 óráig a Városliget szívében, Meleg étel-ek, hűtött italok, Budapest XIV., Allatkerti út 3. (x)

Kiskereskedők, gmk-k, figyelem! Arusítási lehetőséget kínálunk a város központjában 1988. július 4-től augusztus 19-ig, az Ipari Bemutatóházban (VIII., Rákóczi út 57.), Bútkirandevű rendezvényünkön. Kivételes lehetőség — egyet fizet, kettőt kap, egy emeleti standot és egy pultot a kapuban! Az első emeleti standok bérleti díja tartalmazza a kapuban elhelyezett elarusítópult bérleti díját is. Standok lekötötték személyesen, a megjelenéstől számított 1 héten belül, érkezési sorrendben. Felvilágosítást adunk a 131-898-as vagy a 143-680/22-es telefonszámon. Várjuk jelentkezését személyesen: Ipari Reklám és Propaganda Vállalat, Budapest VIII., Rákóczi út 57. tervezési osztály, (x)

Az ADÓ c. lap legújabb számának tartalmából: — Adópolitika — az adózók szemével. (Aki a tv Távdó c. műsorát nem látta, itt elolvashatják a különböző témákra adott válaszokat). — Változások a személyi jövedelemadó végrehajtási rendeletében, — A külföldi vállalkozók, a diplomáciai és konzuli képviselők s tagjaik részére adható forgalmi-adó-visszatérítésekéről, — A víziközmű-társulások beruházásai, — A bevonuló és leszerelő katonák adózása, adóztatása; az ADÓ júniusi számában. (x)

A Népszínház operatársulata hegedűs, klarinétos és kürtöst keres zenekarába. Jelentkezni lehet Lovas Tamás zenekari titkárnál, Bp., Hungária krt. 103/B. 1143. Tel.: 636-193. (x)

Műgyetemi előkészítő sporttábor, számítógépes sporttábor, sportnapközi, intenzív tenisz- és úszótanfolyam, intenzív dzsesszbalettkurzus, Tessedk választani nyári sportprogramjainkból! MAFC szabadidőszakosztály. Tel.: 812-756; 664-011/14-72. (x)

Commodore-64 személyi számítógépek alapokú Basic-tanfolyamot indít a KISZ ELTE TTK Osszekötő Iroda június 13-tól 6-10 fős csoportokban. Résztvételi díj (3 hét, net 3x3 óra) 2300 Ft. Jelentkezés és felvilágosítás június 6-tól 10-12 és 14-17 óráig: Bp. VIII., Múzeum körút 6-8. Gólyavár Osszekötő Iroda. Telefon: 187-262. Tájékoztató kedves ügyletelinket, hogy július és augusztus nő folyamatosan haladó tanfolyamokat is indítunk, melyekről részletes tájékoztatás fog megjelenni a napilapokban. (x)

Commodore-64 számítógépek alapokú Basic-tanfolyamot indít 10-15 éves gyermekek számára június 14-től 6-10 fős csoportokban a KISZ ELTE TTK Osszekötő Iroda. Résztvételi díj (4 hét, heti 2 óra): 1300 Ft. Felvilágosítás és beiratkozás június 6-tól 10-és-14-17 óráig. Bp. VIII., Múzeum körút 6-8. Gólyavár Osszekötő Iroda. Telefon: 187-262. (x)

Magas színvonal, alacsony ár! Sporttáborok a Budai X Sportegyesület szervezésében általános iskolai tanulóknak részli július hónapban, egyhetes turnusokban. Változatos programok (úszásoktatás, teniszoktatás, szörfoktatás, kirándulás, strandlátogatás, video), napi háromszori étkezés. A tábor díja: Budapestben (napközi jelleggel naponta 8-10 óráig) 800 Ft/hét, Velencén 1490 Ft/hét. Felvilágosítás: 622-755 vagy 823-775 telefonszámon. Jelentkezés: Bp. XI., Hidak u. 6. (x)

Új esemény Somogybabodban! Nemzetközi enduro motorcross-fesztivál 1988. június 1-19-én. Látványos ügyesség akadályversenyek, gyorsasági futamok. Nevezhet minden enduro és motorcross motoros. Nevezés: a Volántourist utazási irodákban, 16.00-tól a helyi színen. Nevezési díj: 1500 Ft. Belépődíj: 50 Ft, gyermekeknek, katonáknak és nyugdíjasoknak 20 Ft. Mindenkit szorrettel várunk Somogybabodban. Lotus Reisen és a Volántourist. (x)

Az Omnibusz Utazási Iroda ajánlata: körutazás és tengerparti üdülés a Távol-Keleten India-Thaiföld útvonalon. 19 napos időtartammal október 19-és november 2. között repülőgéppel, 2 ágyas, fűrdőszobás szállalal elhelyezéssel, teljes illetve félpenzióval. Résztvételi díj: 78 000 Ft + zsebpénz. Erdekoldni és jelentkezni a: Omnibusz Utazási Iroda főirodájában, az Ennelis téri Volántourist-autobuszállomáson vagy telefonon: a 172-511 és 172-369-en lehet. (x)

A Telékábel Híradás és Vegyesipari Kiszövetség tisztelt értesítési levelel, hogy ügyfélszolgálati irodái az alábbi címen megnváltak: XXI. Rákóczi Ferenc u. 89., telefon: 583-312, 583-145, 583-128. II. Törökveszi u. 97. D épület. Félógadás: 8-16 óráig. (x)

Külföldre utazók betegség-, baleset- és poggyászbiztosítását vállalja az Atlasz Utazási Biztosító Rt. A nagymányos lehetőségek mellett újdonság a egy évig érvényes Utazási biztosítási bérlet, mellyel a rendszeresen vagy váratlanul külföldre utazók dolgát könnyíti nek meg. Utasbiztosításain megkötötték ügyfélszolgálati irodáinkban (1082 Budapest) Ulóli út 50. Telefon: 138-028) valamint az utazási irodák és az Allami Biztosító kirendelt ségeiben. Külföldön is biztonságban! (x)

Zenerajongók figyelmébe: Az IBUSZ szervezésében Magyarországon tartózkodik, — 1988. június 16-án 19.00-kor koncertet ad az Almásy Téli Szabadidő Központban a michigani Anchorage Community kórus, A 80 fős kórus 1947-ben alakult. 1923-ban Angliában é Skóciában, 1986-ban New Yorkban a Carnegie Hallban lépett fel. Műsorukon Bach-, Mendelssohn-, Bruckner-műveket mint amerikai spirituális szerepelnek. Belépődíj: 50 Ft. Jó szórakozást kíván a IBUSZ. (x)

Csak 90%-ot fizet valútában 10%-ot nálunk forintban. Egyéni szállásfoglalás Bécsben és Alsó-Ausztria 89 szállodájában. Jelentkezés és részletes felvilágosítás: Top Travel Utazási Iroda, Budapest V., Vitkovics Mihály u. 3., telefon: 176-341, 173-210. Astoria Vízumcentrum, Budapest V., Astoria Szálloda hall. Telefon: 173-411 (x)

A Cooptourist rendkívül ajánlata: Gyógyüdülés Bükfürdőn a Termál Üdülésszövetkezet összkomfortos lakosztályaiában (8 nap, 7 étkezés). Időpont: június 21.—július 5. között. tetészes színt! **Hat északig fizet, hetet kap!** Résztvételi díj: 4550 Ft 2 személy részére (csak szállás) + üdülőhelyi díj, 1 fő igénybevétele esetén: szintén 4550 Ft + üdülőhelyi díj. Jelentkezés és felvilágosítás a Cooptourist irodáiban! (x)

Kilós Bolt. Használt külföldi ruhák boltja 406 Ft. Budapest XVII., Rákocscsaba, Zrínyi u. Alsóbadban, u. sarok. Nyitva tartás: hétköznap 10-18, szombaton 9-13 óra között. (x)

MUNKAHELYEN IS HÁTRÁNY

Össztűz a nikotin ellen

Mindössze hatvan nap türelmi időt kaptak a New York-i dohányosok az új „füstmentes” törvényhez való alkalmazkodásra. Most már 50-től 500 dollárig büntetik azokat a szennvedélyes dohányosokat, akik nem a kijelölt helyeken gyújtanak rá. A városi tanács még januárban fogadta el — hosszas vita után — a nemdohányzók védelmében azokat a tiltó rendelkezéseket, amelyek jőformán csak a saját lakásban és gépkocsiban engedélyezik a füstölést.

A szigorú rendeletsorozat New Yorkban megkeseríti a dohányosok életét, ugyanakkor védelmet nyújt a többségben lévő nemdohányzók számára. Az utcák és a parkok kivételével gyakorlatilag nem szabad rágyújtani nyilvános helyen vagy közterületen a 12 milliós nagyvárosban. Megtiltották többek között a rágyújtást a mozik, a színházak és a sportlétesítmények előcsarnokaiban, a metróállomásokon, az aluljárókban. Tilos többé büntetés nélkül cigarettázni, szivarozni és pipázni az elővárosi vasutakon, valamint a taxikban. Füstmentes területté nyilvánították a középületek és az irodaházak előcsarnokait, folyosóit, sőt a mellékhelyiségekben is tilos a dohányzás.

Az ötven személynél kisebb befogadóképességű vendéglőkből és bárókból teljesen kitiltották a nikotint, az ennél nagyobb éttermekben csak a kijelölt és elkülönített asztaloknál szabad rágyújtani. A munkahelyeken csak az emeletenként kijelölt „füstölőszobába” lehet betérni néhány szippantásra. (Érdeemes megjegyezni, hogy az amerikai vállalatok újabban nem szívesen alkalmaznak dohányos munkatársakat. Az új felvételeknél kifejezetten hátrányt jelent a dohányzás, hiszen a dohányzás okozta betegségek miatt mind több a hiányzás és az orvosi költség.)

285-9503

A magáról megfélekedező, illetve önmagán uralkodni nem tudó dohányost a rendőrök, illetve az éttermi és a munkahelyi ellenőrök büntethetik meg. „Sürgős” esetben a lakosság is tehet bejelentést a 285-9503 telefonszámon. A dohányosok természetesen tiltakoztak a szigorú rendelkezések miatt, panaszuk azonban nem talált meghallgatásra. Az Egyesült Államokban ugyanis igen széles körű és erőteljes kampány folyik a dohányzás ellen, valamint a nemdohányzók megvédésére az úgynevezett másodlagos füsthatástól. S a csaknem egy évtizede folyó propaganda- és felvilágosítóhadjárat komoly eredményeket hozott.

Az amerikai egészségügyi hatóságok felmérése szerint 1966-ban az USA lakosságának 42,2 százaléka dohányzott, húsz évvel később ez az arány már csak 26,5 százalék volt. A televízióban és a sajtóban szinte éjjel-nappal folyik az elrettentés, az egészségügyi felvilágosítás. Igen csak meggyőző érv a dohányzás ellen, hogy az országban évente kétszázézeren halnak meg tüdőrákban, s az úgynevezett szekunder dohányzás — az „idegen” füst beszívása — 2400 halálesetet okoz. A nikotinellenes kampány gyakran hivatkozik Humphrey Bogartra és John Wayne-re — mindketten tüdőrákban haltak meg.

A televíziós állomások nem sugározhatnak cigarettahirdetéseket, a magazinok és az utcai reklámok pedig az országos tisztifőorvos figyelmztetését kötelesek feltüntetni. Ez a figyelmztetés a dohányzásban rejlő veszélyekre hívja fel a figyelmet. A New York-i előírások meglehetősen szigorúak, de nem egyedülállóak az országban.

Lassan szegyen lesz...

Jelenleg az USA 23 szövetségi államában tiltják a dohányzást az éttermekben, 15 államban pedig a munkahelyeken korlátozzák a füstölést. A szövetségi légügyi hatóság döntése értelmében a két óra repülési időt meg nem haladó belföldi légi járatokon tilos a dohányzás, a hosszabb járatokon pedig az utolsó néhány sorba „szorítják vissza” a dohányosokat. A Northwest légitársaság még „rátett egy lapáttal” a hatósági előírásokra: összes belföldi járatán megtiltotta a dohányzást. (A sors fintora, hogy a Northwest füstmentes járatait népsze-

rűsítő televíziós reklámfilmeket ugyanaz a hirdetési cég készítette, amely a Philip Morris dohányipari óriás cég sajtóhirdetési kampányát szervezte. A virginiai multinacionális vállalat ezek után természetesen visszavonta megbízását a reklámcégtől...)

A statisztikák tanúsága szerint rohamosan csökken a dohányzók száma az Egyesült Államokban. Maholnap már szegyen lesz a rágyújtás, a dohányost szinte „kinézik” a munkahelyekről és a társaságokból. Nem véletlen, hogy az amerikai közép- és felső szintű vállalati vezetők többsége leszokott a füstölésről, s a televízióban is csak elvétve lehet égő cigarettát látni. (Az a dohányos, aki üzleti ügyben meg tárgyalni egy vállalathoz, jobban teszi, ha meg sem kíséri a rágyújtást, ebből ugyanis személyéről és cégéről kedvezőtlen következtetéseket von le tárgyalópartnere.)

Az amerikai vállalatok gazdasági tevékenységükről minden esztendőben éves jelentést tesznek közzé. A szép kiállítású könyvecskék korábban a vállalati vezetők fényképét általában cigarettával a kézben közölték. Manapság a cigarettát, a szivar és a pipa eltűnt a képekről, a dohányzás az üzleti életben — legálábbis az amerikai felfogás szerint — kifejezetten visszataszító.

És a kábítószer?

A dohányzástól való leszokás egyben óriási üzlet is. Az újságokban naponta százával jelennek meg olyan hirdetések, amelyek „biztos sikert” ígérnek, persze jó pénzért, az erre „szakosodott” cégeknek. Rengeteg kiadvány foglalkozik a leszokás módszereivel s a pszichiaterek sem fizetnek rá az országos dohányzásellenes kampányra.

Nem örülnek a „nikotinfogyókúrának” a nagy amerikai dohányipari vállalatok, amelyek mind több alacsony kátrány- és nikotintartalmú cigarettával próbálják fenntartani a fogyasztást. Újabban 30 cigarettát csomagolnak egy dobozba, s azt „rendes”, vagyis a húszas csomagolásnak megfelelő áron kínálják. A kétségbeesett kísérletek ellenére meredeken zuhan a cigarettavásárlás az Egyesült Államokban. A dohányipari cégeknek azonban nem kell kedvezőtlen üzletmenettel számolniuk, hiszen exportjuk folyamatosan emelkedik: a világ többi részén a dohányzás elleni kampány és a szigorító intézkedések egyelőre kevésbé sikeresek, mint az USA-ban.

Miközben jelentős sikereket hozott az USA-ban a nikotin- és az alkoholelles hadjárat, egyre rosszabb a helyzet a kábítószerek területén. A felvilágosításra fordított tömémentelen pénz és energia ellenére emelkedik a kábítószerek száma. A dühös New York-i dohányosok véleménye szerint a szigorú büntetéseket nem a „békés” füstölőkre, hanem inkább a kábítószerélvezőkre kellene kivetniük a városi hatóságoknak.

(— asz —)

Esti Hírlap 5

1988. június 30., csütörtök

Y
adta Dukakist

rata Pártot felesleges költségekkel vádolta, és kifejezetten Dukakis elleni vádakhoz hozott fel. Sürgette, hogy a novemberi választásokon ne csupán Bush alelnököt juttassák be a szavazók a Fehér Házba, hanem

szerezzék vissza a szenátusban is a republikánus többséget.

Mivel Miami-ban és környékén több százezer kubai származású amerikai állampolgár él, szavazataik elnyerésére találkozott a jobboldali kubaiak szervezeteinek vezetőivel és a kormány további támogatását ígérte nekik. Dukakis sommásan elutasította Reagan kijelentéseit.

ckholmban
erexportról

javaslatot terjeszteni a törvényhozás elé a fegyverkivitel korlátozására, illetve tiltalmára olyan országok felé, melyek a fegyvereket továbbadják harmadik országoknak.

Mind a Bofors, mind pedig az FFV állami vállalatot vád érte amiatt, hogy az elmúlt években, megszegve a törvényes rendelkezéseket, olyan országoknak is szállított, amelyeket a kormány tilalmi listára helyezett.

A listán a háborúban álló országok mellett azok szerepelnek, melyek esetében számolni lehet háborús konfliktus veszélyével.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIO

Június 30., csütörtök

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. —
14.05: Műsorismertetés. —
14.09: Zenei tükör. — 14.44: Enkló ifjúság. — 15.00: Szórol — szóra. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Szívesen hallgattuk. — 17.07: Népdalok. — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Cherbourgi esernyők. — 18.00: Kritikások fóruma. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.20: Műsorismertetés. — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Esti Magazin. — 19.23: Az ötkarika jegyében. — 19.33: Katonás kereskedők. — 20.00: Félóra népzene. — 20.30: A tudományok és a tudománypolitika az 50-es években. — 21.00: Töltsön egy órát kedveivel! — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Régi híres énekesek műsorából. Bernardo De Muro operáriumát énekel. — 22.50: Kelet-európai írástudók. — 23.00: Barokk muzsika. — 23.40: Janácsek: I. vonónégyes. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.10: Himnusz. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: A Szabó család. — 14.30: Nóták. — 15.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 15.05: Hetet egy csapásra. — 15.20: Egy pálya vonzásában. — 15.40: Köszöntünk, Dalnok! — 16.20: A Rock Gyermekéi klubja. — 16.58: Műsorismertetés. — 17.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 17.05: Szerencsésü-törték. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: A Poptarisznya dalaiból. — 20.00: Kértem — hallgatható! — 20.25: Műsorajánlat. — 20.30: Slágerlista. — 21.00: Hírek. Időjárás. Lottó. Utközben. — 21.05: A kápolna titka. — 21.24: A Belügyminisztérium Duna művészgyűjtése népi zenekarának műsorából. — 21.50: A Magyar Rádió Karinty Szín-pada. — 23.00: Hírek. Időjárás. Lottó. — 23.10: Rockpano-ráma. — 0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelző szolgálat (csak középhullámon). — 0.15: Éjfél után.

BARTÓK:

14.00: Bizet: C-dúr szimfónia. — 14.30: Szonda. — 15.00: Soproni régi zenei napok. — Jos van Immerseel csembaló-hangversenye a Szent Mihály templomban. — 16.20: Zenekari muzsika. — 17.23: VIII. nemzetközi gitárfesztivál — 1987. — 18.30: In Imba materna. — 19.00: Hírek. Időjárás. — 19.03: Műsorismertetés. — 19.05: Rádióhangversenyekről. — 19.35: Teresa Wojtaszek-Kubiak operáriumát énekel. — 20.05: Kapcsoljuk a Pesti Vigadó. Az MRT szimfonikus zenekarának nyáresti hangversenye. — Kb. 21.15: Operarészletek. — 21.30: Holnap közvetítjük. — 21.52: „Időnk hanyatló...” — 22.09: Napjaink zenéje. — 23.30 — 23.33: Hírek. Időjárás.

Július 1., péntek

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Tér-idő. — 8.50: Külpolitikai figye-lő. — 9.00: Napközben. — 11.00: Borúra derű. — 11.10: Magyar írás. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.40: Reklám. — 12.45: A Föld, amelyen élünk. — 13.00: A zene is összeköt.

PETŐFI:

4.30—6.00: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. — 7.57: Műsorismertetés. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Nap-raforgó — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Nótamuzsika. — 9.40: Rivaldafényben. — 11.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 11.05: Világújság. — 11.10: Térkép és útravaló. — 11.30: Balaton-rádió. — 12.00: Hírek nemétül, oroszul és angolul. — 12.10: Népi muzsika. — 12.58: Műsorismertetés. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: Gyermekeknek. — 13.45: Időjárás- és vízállás-jelentés.

BARTÓK:

6.00: Muzsikáló reggel. — 9.00: Műsorismertetés. — 9.03: Időszaki kiállítások. — 9.08: A kamarazene kedvelőinek. — 10.22: Klasszikus muzsika. — 12.00: Magyar művészet operafelvételeiből. — 13.00: Hírek. Időjárás. — 13.03: Műsorismertetés. — 13.05: Csak fiataloknak.

TELEVÍZIO

CSÜTÖRTÖK

16.55: Hírek. — 17.00—19.05: Hazai Tükör. — 17.00: Sport. Benne: a magyar olimpikonok felkészülése, hogyan segíti őket a tudomány, milyenek a feltételek. Labdarúgó Európa-bajnokság után nyitlatkozik MLSZ, szakértők, belföld, külföld. Szakmai — és üzleti tapasztalatok. — Kb. 17.30: Napra-for-

gó. Közéleti vetélkedő. — Kb. 17.45: Az Országházról jelentjük... Közvetítés az Országgyűlés nyári ülészakáról. — Kb. 18.15: Hogyan gazdálkodott a kormány az I. félévben? A költségvetés mérlege. Váltás, stratégiai elképzelések. Szakértők: képviselők. — 18.35: Reklám. — Kb. 18.45: Atalakitás előtt a gyűlekezésről szóló jogszabály. Lehetőségek és korlátok, egy civilizált jogállam lépésváltása — jogszabályváltás e témakörben. — 19.05: Esti mese (FF) — 19.15: Lottósorsolás. — 19.20: Tévétna. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. Összefoglaló az Országgyűlés nyári ülészakáról. — 20.50: Reklám. — 20.55: Szomszédok. Teleregény — 31. fejezet. — 21.25: A hét műtárgya. Andrea Pisano: Mária gyermekével. (Szépművészeti Múzeum.) — 21.30: Tudósítás az SZKP országos pártértekezletéről. — 21.50: Gálaest a Gyermek- és Ifjúságvédelmi Alap javára, a Budapesti Kongresszusi Központban. Részlet az 1987. november 2-i műsorából. — 22.50: Híradó 3.

2. MŰSOR:

14.45: Képujság. — 14.50: Správy. — Hírek szlovák nyelven. A szegedi körzeti stúdió műsora. — 14.55: Angol nemzetközi teniszbajnokság. Női egyes elődöntők. Közvetítés Wimbledonból. — Kb. 20.30: Nas ekran. A pécsi körzeti stúdió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi műsora. — Kb. 21.00: Az Ermitázs csillárjai. Szovjet rövidfilm (ism.) — Kb. 21.10: Hír-adó 2. — Kb. 21.25: Összetartozva. Francia tévéfilm. — Kb. 22.50: Bartók: Egy nemű karok. 1. Bánat. 2. Ne láttalak volna. 3. Elment a madárka. — Kb. 23.00: Képujság.

PÉNTEK DELELŐTT

8.45: Tévétna nyugdíjasoknak. — 8.50: Képujság. — 8.55: Az Országházról jelentjük... Közvetítés az Országgyűlés nyári ülészakáról. — Kb. 9.25 —10.35: Szünidei matiné. — Kb. 9.25: Duratino és társai. Szovjet ifjúsági film. — Kb. 10.35: Delta. Tudományos híradó (ism.) — Kb. 11.00: Kaland a taitékos vizeken. Indiai rövidfilm (ism.) — Kb. 11.35: Mozgató. Tévétna mozgószórólátottaktak. — Kb. 11.40: Képujság.

SZÍNHÁZ

Pesti Vigadó: A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának nyáresti hangversenye (8) — Vidám Színpad: Szexbogyó (7) — Köszínház: Antigone; Gazdagság (ny. főpr. fél 8) — Fővárosi Nagycirkusz: Ujjé, a ligetben... I (du. fél 4. este fél 8) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti elő-rejelzése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Elvesztett Tücsök nevű tacs-kónk. Kérjük azt a megtalálót, aki egyszer már jelentkezett vele a Bethlen Gábor téren, ismét keressen fel, mert a címet nem találtuk meg. Telefon: 213-839. (x)

A Pesti Vigadó értesíti a kedves közönséget, hogy a Nyári bécsi operettparádé című műsor július 1-jei előadása szervezési okokból elmarad. A megváltott jegyek a július 2-i, szombati előadásra becserelehetők, vagy a váltás helyén visszaválthatók. (x)

Az Egressy Gábor Ipari Szakközépiskola (Bp. XIV., Egressy út 71.) 1988. szeptember 1-jétől bére adja korszerű tornacsarnokát, jól felszerelt kondicionált termét, teniszpályáját különböző sporttanfolyamok céljára. Részletes felvilágosítást a fenti címen a gazdasági hivatal ad. Tel.: 631-677, 836-140. (x)

Vállalati protokollvezetők szíves figyelmét felhívja a Maxim Varieté igazgatósága, hogy protokolláris vendéglátásukat kívánságuk szerint, rugalmasan oldjuk meg. Ersek Nóra értékesítési vezető mindennap 14-től 17 óráig szívesen áll telefonon is rendelkezésükre. (42-01-45, 42-19-27). Szórakozóhely sok van, de Maxim csak egy. (x)

Idegnevezetők figyelmébe! A Maxim Varieté igazgatósága kéri azokat az idegnevezeteket, akik még nem ismerik csoportos látogatósaiknak előnyös új rendszerét, vegyék fel a kapcsolatot Ersek Nóra értékesítési vezetőnkkel. Tel.: 42-01-45, 42-19-27. Szórakozóhely sok van, de Maxim csak egy! (x)

A TIT Budapesti Nyelviskolája 1988. augusztus 8-tól két-hetes, falusi nyaralással egybekötött angol nyelvi gyermektáborot szervez 7-től 11 éves gyermekek számára. Ára: 4000 Ft. Továbbá július 18-tól 4 hetes angol intenzív (napi 6 óráss) haladó és nyelvvizsga-előkészítő tanfolyamot felnevelteknek. Beiratkozás: munkanapokon a TIT Budapesti Nyelviskolája fiktárságán (VIII., Múzeum u. 7.). Telefon: 341-557. (x)

Piramis PJT csempe-, fürdőszobafelszerelés-szaküzlet XIV., Kerepesi út 32. alatt, a Nepszínház metrómegállóval. Nyitva: hétköznap 9—17 óra között, szombaton 9—13 óra között. (x)

Csak 90%-ot fizet valutában! 10%-ot nálunk forintban. Egyéni szállást foglalás Bécsben és Alsó-Ausztria 89 szállodájában. Jelentkezés és részletes felvilágosítás: Top Travel Utazási Iroda, Budapest V., Vitkovics Mihály u. 3., telefon: 176-341, 173-210. Astoria Vízum-centrum, Budapest V., Astoria Szállóda hall. Telefon: 173-411. (x)

Kedves vendégeim! Kosmetikus-kezelésemet újrakezdem az V., Királyi P. u. 6. sz. alatt. Tel.: 177-991. Bükinné Judit. (x)

VIG ELEKTRO MÜNCHEN. Márkás elektronikai készülékek exportja, importja. Allandó kiállítás. Technikai szolgálat Paul Heyse Str. 19. D-8000 München 2. Tel.: 00-49-89-531 771. (x)

A Cooptourist üdülési ajánlataiból: Balatonföldvár (8 nap, 7 éjszaka), félpenziós ellátás. Időpontok: július 1—8-ig, 8—15-ig. Részv. díj: 4490 Ft fő (lakosztályban). 2490 Ft fő (fízető-vendéglátó szobában). Zalakaros: Hotel Napfény (7 nap, 6 éjszaka), félpenziós ellátás. Időpontok: július 3—9-ig, 9—15-ig, 15—21-ig. Részvételi díj: 4490 Ft fő. Jelentkezés a Coop-tourist irodában! (x)

Táncolni megtanulhat pár óra alatt külföldön. Szeif Gyuláné táncinató. Bp. VII., Lenin krt. 37. Tel.: 220-494. (x)

Pótvízgára felkészítő tanfolyam indul általános és középiskolai tanulóknak részére magyar irodalom, nyelv, matematika, történelem és orosz nyelv tantárgyakból. Jelentkezni és beiratkozni július 11—20-ig naponta 10—16 óráig. Részvételi díj 700 Ft-tárgy. Címünk: Havanna Közösségi Ház, XVIII. ker. Kondor Béla sétány 8. Tel.: 588-708. (x)

Belföldi üdülések az IBUSZ-tól: Hajdúszoboszló (Szabadság Szálló) 7 éjszakás turnusok VII. 1.—IX. 9. Részvételi díj — félpenziós ellátással: 4009 Ft — teljes ellátással: 4550 Ft. Miskolc-tapolca (Lidő Szálló) 7 éjszakás turnusok VII. 1.—IX. 2. Részvételi díj — félpenziós ellátással: 4132 Ft — teljes ellátással: 4902 Ft. Zalakaros (Termál Szálló) 7 éjszakás turnusok VII. 1.—VIII. 26. Részvételi díj — félpenziós ellátással: 3961 Ft — teljes ellátással: 4674 Ft. Karcag—Berekfürdő (Touring Szálló) 7 éjszakás turnusok VII. 1.—IX. 23. Részvételi díj — félpenziós ellátással: 4835 Ft — teljes ellátással: 6004 Ft. Mesteri-fürdő (Nyaralóházak) 6 éjszakás turnusok VII. 10.—VIII. 27. Részvételi díj étkezés nélkül: 5 fővel 782 Ft. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az IBUSZ-irodáknak! (x)

Saturnus Tours ajánlatait! — Üdüljön a bolgár tengerparton. 8 nap 7 éjszakás turnusok. ellátással. már 2900 Ft-tól! — Kiskörén, a kempingünkben komfortos faházak várják vendégeinket. Jelentkezés és információ: Saturnus Tours Utazási Iroda, VII., Budapest, Wesselényi u. 61. Tel.: 421-987, 223-847. (x)

A Cooptourist ajánlataiból: Autóbusz társasutazások: Bécs—Sopron, július 8—10-ig 3270 Ft. Simontornya—Gör-sium, július 9—6-én 550 Ft. Bécs—Pozsony—Sopron, július 15—17-ig, 2365 Ft. Egyénileg utazók-nak: Lillafüred: Palota Szálló, július 8—10-ig, 1340 Ft. Pécs: Hotel Palatinus, július 22—24-ig, 1890 Ft. Jelentkezés a Coop-tourist irodában! (x)

Magas-Tátra idén is alacsony áron, 1 hetes túrák autóbusszal júl. 23.—augusztus 27. között. A programban Cserba-tó, Lomnic, Löcse, Kősmárk, Dobsina, dunaieci tutaifúra. Ár: 4920 Ft. Jelentkezni lehet: Mávtours, Bp. VI., Nőköztársaság útja 35., tel.: 228-082. Déli pu.-on és vidéki irodákban. (x)

Egyedüli ajánlat! Az ezredfordulón is ez évi áron üdülhet Nyugat-Európában, ha részt vesz az Aflera-Flotta 12 éves programjában! Befizetés: egyéni valútkeretből, BC vagy devizaszámláról. Jelentkezés: Flotta Ügynekség-nél telefonon, munkaidőben: 866-022-es számon, du. 17 órá-tól 770-083-as számon. (x)

1963-ban, a Teleki Blanka Gimnázium 4.B. osztályában végzett osztálytársak és tanáraink részére 25 éves találkozó szerveztek. Jelentkezni lehet: Gombai Károlyné, Bp., Gyakorló u. 4/F. 4/17. 1106. (x)

Úszásoktatás a Kék Delfin úszóiskola nyári táborában. Tel.: 216-919. (x)

Esküvői ruhák kölcsönzője nyílt VI., Aradi u. 67. alatt. (x)

Korisuli sportbárok. Úszás, korcsolya, tenisz, BMX kerék-pár, labdajáték naponta, (5-től 14 évesig). Angol, video, 3-szori étkezés. Jelentkezés: Budapesti Sportesernők II. kapu. Tel.: 133-594 18—20 óra között. (x)

Fogyasztásösztönző programok az amerikai csokoládéiparban

88. 6. 28.

New York-i tudósítónktól:

A Londonból érkező előrejelzések szerint az USA csokoládégyártói továbbra is alacsony kakaóárakkal számolhatnak. 1988-ban a világpiacon tovább bővül a kakaófelesleg, s folytatódik az árak hat éve tartó csökkenése. Az amerikai csokoládéipar számára ezek a hírek azt jelentik, hogy a későbbi áremelkedések reményében ösztönözniük kell a hazai fogyasztást.

Az Egyesült Államok csokoládégyártóinak szakmai szövetségében jelzett adatok szerint az egy főre jutó évi csokoládéfogyasztás az országban 2,5 kilogramm. Ezt a mennyiséget szeretnék rövid időn belül három kilogrammra emelni, ezért az alacsony kakaóár kapóra jön a reklámkampányhoz.

Az amerikai csokoládégyártók a kakaó árának tartós csökkenése ellenére nem mérsékeltek a késztermékek árát. Véleményük szerint a kakaó árának csökkenése önmagában nem indokolja az ármérséklést. Ugyanis a hagyományos táblás tejszokoládé csak 20 százalékban tartalmaz kakaót, 80 százaléká tej és cukor. Igaz, az utóbbi években a

tej és a cukor ára gyakorlatilag változatlan volt az USA-ban, de a termelés költségeinek növekedése kompenzálta a kakaóár csökkenését.

A csokoládéipar termékeinek ára tehát nem változott az USA-ban az elmúlt 3 esztendőben. A gyártók a kereslet élénkítésére most relatív árcsökkenést határoztak el. A táblás csokoládék és a szeletáru súlyát 10–20 százalékkal megnövelik, miközben az ár változatlan marad. A vásárlók tehát ugyanazért a pénzért több csokoládét vehetnek és fogyaszthatnak. A termelők nem titkolt szándéka, hogy a kakaóárak emelkedésekor majd az árakban érvényesítik a súlygyarapodást. Addig azonban költségekkel, különféle akciókkal és erőteljes reklámmal igyekeznek a keresletet ösztönözni. A csokoládéipar vállalatai idén kiemelkedően nagy összeget kívánnak marketingtevékenységre fordítani.

A kereslet- és a fogyasztásösztönző akció (más szavakkal a vásárlók „beetése”) élén a *Hershey* és az *M and M/Mars* vállalatok állnak, az ő együttes piaci részesedésük eléri a 70 százalékot az amerikai csokoládéágazatban.

AMÉRIKAI ÉS EUROPAI TÁRSADALMI ÉS KULTÚRAI

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

1984. évi kiadás

Fokozódik az amerikai farmerek költségvetési támogatása

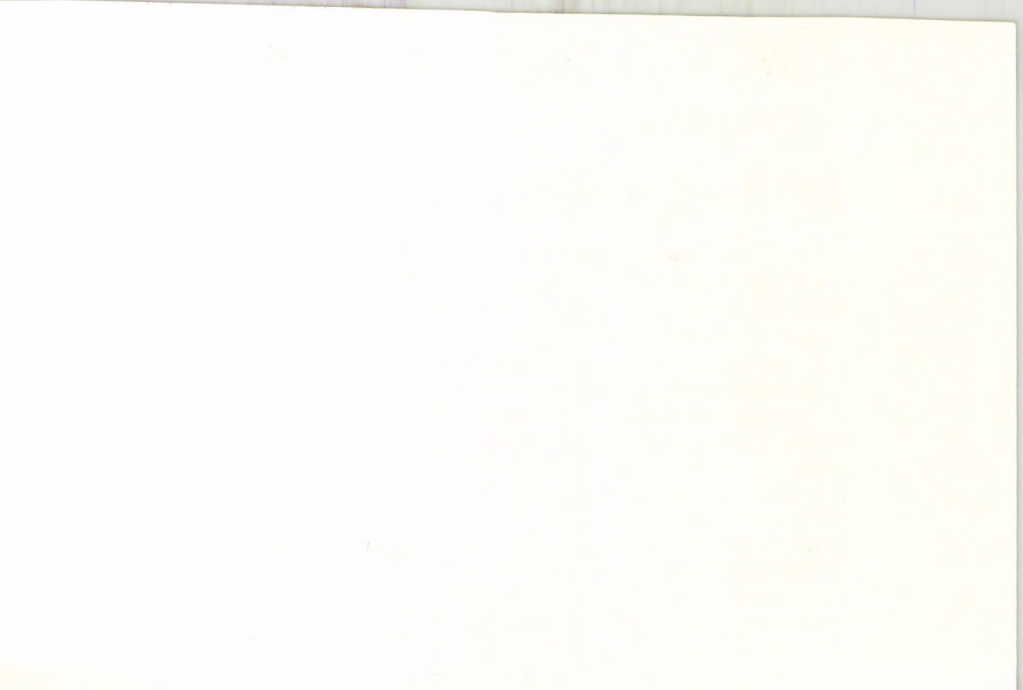
88. VI. 22

New York-i tudósítónktól:

Az Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériumának (USDA) összesítő adatai szerint az állami támogatás mértéke nagyobb ütemben növekszik, mint a farmerek bevételei. 1985-ben az amerikai farmerek 47,3 milliárd dollár bevételre tettek szert, ebből a költségvetési juttatás 7,7 milliárd volt. 1986-ban az 52 milliárdos bevételből 11,8 milliárd dollárt ért el az állami támogatás. Tavaly az USA farmereinek jövedelme 58 milliárd dollárra emelkedett, az állami támogatásoké pedig 17 milliárdra. 1,6 millió farm (az összes gazdaság 72,9 százaléka) éves bevételei nem érik el a 40 ezer dollárt, s mindössze 29 ezer gazdaság (1,3 száza-

lék) ér el évente több mint félmillió dollár jövedelmet.

Kedvező jelenséggént értékeli a minisztérium, hogy csökken a farmerek adósságállománya. 1984-ben az adósságok összege meghaladta a 190 milliárd dollárt, ez 1986 végére (a tavalyi adatok még nem ismertek) 155 milliárdra csökkent. Javulóban van a gabonaexport is: 1984-ben az USA adta a világ gabonaexportjának 67 százalékát, ez az arány 1985-ben 40 százalék alá süllyedt. 1986-ban a részesedés a világexportból ismét növekedett, és elérte a 47 százalékot, tavaly pedig 49 százalékra emelkedett.

88.7.12.

Keresik a háztartás- vegyipari illatanyagokat

New York-i tudósítónktól:

Világszerte növekszik a háztartási és kozmetikai készítmények forgalma, s ezzel párhuzamosan bővülnek az illatanyagokat, aromákat és esszenciákat előállító vállalatok eladásai. A szakma egyik legnagyobb forgalmú vállalata az amerikai *International Flavors and Fragrances*. Ez a cég az egyik fő szállítója a világ vezető kozmetikai és háztartás-vegyipari vállalatainak. Az elmúlt három évben, elsősorban vállalatvezetési hibák miatt, jelentősen visszaesett a cég forgalma, az átszervezések azonban már tavaly éreztették kedvező hatásukat. Kicsérélődött az IFF felső vezetése, bővítették a középvezetők hatáskörét és döntési jogkörét, s az eredmény nem is maradt el. Többévi forgalomcsökkenés, illetve stagnálás után a vállalat 1987-ben 20 százalékkal növelte eladásait, amelyek összege 475 millió dollár volt. Ugyancsak 20 százalékkal növekedett tavaly az IFF nyeresége.

Idén az *Estée Lauder* óriásvállalat illatanyagainak már 90 százalékát az IFF-től szerzi be. Hamarosan megjelennek a világpiacon a *Calvin Klein Eternity*, a

Halston Couture és a *Benetton Colors* elnevezésű kölni- és parfümcsaládjai, amelyek illatanyagát az IFF szállítja. Az Egyesült Államokban ezeket a készítményeket — az üveg méretétől függően — 50 és 150 dollár közötti áron hozzák forgalomba, tehát nem az olcsó kategóriába tartoznak.

Az IFF nagy vásárlói sorában megtalálható többek között az *Unilever*, a *Procter and Gamble*, s újabban a *McDonald's* gyorsbűféhálózat is. Ez utóbbi a salátaöntetek ízesítőanyagát vásárolja igen nagy mennyiségben az IFF-től. 1984-ben a vállalat bevételeinek 67 százaléka származott az exportból, tavaly ez az arány már elérte a 73 százalékot. A cég vezetőinek véleménye szerint a kivitel bővülését nem elsősorban a dollár értékvesztése idézte elő, hanem a kereslet növekedése. A tavalyi exportbevétel-növekmény kétharmada például az eladások bővüléséből származott, s csak egyharmada volt a dollár értékvesztésének eredménye. Az IFF szerint még az amerikai valuta 10 százalékos erősödése sem okozna károkat a vállalat üzletmenetében.

ÁRU- ÉS PÉNZPIACOK

ZABADPIACA

al lett olcsóbb, a kialakult 1980-2040 dolláros ár 1983 novembere óta a legalacsonyabb. Sok a piacon a kínai iru, és olcsón kínálják a Hongkongban fekvő antimont is.

Tovább olcsóbbodott a *volfrámérc*, amelyet továbbra sem keresnek, noha a KGST-tagországok a jelek szerint vásárolnak belőle; túlkínálat van kínai áruból. Tonnaegységenként minőség szerint 44-58 dolláros ár alakult ki.

A *ródiom* unciánkénti ára 1205-215 dollárra süllyedt szovjet ajánlatok továbbra is érkeznek, a távolkeleti kereslet viszont hiányzik.

A *kadmium* kilogrammonként 17,05-17,70 dollárra esett, állítólag olcsóbb ajánlatok is eredménytelenek maradtak. A kereskedők arra számítanak, hogy az év további részében az elemgyártók részéről várható élénkebb érdeklődés.

A *bizmut* kilogrammonként 11,55-11,75 dolláros szinten tartott volt, a *higany* palackonként 315-325 dollárba került, az *indiumért* pedig változatlanul kilogrammonként 300-310 dollárt kértek.

A *kobaltért* kilogrammonként továbbra is 14,40-15,05 dollárt, kivételesen 15,40 dollárt is adtak. Kobaltból továbbra is hiány van, az afrikai termelők hatékonyan szabályozzák a fém kínálatát a szabad piacon. Az ár nem követte a többi ötvözőanyag piacán kialakult drágulást, és a piac valószínűleg a harmadik évnegyed végéig üzletelen marad, amikor majd a termelői listaárak emelkedésére lehet számítani.

Alig változott a *szelén* ára, amely kilogrammonként 20,90 dollár körül ingadozott, a *gallium* pedig kilogrammonként 10 dollárral, 315-345 dollárra esett. (Reuter)

A VILÁG VALUTÁI

Az alábbi táblázat néhány kivétellel tartalmazza a világ valutáinak az amerikai dollárhoz viszonyított árfolyamát (1 dollár =) az 1988. július 8-án. A főtüntetett árfolyamok a bankközi elszámolásokban alkalmazott közép-, illetve hivatalos árfolyamok (ha mindkettő van, a hivatalos van megadva). A táblázat a Bank

of America adatai alapján készült. Az esetek többségében irányfolyamokról van szó, amelyek nem alkalmasak rá, hogy alapjául szolgáljanak konkrét kereskedelmi ügyletek elszámolásának. Az egyszerűség kedvéért ország címszó alatt szerepel minden olyan saját valutával bíró terület is, amely nem független állam (például Hongkong), vagy amelynek nemzetközi jogi státusa vitatott (Tajvan).

Ország	Valuta	Dollárárfolyam
Afganisztán	afgáni (hivatalos)	58,2795
Albánia	lek	5,7789
Algéria	dinár	5,80
Andorra	francia frank spanyol peseta	lásd ott
Angola	kwanza	31,4738
Antigua	EC-dollár	2,7187
Argentína	austral	11,03

Ország	Valuta	Dollárárfolyam
Kuba	peso (h)	0,7669
Kuvait	dinár	0,2818
Laosz	kip	352,4462
Lengyelország	zloty (h)	461,4503
Lesotho	maloti	2,3261
Libanon	font	354,00
Libéria	dollár	1

A nyolcvanas évek elején még meglehetősen jól ment a Bechtelnek, sorra kapta a több milliárd dollár értékű megrendeléseket. Elsősorban a közel-keleti olajállamok olajdollárai biztosítottak kiugró bevételeket a vállalatnak a hetvenes években, illetve évtizedünk elején. Ebben az időszakban a cég nevéhez olyan megaprojektek megvalósítása fűződött, mint a szaúd-arábiai Jubail 20 milliárd dolláros iparvárosának kivitelezése, atomerőművek kulcsrakész átadása és a washingtoni metró megépítése.

A gondok 1984-ben kezdtek el szaporodni: az olaj árának zuhanása a beruházások visszafogására, a tervezett ipar- és városfejlesztési programok egy részének törlésére kényszerítette a közel-keleti olajexportőröket. Számos útépitési, vízügyi és petrokémiai kivitelezési megbízást vontak vissza ezek az országok a Bechteltől. A cég helyzetét csak nehezítette, hogy ebben az időszakban szüntették meg az Egyesült Államokban az atomerőművek építését, s tudvalevően ez az ágazat a konszern egyik fő erőssége. (Az USA-ban több éve nem épül új nukleáris erőmű, a megkezdett beruházásokat is félbe hagyták, s a tervek szerint a következő tíz évben nem is bővítik ezt az energetikai ágazatot.) Az évtized közepén a világszerte elismert cég kénytelen volt „megismerkedni” az európai, a japán és a dél-koreai versenytársakkal: míg korábban a Bechtel szinte az egész világon tarolt a kivitelezésben és a fővállalkozásban, napjainkban a szűkülő piacon a konkurencia ajánlatai mind versenyképesebbek.

A Bechtel megrendelései különösen az

Átszervezés a Bechtelnél

A beruházásapály hullámai

Jelentős „fogyókúrára” és ön-áramvonalasításra kényszerül a világ egyik legnagyobb tervező, kivitelező és fővállalkozó óriásvállalata, a San Franciscó-i székhelyű Bechtel csoport. A családi tulajdonban lévő konszern 1983 óta mind jobban megérzi üzletmenetében a lanyha amerikai gazdasági konjunktúrát, a közel-keleti olajországok fokozódó takarékoságát, valamint az óriásberuházások számának világméretű csökkenését. A megrendelések folyamatos apadása miatt a Bechtel csoport dolgozóinak számát az 1983. évi 45 ezerről kénytelen volt 18 ezerre mérsékelni.

elmúlt három esztendőben csappantak meg, s a piacvesztés, illetve a piacsűkülés eredményei megmutatkoznak a cég forgalmában. 1983-ban a vállalat forgalma 14,3 milliárd dollár volt, négy évvel később már csak 6,5 milliárd. Ugyanebben az időszakban az új megrendelések értéke 13 milliárdról 3,5 milliárd dollárra csökkent. Nem ismeretes a Bechtel profitjának alakulása.

1985-ben a Bechtel kivitelezésében, illetve fővállalkozásában készülő 50 millió dollárnál nagyobb értékű projektek száma 85 volt, egy évvel később 73, s tavaly már nem haladta meg az ötvenet. A vállalat jelenleg három igen nagy értékű, s több évig tartó beruházás megvalósításában vesz részt. Az európai szárazföldet Nagy-Britanniával összekötő Eurotunnel — 9,6 milliárd dolláros beruházás — egyik vezető kivitelezője.

Ami a belföldi munkálatokat illeti: 3,3 milliárd dollárért rendezi Boston belvárosát és közlekedési úthálózatát, a New York-i Kennedy-repülőtérén pedig 2,7 milliárd dollár értékben központi terminált épít. A kedvezőtlen üzletmenet miatt a Bechtel manapság már — a korábbiakhoz képest — viszonylag kis értékű megbízásokat is elvállal, többek között az USA több városában megtisztítja az irodaépületek homlokzatát a szennyeződésektől és kisebb metrószakaszokat épít Bostonban és Törökországban.

Az önmagát átszervező és a költségek jelentős csökkentésére törekvő vállalat igyekszik bővíteni tevékenységi körét a bevételek növelése érdekében. Nagy reményeket fűz például a vállalatvezetés a cég high-tech részlegéhez, a Bechtel Nationalhez. Ez

mintegy 5—10 százalékkal járul hozzá a cég éves bevételeihez, s a tervek szerint részesedése a kilencvenes évek elején meghaladja majd a 25 százalékot. Az elképzelések szerint a Bechtel National jelentős részt fog magának kiharcolni a „csillagháborús” beruházások kivitelezéséből.

Átértékelődőben van a Bechtel viszonya a belföldi és a külföldi versenytársakhoz. Ma már mind gyakrabban hoz velük létre egy-egy beruházás megvalósítására alkalmi konzorciumot. Egy évtizeddel ezelőtt az üzletek megosztása szinte elképzelhetetlen volt a Bechtelnél, igaz, akkor még a vállalat csaknem monopolhelyzetben volt a megaberuházások piacán. Az idők és az üzleti lehetőségek változását jelzi, hogy nemrégiben a Bechtel a japán Kumagai Gumi céggel állt össze egy vízerőmű megépítésére a kanadai Manitoba államban.

A középtávú előrejelzések szerint a nagyberuházások és a fővállalkozások piaca nem ígér kiemelkedő konjunktúrát, az ágazatban tevékenykedő vállalatok száma viszont bővülni fog. Nem véletlen, hogy a nagy múltú Bechtel új marketingstratégiájában a kisebb beruházások kivitelezésének megszerzése fontos szerepet kapott. A piaci részesedés megtartásáért folytatott küzdelemnek szerves részét képezi az új piacok feltárása és új vállalatközi együttműködési formák kialakítása. Ennek az üzletpolitikának a jegyében kezdett tárgyalásokat a Bechtel az elmúlt két évben több szocialista ország vállalataival is.

GARA SZABOLCS

hogy 40-50 ezer példány a ... rufen ráfizetnek, és Magyarországon a szó szoros értelmében vett szakkönyvek átlagpéldányszáma 4-5 ezer. A régi, háború előtti könyvkiadók egy-egy keresett vagy divatos témára felfigyelve, két hónap alatt megjelentettek egy könyvet. Ma erre nincs lehetőség.

Ma tervezni kell! Tervez a papíripar, a nyomda, sőt tervez a kereskedelem is. Pél-

Hidegen hengerelt,
pácolt, átmeneti
korrózióvédelemmel ellátott

lemezárak festését

nagy tömegben

vállaljuk,

világszínvonalon,
elektrosztatikus porszórással.

FRIGIDER — GEMA®

Tata, Faller Jenő út 5.

Telex: 27-461.

Telefon: (34)-80-977

...ink összességükben „csak” körülbelül 18 százalékkal emelkedtek, mert közben az olcsóbb papír, igénytelenebb kötés révén kénytelenek voltunk a könyvek minőségét rontani. Ebből tudtuk a honoráriumokat körülbelül 44 százalékkal növelni, hogy legalább a szaktudást megbecsüljük.

Éz persze nem változtat azon a helyzeten, amit a papírellátásról és a nyomdai helyzetről korábban említtem.

Miért nem foglalokzokn külföldi vegyesvállalat megszervezésével? A Zrínyi Nyomda egy svéd kiadóval alapított vegyesvállalatot, modern technikához és külföldi piacokhoz jutva ezzel.

► Ehhez több fantáziára, más szemléletre lett volna már régen szükség és töke is kelene hozzá. Sajnos, általában a művelődési tárca egyikben sem bővelkedett és ma sem bővelkedik túlzottan. Ámbár legalább a gondolkodásmód az utóbbi időben föltétlenül korszerűsödött. A kiadó pedig úgy tud spórolni, illetve pénzt előteremteni, ha nem ad ki szakkönyvet. Az ugyanis ráfizetéses. Gondolom, nem kell kommentálnom ennek a teljesen abszurd jellegét.

Nem gondolnak a szponzorálásra? Nem akad néhány gazdag agrárvállalat, amely hajlandó lenne az önök tevékenységét vagy akár csak néhány kiadványt megtámogatni?

► Bármilyen gazdag is egy vállalat, netán intézmény, magától nem jön ide felajánlani a pénzét. Arra meg sajnos nincs lehetőség, hogy a támogatást megszerző munkatársaink a kiadóba terelt százezrekből jutalékként akár csak néhány százalékot is kaphassanak. Ezért a szponzorálás ma még igen csak esetleges pénzügyi forrás.

B. P.

...nopolhelyzetének csökkentésére, aminek egyik elengedhetetlen feltétele az import gazdaságilag elviselhető liberalizálása is.

Támogatás, pántlika nélkül

A mezőgazdasági termelési támogatások nagyobb része a termelői árak egyidejű emelésével fokozatosan leépíthetőnek tűnik. Például 1989-re 8–10 milliárd forint mezőgazdasági termelési támogatás csökkentése jöhet szóba. Ezen belül például a tej termelői árának olyan mértékű emelése látszik célszerűnek, amellyel a kistermelői támogatás és a nagyüzemi tejárkiegészítésből literenként 1,1 forint egyidejűleg árasítható.

A beruházási támogatások előirányzata 1989-re a már vállalt állami kötelezettségek miatt feltételezhetően nem csökkenthető. Az új körülményekhez, a „piacibb” gazdálkodáshoz úgy kell átalakítani a beruházási támogatási rendszert, hogy a tervezett keret elegendő legyen a rendszer automatikus működtetéséhez.

A beruházási támogatások körében és mértékében olyan változtatás szükséges, amely

— a mezőgazdasági tevékenység beruházásaihoz kapcsolja a támogatást, függetlenül a beruházó ágazati hovatartozásától úgy, hogy az elsősorban a technológiai korszerűsítést és a műszaki fejlődést segítse elő,

A nyereségadó mértékét a mezőgazdaságban továbbra is alacsonyabb mértékben indokolt megállapítani, mert itt kisebb a termelői árak tisztajövedelem-tartalma. A társadalombiztosítási járulék viszont várhatóan egységesen 40 százalék lesz. A járulékemelés hatását valószínűleg termelői ár-emelés fogja ellensúlyozni.

Az amortizáció elszámolását is a változó feltételekhez kell igazítani. Miután a mezőgazdasági beruházási támogatások — fiskális okok és termeléspolitikai megfontolások miatt — az indokoltnál is gyakrabban változtak, az állóeszközpótlás feltételei úgy biztosíthatók, ha a beruházási támogatások után is költségként számolhatnak el amortizációt a gazdaságok.

Jól funkcionáló személyi jövedelemadó és valós piaci viszonyok érvényesülése esetén nincs szükség külön központi kereset-szabályozásra. Ebbe az irányba haladunk, de — véleményem szerint — 1989-től valószínűleg még nem lehet teljesen eltekinteni a fogyasztói vásárlóerő központi szabályozásától, mivel az ország egyensúlyi helyzete behatárolja a fogyasztás növekedését.

Megoszlanak a vélemények a mezőgazdaság adózatlan nyereségéből történő tartalékolás (legfeljebb az árbevétel három százaléka) fenntartásáról. Bár ennek megszüntetése esetén a meglévő nyereségtartalék közvetlenül vagyonalapba, vagy tartalékalapba helyezhető, tehát ismételt adózásról nem lehet szó.

DR. KOSTYÁL REZSŐ

Húsz másodperc alatt a világ körül

A fejlett tőkés országokban az elmúlt három évben mind belföldön, mind pedig nemzetközi viszonylatban számottevően csökkent a telexforgalom. Az Egyesült Államokban 1984-ben 397 millió percet telexeztek, tavaly viszont már csak 200 millió perc forgalmat mértek. A nagyarányú csökkenés oka nem az üzleti kedv lanyhulása, hanem az, hogy a mikroelektronikai forradalom egyik legújabb tömegterméke, a telefax, fokozatosan háttérbe szorítja a telex használatát.

SZERELMES- ÉS ÜZLETI LEVELEK

A telefaxberendezés telefonvonalon, elektronikus úton továbbítja a magán- és az üzleti levelezést, a műszaki rajzokat, s újabban — magánhasználatban — a szerelmesleveleket is. A masina tulajdonképpen „lefényképezi” a belécsúsztatott oldalakat, s azokat másodperceken belül továbbítja a világ bármely részére. Az úgynevezett fakszimile gép gondolata először 1842-ben merült fel, de az első berendezések csak századunkban, a 30-as években jelentek meg. Az akkor telefontónak nevezett berendezéseket a hetvenes évek végéig szinte kizárólag a hírügyvételek működtették fényképek továbbítására. Az „östelefax” mérete roppant nagy volt, ára pedig meglehetősen magas. Az áttörést a mikroelektronika térhódítása hozta, amely egyrészt lehetővé tette a televíziós készüléknél nem nagyobb méretű faxok tömegtermelését, másrésztől számottevően „lenyomta” a telefax berendezések árát.

A hetvenes évek közepén még 20 ezer dollár körül volt egy telefax ára, ma már az olcsóbb masinák ezer dollár alatt is beszerezhetők, a nagyobb teljesítményű gépek ára nem haladhatja meg a 3 ezer dollárt. Évtizedünkben, de különösen 1985 óta

az egész világban nagy ütemben növekszik a faxok száma. A vállalatok, tervezőintézetek, reklám-irodák és még számtalan egyéb „műfajú” cég ugyanis rájött arra, hogy a telefax használata nemcsak gyorsaságot, hanem a költségek csökkenését is jelenti.

A telefax egy oldalt — legyen az szöveg vagy ábra — *mintegy 20 másodperc alatt továbbít a címzett készülékéhez.* Egy oldal telexen való továbbítása egyrésztől tovább tart, másrésztől drágább, mert hosszabb ideig veszi igénybe a telefonvonalat. A gyorsaságnak különösen az üzleti életben van jelentősége, hiszen ma már a vállalatok a telefaxon érkezett dokumentumokat eredetiként fogadják el: így egy aláírt szerződés kicserélése nem telik hetekbe, vagy egy megrendelt termék műszaki paramétereinek módosítása is pillanatok alatt közölhető. Az idő a telefax esetében valóban pénz.

NÉVJEGYKÁRTYA FAX HÍVÓSZÁMMAL

Az Egyesült Államokban több egymással versenyző gyorsposta — Federal Express, DHL, Emery — működik, amelyek mintegy 14 dollárért vállalják egy-egy levél eljuttatását a címzetthez belföldön 24 órán belül. (Külföldre általában 2-3 nap a vállalási idő.) A felmérések tanúsága szerint a telefax két esztendő alatt 30 százalékkal csökkentette a gyorsposták forgalmát; nincs ebben semmi meglepő, hiszen egy vállalat már 75 gyorspostán feladott levél áráért vásárolhat faxberendezést, a beruházás tehát igen hamar megtérül.

Jelenleg a legtöbb telefax, szám szerint 2 és fél millió, Japánban üzemel. A szigetország postájának adatai szerint a telefaxforgalom foglalja le ma már a japán telefonvona-

lak 20 százalékát. Dinamikusan növekszik a telefax-eladások száma az USA-ban is. 1987-ben 465 ezer gép talált gazdára, kétszer annyi, mint egy esztendővel korábban. Az előrejelzések szerint az idei év végén már egymillió, 1990-ben pedig 2,5 millió telefax működik az Egyesült Államokban. A nyugat-európai, a japán és az amerikai vállalatok sorra szerelik le telexgépeiket, s az üzletemberek *névjegyein ma már inkább a telefax hívószáma található, mint a telexé.* Érdeemes megjegyezni, hogy a magyar vállalatok körében is gyorsan terjed a fax. Nemzetközi versenyképességünknek ma már egyik elengedhetetlen feltevése a „telefaxosítás”, hiszen a külföldi cégek minden szállítótól vagy potenciális üzleti partnertől elvárják a gyorsaságot, a korszerű elektronikus levelezés használatát. *Magyarországon — akárcsak külföldön — a vállalatok bérelhetnek is telefaxot, s szó van arról, hogy nemzetközi együttműködés keretében idehaza is megindul a telefaxgépek gyártása.*

A fax rohamos, világméretű terjedése igen jó üzletet jelent a berendezések gyártóinak. Ebben az ágazatban is a japán gyártók szereztek meg a világszereplést: jelenleg mintegy 30 cég gyárt a világon telefaxot, ezek többsége japán. A piac korlátlan „ura” a Sharp és a Canon. Mindkét vállalat széles választékban kínálja az olcsóbb és a drágább berendezéseket, s hamarosan megjelennek a színes készülékek is a világpiacra. Az Egyesült Államokban a két japán elektronikai cég a piac csaknem egyharmadát tudhatja a magáénak, s hasonló a részesedésük Nyugat-Európában is. Nagy forgalmat bonyolít még a Brother, a Panasonic, a Ricoh és a többi „márka”. Noha mind az USA-ban, mind pedig Nyugat-Európában több vállalat gyárt telefaxot, a japán cégeknek még jó

ideig nem kell tartaniuk piaci részarányuk csökkenésétől.

FELFEDEZTÉK A REKLÁM SZÁMÁRA

A telefax használata semmilyen vonatkozásban nem ismer határokat. Miután a berendezések ára fokozatosan csökken (számitások szerint egy egyszerűbb készülék a kilencvenes évek közepén már 4-500 dollárért is megvásárolható lesz), a tőkés államokban egyre több háztartás vesz magának berendezést. Az Egyesült Államokban például a munkaerő mind nagyobb részaránya dolgozik vállalatok számára saját otthonában rész munkaidőben, így egyre több vállalat vásárol telefaxokat „házi” használatra. Az önálló tervezők, grafikusok, reklámszakemberek, képzőművészek is már kezdik vásárolni maguknak ezt a fontos munkaeszközt.

Az élelmes üzletemberek felfedezték a reklám számára is. Különösen az Egyesült Államokban a telefaxtulajdonosokat szinte elárasztják a faxon küldött hirdetések, amelyek *mosópórtól családi házig mindent kínálnak.* Az amerikai cégek nem szívesen veszik ezt a reklámot, a berendezés ugyanis addig nem tud szöveget vagy rajzot továbbítani, ameddig más készüléknek az adását veszi... Az előrejelzések szerint a következő tíz esztendőben évi 60-80 százalékkal növekszik majd a világon az üzembelyezett telefaxok száma. Ez is bizonyítja, hogy a mikroelektronika újabb olyan „áldással” ajándékozta meg a világot, amely ma már nem számít státusszimbólumnak, hanem az üzleti életben ugyanolyan mindennapos munkaeszköz, mint a telefon, a telex vagy éppen az írógép. Egyszerűbbé, olcsóbbá, gyorsabbá teszi a távközlést, s az sem mellékes, hogy kimutathatóan növeli a versenyképességét.

19.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 19.05: Nótakedvelőknek. — 20.00: Kérted — halgathatod! — 20.25: Country-világ. — 21.00: Hírek, Időjárás. — 21.03: 168 óra. — 22.30: A mai dzsessz. Eddie Daniels felvételei. — 23.00: Hírek, Időjárás. — 23.10: Sporthírek. — 23.15: Ejszakai kóktél. — 0.15—5.50: Éjjél után.

BARTÓK:

14.05: Vivaldi-művek. — 14.50: Lemezbörze helyett. — 15.55: Wagner: A Nibelung gyűrűje. — Közben kb. 17.20: Zongoramuzsika. — 17.35: Rádiószínház. Irány a temető. Galsai Pongrácz rádiójátéka. — Kb. 19.40: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés. — Kb. 19.45: Mindennapi irodalmunk. — Kb. 20.15: A repülés főfedezése. Orbán Ottó verse. — Kb. 20.20: Stanley Jordan gitározik. — Kb. 22.05: Könnyűzene gitárra és trombitára. — 22.31: Ebéd. Bächer Iván egyfelvonásosa. — 23.00: Europa Cantat — Pécs 1988. — 23.30: Hírek, Időjárás.

Július 31., vasárnap

KOSSUTH:

6.00—8.25: Vasárnapi Újság. — 8.30: Enekszóval, muzsikával. — 8.57: Reklám. — 9.00: Amikor én még... — 10.00: Hírek, Időjárás. — 10.05: Örökzöld dallamok. — 10.54: Édes anyanyelvünk. — 11.00: Gondolat—Jel. A Rádió kulturális héttalaja. — 12.00: Déli Krónika. Sport. — 12.15: Harminc perc alatt a Föld körül. — 12.45: Szomszédolás. — 12.55: Népdalkörök pódiuma. — 13.20: Mit üzen a Rádió? — 14.00: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés. — 14.10: Művészlemez. — 14.54: Szivesen hallgattuk. A nagy fejedelem. Mórizz Zsigmond regénye rádióra alkalmazva. — 16.00: Hírek, Időjárás. — 16.05: Liszt-etűdök. — 17.05: Értékmegőrző. Férfiak női státusok. — 17.35: Az Álami Népi Együttes felvételeiből. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.30: Hírek, Időjárás. — 18.40: Remekírók hangszalagon. Sevilla csillaga. Miért szeretem? — 18.43: Lope de Vega drámája. — 20.13: Rimszkij-Korszakov: Scherezádé — szvit. — 21.00: Operettparádé. — 22.00: Hírek, Időjárás, Totó. — 22.10: Sporthírek. — 22.15: Ottó Ferenc: Nagy fanfár. — 22.27: Flatalok, Szerb Antal rádió-előadása 1941-ből. — 23.01: A Rádió lemezalbuma. — 24.00: Hírek, Időjárás, Totó. — 0.15—4.20: Éjjél után.

PETŐFI:

6.00: Dallamkóktél. — 6.45: Mai programok (x) — 7.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 7.05: Az unitárius egyház felőrája. — 7.35: Vasárnapi orgonamuzsika. — 7.52: Torna, Műsorismertetés. — 8.00: Hírek, Időjárás. — 8.05: Rajz János és Domján Edit mesejáték-szerepeiből. A kíváncsi királykisasszony. Fésűs Éva mesejátéka. — 8.51: Az MRT gyermek-kórusa énekel. — 9.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 9.05: A francia sanzon történetéből. — 9.50: Rendezte: Marton Frigyes. Én idejében szót! — 11.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 11.05: Reklám. — 11.10: Vasárnapi kóktél. — 12.00: Reklám. — 12.03: Jó ebédhez szól a nóta. — 13.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 13.05: Mikrofon-

6. Esti Hírlap

1988. július 30., szombat

22.30: Líriana. Líriana operafelvételeiből. — 23.00: Europa Cantat — Pécs 1988. — 23.30: Hírek, Időjárás.

TELEVÍZIO

SZOMBAT

15.20: Képzűjság. — 15.25: James Burke rendhagyó gondolatai a változásról. Angol rövidfilmsorozat. X/10. rész: Végtelen világok. — 16.15: Van benne valami. Barkochba-játék. — 16.55: Betűreklám. — 17.00: Híradó. — 17.15: Reklám. — 17.25: Forró szél. Jugoszláv tévéfilmsorozat. X/2. rész: A taxis (ism.). — 18.30: Családi torna. — 18.35: Reklám. — 18.45: Pumukli kalandjai. Magyar-NSZK rövidfilm. Pumukli nyaral (ism.). — 19.10: Esti mese. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.30: Vers mindenkinek. Rimbaud: A völgyben egy katona alszik. Fordította: Kosztolányi Dezső. — 20.35: Az elrabolt expresszovonat. Amerikai film. — 22.30: Híradó 2.

2. MŰSOR:

17.00: Képzűjság. — 17.05: Mesterdallamok. — 17.30: Olimpiai selejtező teniszverseny. Férfi egyes. A csoport döntő. Közvetítés a Margitszigetről, felvételtől. — 18.30: Az Aspernhagyaték. Portugál film (1981) — 20.05: Movi-krónika. — 20.15: Tüzes emberek. A múlt tanú. Csehszlovák kisfilm. — 20.30: Olimpiai selejtező teniszverseny. Férfi egyes. B csoport döntő. Közvetítés a Margitszigetről, felvételtől. — 21.20: Szovjet válogatott—Atlanta Hawks (USA). Férfi kosárlabda-mérkőzés. Közvetítés Moszkvából, felvételtől. — Kb. 22.50: Képzűjság.

VASÁRNAP

8.55: Tévétorna gyerekeknek. — 9.00: Képzűjság. — 9.05: Ovodások filmműsora. 1. Anti és apu. — Ki vigyáz Antira? Svéd rajzfilm. 2. A kismókus és a vadmalac. — A pólus járt kecske. Csehszlovák rajzfilm. — 9.25: Tom és Jerry. Amerikai rajzfilmsorozat (ism.). 1. Robotvilág. 2. Az építkezésen. 3. A tekepályán. — 9.45: Látogatók. Csehszlovák filmsorozat. XVII/4. rész: Cél az első fűzet. — 10.15: Az élővilág egysége. Amerikai ismeretterjesztő filmsorozat. XV/8. rész: Edes vízi élet. — 10.30: A szerelem képlete. Szovjet zenés kalandfilm (ism.). — 11.55: Hírek. — 14.10: Képzűjság. — 14.15: Szerdahelyi János dalai. A Televízió nyilvános felvétele a MOM Szakassits Árpád Művelődési Központból. — 14.45: RTV Közönségszolgálat. — 14.50: Betűreklám. — 14.55: Egy kis kiruccanas. Francia filmvígjáték (1966 — ism. — cinemascope) — 17.00: Reklám. — 17.10: Delta. Tudományos híradó. — 17.35: Nézzük együtt — Erdi Sándorral. — 18.05: Reklám. — 18.15: Családi torna. — 18.20: Meséről mesére. 1. A bűvös gömb. — A cowboy meséje. Angol rajzfilm. 2. Magyar népmesék — Hamupipőke királyfi. Magyar rajzfilmsorozat. 3. Sebaj Tóbiás. — Sebaj Tóbiás, a csodaautomata. Magyar gyurmafilm. — 18.55: Reklám. — 19.00: A Hét. — 20.00: Híradó. — 20.10: Gálaest a Vigadóban. A bécsi Belvedere fiatal operaénekesek nemzetközi versenye győztesének hangversenye. — Kb. 21.30: Telesport. — Kb. 22.15: Hírek.

2. MŰSOR:

15.05: Képzűjság. — 15.10: Előttünk jártak... Dokumentumfilm (ism.). — 15.50: Tükör-

színház: Antigone; Gazdagsg (fél 8) — Póvárosi Nagycirkusz: Újjé. a Ligetben...! (de. 10. du. fél 4) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorban!

HÉTVEGI SPORTMŰSOR

SZOMBAT

Autósport: Hegyi ob, harmadik futam, 24-es út, Parádsasvár és a galyatetői elágazás között. 13.30.

Kerékpár: Országos felnőtt férfi és női, valamint ifjúsági leány pályabajnokság (férfi 4000 m, női 3000 m, üldözőverseny, férfi pontverseny), Mille-náris. 17.00.

Kézilabda: Magyarország—Jugoszlávia férfi mérkőzés, Szeged. 18.00.

Labdarúgás: Siófok—Arnheim (holland) a Sioutur Kupáért. Siófok, 18.00. Ferencváros—FF Malmö (svéd) Ulloi út, 18.00.

Ökölvívás: Dózsa Fesztivál Kupa, nemzetközi viadal, elődöntők, Szeged, 16.00.

Tenisz: Férfi olimpiai selejtező, Margitsziget, 15.00.

Torna: Férfi csb, 3. forduló, előírt gyakorlatok, Tornacsarnok, 20.30.

Úszás: Vidékbajnokság. Békéscsaba, 9.30, illetve 17.00.

Vitorlázás: 420-as nyílt Európa-bajnokság, Agárd, 10.00.

VASÁRNAP

Autósport: Hegyi ob, negyedik futam, 24-es út, Parádsasvár és a galyatetői elágazás között. 11.30.

Labdarúgás: Sioutur Kupa, Siófok: 3. helyért 16.15. döntő 18.00. Aranykalász Kupa nemzetközi ifjúsági torna, Ráckeve: 7. helyért 11.00, 5. helyért 13.00, 3. helyért 15.00, döntő 17.00.

Motorsport: Motocross csb, Ajkarendék, 14.00.

Ökölvívás: Dózsa Fesztivál Kupa, nemzetközi viadal, döntők, Szeged, 10.00.

Tenisz: Férfi olimpiai selejtező, Margitsziget, 15.00.

Torna: Férfi csb, 3. forduló, szabadonváltak, Tornacsarnok, 11.00.

Úszás: Vidékbajnokság. Békéscsaba, 9.30, illetve 17.00.

KÖZLEMÉNYEK

Ha útnak indul — Volántourist. Kétnapos társasutazások a Szegedi Szabadtéri Játékokra. Utazás egyénileg, félpenziós ellátás. A részvételi díjak az operabelépő árát is tartalmazzák. **Don Carlos** (olasz nyelvű előadás), augusztus 13-án és 14-én. Részvételi díj: 1550 Ft személyenként. **Nemzetközi operagála**, augusztus 14-én és 15-én. Részvételi díj: 910 Ft személyenként. **Ünnepi társasutazás a Mecsekbe**, augusztus 20—21-én. Utazás autóbusszal. Teljes ellátás. Részvételi díj: 1450 Ft, nyugdíjasoknak 1340 Ft. Jelentkezés és részletes felvilágosítás a Volántourist budapesti és vidéki utazási irodáiban. (x)

Aba Novák Vilmos képeket keresünk átvételre. Qualitas Galéria, V., Bécsi u. 2. Tel.: 178-161, 184-438. (x)

augusztus 19-től 21-ig. Reszveny díj: 1890 Ft. Gvula. Hotel Komló — augusztus 19-től 21-ig. Részvételi díj: 1250 Ft. Jelentkezés és felvilágosítás a Cooptourist-irodáknak. (x)

A Coophotels bulgáriai nyaralásokat kínál kedvező áron Várnában. Nességében privátzállásokkal, teljes ellátással 2700 Ft-tól 3590 Ft-ig. Jelentkezés: Coophotels XI., Karinty F. u. 22. VI., Népköztársaság útja 27., XVII., Pesti u. 168/A, Nviregyháza. Benczúr tér 14., Siófok. Fő tér 2., Balatonalmádi, Bajcsy-Zs. u. 8. (x)

Kereskedők, kisiparosok, gmk-k, szerződéses üzletek, állami üzletek jelentkezését várjuk a Forma-1 autóverseny idejére a Kerepestarcshoz tartozó kitelepítési területekre: V. parkolói Hunszarong ideiglenes HÉV-megálló. Sátorláb. A területfoglalás díja: naponta és nm-enként 3-tól 45 Ft-ig terjed. Elektromosáram- és vízvezetellétek, szemétszállítást biztosítunk. Feltétel: magánkereskedői igazolvány, inarigazolvány, működési engedély, hatósági határozat. Bűfékocsival rendelkeznek Kőfál-engedély a büfékocsi működésére. Jelentkezni lehet: Navközösségi Tanács, Kerepestarcsa, Széchenyi u. 33., személyesen, 1988. augusztus 1-jéig. (x)

A Főspéd Fővárosi Szállítási Vállalat versenytárgyalás útján három évre szerződéses üzemeltetésre átad Barkas és dízelüzemű ZIL gépkocsikat. További felvilágosítás és jelentkezés a vállalat kereskedelmi osztályán (Budapest V., Marx tér 7., telefon: 110-661, 120-650). Az első versenytárgyalás augusztus 31-én (szerdán) 14 órakor lesz az 1. sz. üzemigazgatóság (Budapest X., Száva u. 5-7.). Itt Barkas és dízel gépkocsik szerepelnek. A második versenytárgyalás szeptember 1-jén (csütörtökön) 14 órakor lesz az 5. sz. üzemigazgatóság (Budapest XIV., Tantai út 5.). Itt csak Barkas típusú gépkocsik szerepelnek. (x)

Elveszett a BM balatonvilágosi üdülőjének beszerzési körbélyegzője az alábbi felirattal: BM Üdülő Balatonvilágos, csak beszerzés céljára 11. Felhasználása 1988. július 27-től érvénytelen. (x)

Az IBUSZ Budapestről induló autóbussz kirándulásai: augusztus 2. Pozsony (átmenő) 461 Ft. 6. Szegedi Szabadtéri Játékok (Csíksomlyói passió) 570 Ft. Aggtelek 480 Ft. 6-7. Szegedi Szabadtéri Játékok (Csíksomlyói passió) 1453 Ft. 11. Selmechánya (átmenő) 389 Ft. 12-14. Krasznahorka—Szádelői völgy 1444 Ft. 13-14. Szemplén 1463 Ft. Szegedi Szabadtéri Játékok (Don Carlos) 1453 Ft. 14 Kék szamarényér 461 Ft. 18-21. Szatmár-Bereg 3168/2755 Ft. 19-21. Bettér—Dobosina 1681 Ft. Szlovák paradicsom 1681 Ft. 20. Hortobágyi híd vásár 522 Ft. Börzsöny lábánál 328 Ft. 20-21. Ország—Hegyhá 1529 Ft. Pannonhalma—Győr 1463 Ft. 21. Kőszeg 494 Ft. Részletes felvilágosítás és jelentkezés az IBUSZ-irodáknak! (x)

Mezőkövesd—Zsórfürdő fürdőtúra 1988. augusztus 19—20., autóbusszal, szállással, félpenzióval, belépővel 750 Ft. Jelentkezés: Glóbusz Tourist Budapest, Veres Pálné u. 30. 1053. Telefon: 178-919. (x)

AMERIKAI GÉPKOCSIPIAC

Aramvonal-hadművelet, autóözön Ázsiából

Az Egyesült Államok szolgáltatóipara igyekszik az autók kedvezésében járni, mert jól tudja, hogy a mintegy 80 éve autóval élő amerikaiak útközben nem szívesen mozdulnak ki kocsijaikból. A McDonald's, a Burger King és a többi gyorsbűféhálózat például az országutak mentén úgynevezett „behajtós” üzleteket működtet: az autós a bejáratnál egy felnagyított étlapról leolvassa a kínálatot, a rendelést bemondja az odahelyezett mikrofonba, s mire megkerüli a falatozó épületét gépkocsijával — az ablakon kinyúlva egy zacskóban, vagy eldobható tálcán a fizetés ellenében már át is veheti az étkeket és az üdítőit, kávét, süteményt. Ezután irány a parkoló, s ott elfogyasztja az izlésesen becsomagolt hamburgert, csirkét stb., de ugyanezt megteheti továbbhajtás közben is. (Természetesen a kevésbé kényelmesek néhány percre kiszállnak a kocsiból és bent fogyasztják el a gyorsétkeket. **Érdeemes még megjegyezni, hogy a „falatozóparkolóban” egy eldobott papírt nem lehet látni, s az odakészített szemestartályokat gyakran ürítik.)** Az USA szolgáltatóipara tehát komolyan veszi azt a túlzó megállapítást, miszerint az amerikaiak a kocsiban fogantatnak, születnek, élnek és ott is halnak meg.

Kedveltek a „cirkálók”

A hatalmas távolságok miatt a gépkocsi nem számít luxusnak az Egyesült Államokban, egy család általában 2-3 autóval rendelkezik. S éppen a nagy távolságok, az autóban töltött sok óra teszi szükségessé, hogy a kocsik kényelmesek legyenek. Az energiatakarékosságot szem előtt tartva bármennyire is igyekszik a kormányzat és a detroiti három nagy autógyár a kiskocsik vásárlására ösztönözni az embereket, az átlagamerikai továbbra is az országúti „cirkálókba” ül be szívesen. Nem véletlen, hogy a hagyományos amerikai autók nem terjedtek el a világon, a General Motors, a Ford és a Chrysler külföldi leányvállalatai a kisebb típusokat gyártják. A hat és nyolchengeres, automata, légkondicionált személygépkocsik viszont az USA-ban továbbra is tartják „állásaikat”. Igaz, az utakon mind több kisautót lehet már látni, de ezek általában a család második, vagy harmadik kocsijai. A nagyvárosokban az USA-ban sem lehet szinte közlekedni és parkolni a zú-

foltság miatt, ezért az autósok okosabb fele meltróval, elővárosi vasúttal megy be a munkahelyére. Csak kevesen engedhetik meg maguknak, hogy a nagyvárosokban a parkolóházakban óránként 7-8 dollárt fizessenek gépkocsijuk tárolásáért, de nem olcsó a parkolóóra sem: húszpernyi autópihentetés 25 centbe kerül a forgalmasabb helyeken.

Az amerikai autóipar igencsak tisztában van a 240 millió lakosú ország öröknek és olthatatlannak tűnő szerelmével a kocsik iránt. Évente általában 240-260 új típust kínál a vásárlóknak. Tavaly az Egyesült Államokban mintegy 15 millió új gépkocsi talált gazdára. Ebből a személyautók száma 10,4 millió volt, az igen népszerű kisteherautóké, terepjáróké és jeepeké pedig valamivel több, mint 4,5 millió. A hazai gyártású személyautók száma nem haladta meg a hétmilliót, az import részaránya tehát már több volt 35 százaléknál. Összehasonlításként: 1981-ben a „három nagy” részesedése a hazai piacon még 70,8 százalék volt, 1987-ben ez az arány 52,3 százalékra csökkent. Pedig a közbeeső években történt egy és más az amerikai autóiparban.

A három nagy detroiti gyár a növekvő import miatt számottevően mérsékelte gyártókapacitását, s a versenyképesség fokozása érdekében „önaramvonalasítási hadműveletet” hajtott végre. Ennek keretében fokozta az autógyártás automatizálását, a szakszervezetekkel megállapodott a bérnövekedés ütemének visszafogásában és a bérek átmeneti csökkentésében. A tömeges elbocsátások és az önköltségszökkentő egyéb intézkedések révén ugyan növekedett és javult az ágazat versenyképessége, de napjaink amerikai autóipara már nem azonos korábbi önmagával.

A japán kocsik

A dollár több mint két éve tartó értékvesztésének a gépkocsimport jelentős mérséklődésével is együtt kellett volna járnia. Ez azonban elmaradt, s ma már az amerikai utakon közeledő kocsik közül minden harmadik importból származik, illetve külföldi autógyár amerikai leányvállalatának terméke. Az USA-ba gépkocsit exportáló országok, illetve gyárak az árakat távolról sem emelték olyan mértékben, mint azt nemzeti valutájuk erősödése megkívánta volna. Nem kis piaci részesedésük megtartása, illetve növelése érdekében mozgósították termelési tartalékaikat és sikerült tovább csökkenteni az önköltséget.

A legtöbb gépkocsi az USA-ba Japánból érkezik. Az 1981 óta érvényben lévő „önkéntes” exportkorlátozás értelmében tavaly 2,1 millió japán autó érkezett az Egyesült Államokba, s ugyanekkora az idei kvóta. A szigetország gyártói újabban sorra létesítik termelő leányvállalataikat az USA-ban: ezzel több lehet ütnék egy csapásra. Kikerülnek a vámhatárokat, enyhítenek a japán kocsik importjára nehezítő protekcionista nyomáson és miután „dol-

lárterületen” gyártanak, áraiknál nem kell figyelemmel lenniük az amerikai valuta és a jen árfolyamának alakulására.

A kilencvenes évek elején amerikai földön a tervek szerint évente már 1,8 millió autót gyárt a Honda, a Toyota, a Mitsubishi és a többiek leányvállalat serege. Ez a mennyiség meghaladja a Chrysler jelenlegi éves termelését... A japán gépkocsik igen népszerűek az USA-ban, pedig a helyi autógyárak és a kormányzat a hazai autók megvételére ösztönzi a vásárlókat. Ők viszont azt választják a reklámhadjáratra, mihelyt az amerikai autóipar „japán” árákon és minőségben gyárt egyes kocsikategóriákat — áttérnek a Made in USA személyautók vásárlására. Érdemes megemlíteni, hogy a szigetország autóipara jövőre megkezdheti a 20 ezer dolláron felüli luxusautók szállítását is az Egyesült Államokba, Detroit tehát ebben a kategóriában sem érezheti biztonságban magát.

Jön a Hyundai

Idén már mintegy félmillió dél-koreai autó érkezik az amerikai autópiacra. A helyi árviszonyok közepette olcsónak számít és jó minőségű Hyundai típusok népszerűsége gyorsan növekszik az USA-ban. Hírek szerint hamarosan megjelennek a tajvani és a malajziai kocsik is az amerikai utakon. Ma már mind több autógyártó szakember visszaütő bumerágnak ítéli meg azt a segítséget és termelési helyezést, amelyet az amerikai autóipar nyújtott az újonnan iparosodó délkelet-ázsiai államoknak gépkocsigyártásuk kifejlesztéséhez.

Nyugat-Európából első sorban BMW-k, Mercedesek és Jaguárok érkeznek az Egyesült Államokba nagyobb mennyiségben, ez a kategória az óceán túlsó partján is luxusnak, státuszszimbólumnak számít. Az árak 30 ezer dollárnál kezdődnek...

Az előrejelzések szerint idén a tavalyinál 5 százalékkal kevesebb személyautót értékesítenek az Egyesült Államokban. A 9,8 millió autó értékesítéséért a hazai és a külföldi gyártók között igen éles verseny folyik, erről tanúskodik a televíziós képernyőkön és az újságokban folyó hirdetésháború is. S miközben az autógyárak versengenek a vásárlók elhódításáért, a motorizációra erősen „ráépült” szolgáltatóipar igyekszik még kényelmesebbé tenni az amerikai autóséletet: az autósok után megjelentek a gépkocsiban használható celluláris telefonok és telefaxgépek is. Egy dolog azonban változatlan a nagyvárosokban a zöldre váró autók az utcasarkokon továbbra is megrohanják az ablakmosók, akiket nem könnyű elhessegetni. (Az autósok általában nem a néhány centet sajnálják a többnyire fekete bőrű „válalkozóktól”, hanem ablakuk tisztaságát akarják megőrizni.) A leleményes amerikai autósok megtalálták e „szolgáltatás” igénybevételének módját: egyre többen járatják ablaktörőjüket, amíg a lámpa zöldre vált...

(— asz —)

TÖBB

rdot jósolnak

London, július 20.

tonnás kakaóbabtermést vár nber végéig — a Nemzetközi az minden eddigénél nagyobb yi idényben 1 millió 964 ezer világon.

nt Elefántcsontpart, valamint Ghanában és Nigériában vi- ti nagyobb termésre lehet szá-

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIO

Július 20., szerda
KOSSUTH:

14.00: Hírek, Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: A magyar nyelv századai. — 14.24: Operasiágeretek. — 15.00: Zengjen a muzsika! — 15.30: Kötődésem a tájhoz. — 16.00: Hírek, Időjárás. — 16.05: Szívesen hallgatlak. Teliszájjal. — 17.00: Olvastam valahol... — 17.20: Rólunk van szó! — 17.25: Ipargazdák. — 17.30: Az Allami Népi Együttes felvételeiből. — 18.00: Sütő András: A lótt lábú madár nyomában. — 18.10: Reklám. — 18.25: Könyvjutások (x). — 18.30: Esti Magazin. — 19.05: Az Esti magazin melléklete. — 19.15: Az Ifjúsági Rádió bemutatója. A sanda bohóc. — 20.12: Országok, tájak népzeneje, Kolumbia. — 20.25: A kihalt törzs élő fia. — 20.35: Egy énekes — több szerep. Wieslaw Ochman felvételeiből. — 21.41: Zsebrádiószinház. Bupark. Spiró György kishangjátéka. — 22.00: Hírvilág. — 22.30: Kapaszkodó. Gyógypedagógiai szerviz. — 22.55: Évszázadok mesterművei. — 24.00: Hírek, Időjárás. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Hosszú kávé cukor nélkül. — 15.00: Hírek, Időjárás. — 15.05: Pihenődök. Zenés délután nyugdíjasoknak. — 17.00: Hírek, Időjárás. — 17.05: Intimlista. Könyvműfajú beszélgetések. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.29: Reklám. — 18.30: Garázs. — 19.00: Hírek, Időjárás. — 19.05: Sport. — 19.10: A Popartisznya dalaiból. — 20.00: Történeteim. — 20.30: Nóták. — 21.00: Hírek, Időjárás. — 21.05: Pillangó. — 21.05: Zsigmond regénye rádióra alkalmazva. — 21.29: Most érkezett. — 22.00: Messze, messze. — 22.40: A hanglembeolt könnyűzenei újdonságából. — 23.00: Hírek, Időjárás. — 23.10: A dzsessz története. — 23.50: Virágénekek. — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

14.00: Sibelius-művek. — 14.25: Bemutatjuk új felvételünket. — 14.40: Amatőrök. Szentmihályi Szabó Péter hangjátéka. — 15.30: A Berlini Rádió énekkarának hangversenye. — 16.28: A bécsi Concentus musicus Kamarazenekar játsszik. — 17.10: Kuncz László énekel. Csalog Gábor és Freymann Magda zongorázik. — Kb. 18.10: Operariák. — 18.30: V materinkom jazyku. — 19.00: Hírek, Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: Montreux—Vevey-i Fesztivál 1987. A Prágai Szimfonikus Zenekar hangversenye. — 20.51: Kritikus füffel. — 21.51: A XX. század zenéjéből. — 22.36: Ha király leszel, ha bakó leszel. Tadeusz Nowak regénye rádióra alkalmazva. — 23.30: Hírek, Időjárás.

Július 21., csütörtök
KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek, Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x). — 8.20: Tükörképek. — 8.30: Beszélni nehéz. — 8.42: Az MRT gyermekkorúsa énekel. — 8.50: Külpolitikai figyelő. — 9.00: Naoközben. Zenés délelőtt. — 11.00: Operatükörök. — 11.31: A Pickwick Klub. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.40: Múzeumi híradó (x). — 12.43: RTV Közösségszolgálat. — 12.45: Válaszolunk hallgatóinknak. — 13.00: Bruno Walter vezényli a Columbia Szimfonikus Zenekart és a New York-i Filharmonikus Zenekart.

PETŐFI:

4.30—6.00: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. — 8.00: Hírek, Időjárás. — 8.05: Napraforgó. — 9.00: Hírek, Időjárás. — 9.05: Operatükörök. — 10.00: Rivaldafényben. — 11.00: Hírek, Időjárás. — 11.10: 11.05: Világúság. — 11.10: Törkép és útravaló. — 11.30: Balaton rádió. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: A népművészet mesterei. — 12.28: Újdonságainkból. Népzenei felvételek. — 13.00: Hírek, Időjárás. — 13.05: Gyermekeknek. Sztrógoff Mihály, Verne Gyula regénye rádióra alkalmazva. — 13.37: Szív. Edmundo De Amicis regénye rádióra alkalmazva.

BARTÓK:

6.00: Muzsikáló reggel. — 9.00: Műsorismertetés. — 9.03: Időszaki kiállítások (x). — 9.08: Zenekari muzsika. — 11.05: Pillanatkép. — 11.10: Magyarán szólván. — 11.25: Olasz muzsika. — 12.20: Történelmi operákból. — 13.00: Hírek, Időjárás. — 13.05: A heavy metal kedvelőinek.

TELEVÍZIO

SZERDA

16.50: Hírek. — 16.55: RTV Közösségszolgálat. — 17.00: Képes nóták kivánságműsora. — 17.30: Front, kegyelem nélkül. NDK tévéfilmsorozat, XIII/3. rész: Az éj leple alatt. — 18.20: Álljunk meg egy szóra! Grétsy László és Vágó István nyelvművelő műsora. — 18.30: Reklám. — 18.40: Tévétna. — 18.45: Cim-cim. Irodalmi reitvényműsor gyerekeknek. Gyerekkersek. — 19.10: Esti mese. — 19.25: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Reklám. — 20.05: Ki mit tud? — előzetes. Változatok a sikerre II. — 20.45: A hét műtárgya. Kölni szobrász: Mária Magdolna. (Esztergomi Keresztény Múzeum) — 20.50:

Kortársaink képernyője. Marosi Gyula: Vakvilágban. Tévéfilm. — 22.15: Híradó 3.

2. MŰSOR:

17.50: Képűjság. — 17.55: Nachrichten. Hírek német nyelven. A pécsi körzeti stúdió műsora. — 18.00: Déli Alföldi Muzsik. A szegedi körzeti stúdió műsora. — 19.00: Ábrahám gyermekel. Paul Jacques Callebaut és Nicole Saey sorozata. XIII/3. rész: Ali hível, a síták. — 19.30: Sivatagi palota. NDK rövidfilm (ism.). — 20.00: Képűjság. — 20.05: Arany kagyló. Kínai rajzfilm (ism.). — 20.40: Parabola (ism.). — 21.10: Híradó 2. — 21.25: Reklám. — 21.30: Interpop fesztivál '88. Esőnap. Amennyiben tegnap a közvetítés lezajlott, itt az alábbi filmeket láthatjuk. — 21.30: Rocktörténet. Cream. — 21.55: Music Television gála. — 22.50: Képűjság.

CSÜTÖRTÖK DÉLELŐTT

8.55: Tévétna nyugdíjasoknak. — 9.00: Képűjság. — 9.05: Teledoktor. Orvosi tanácsok tíz percben. A fogszabályozásról. — 9.15—10.25: Szűnidei matiné. — 9.15: Ruha teszi az embert. Magyar rajzfilmsorozat. (Pityke őrmester) — 9.25: Utaz velünk Magyarországon! Táj a Duna ölelésében (ism.). — 10.00: A hetedik út titka. Holland filmsorozat. XIII/5. rész: Rosmarejn kisasszony. — 10.25: Állatkertek 2000-ben. Angol dokumentumfilm-sorozat. VIII/6. rész: Fagyasztott állatkert (ism.). — 10.55: Képűjság.

SZÍNHÁZ

Pesti Vigadó: IDRIART Nemzetközi Zenei Fesztivál — egész napos rendezvények, koncertek — Hilton Szálló Dominiánus Udvara: Tomkins Énekegyüttes (fél 9) — Lézer-színház: Pink Floyd (fél 8); Jean-Michel Jarre (este 9) — Vidám Színpad a Hild-Udvarban: Szexbogyó (8) — Körszínház: Antigone; Gazdagság (fél 8) — Fővárosi Nagycirkusz: Ujjé a légtében...! (du fél 4, este fél 8) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előjelezése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

A Hotel Ifjúság kedvezményes menü ajánlata: Budapesti és vidéki családoknak 3 fős étkezés ebéd vagy vacsora 70,- Ft-ért. Budapest, II., Zivatar u. 1-3. Telefon: 154-260. (Megközelíthető a 91-es autóbusszal.) (x)

Nyitva tartásunkat július 22-től hajnali 3-ig meghosszabbítottuk! Szeretettel várjuk kedves vendégeinket. **Pepita oroszlan söröző**, V. Váci u. 40. Tel.: 174-281. (x)

A fővárosi mozik műsora

július 21-től 27-ig

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítéssel jelöljük. Egyéb rövidítések: mb.: magyarul beszélő; *: 14 éven alul nem ajánlott; **: 16 éven felül; ***: 18 éven felül; IM: ifjúsági mozibérlés; érvényes; K.: kislemezzel; H.: híradót let játszanak. A budapesti mozik pénztári rendje: az egész nap írásztó mozikban jegyváltás az első előadás kezdete előtt egy órával aznapra és egy nappal előre. Csak délután működő moziknál jegyváltás az első előadás kezdete előtt másfél órával aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI

A HALÁRRAITELTEK UTCAJA* IM (Tinódi este)
A HÁROM AMIGO (Bartók de, Duna éjjele, Olimpia éjjele, Tátra, Uránia, Vörös Csillag de.)
NYITOTT ABLAK (Bartók du., Kossuth)

ALFA: Az istenek a fejükre estek (mb. szín. botsw.) IM 14. H. Hőbortos népesség 1. (szín. botsw.) h6. H. Hőbortos népesség 2. (szín. botsw.) 8. H. Hupikék törpikék (mb. szín. belga rajzfilm) IM 22-én de. 10. H.

ALKOTÁS: Végtelen történet (mb. szín. NSZK-ol.) IM 10. f12. f2. Krokodil Dundee (szín. ausztr.) f4. h6. 39 lépcsőfok (mb. szín. ang.)* 21-26-ig 8. Szerepek. Nagyvárosi kanyarok IM 27-én 8. ALKOTMÁNY: Rövidzárlat (mb. szín. am.) 4, 6, 8.

ALT. MŰV. KÖZPONT: Smaragderdő (mb. szín. ang.)* 23-24-én 3, 5, 7, 25-én 5, 7.

BALASSI: A kíméletlen (szín. fr.)* 22-24-ig f6, f8. H. Zsaroló zsarok (mb. szín. fr.)* 25-26-án f6, f8. H. Sólomasszony (mb. szín. am.) 23-24-én f4. H. BARTÓK: A HÁROM AMIGO (mb. szín. am.) f10, f12, h2. H. NYITOTT ABLAK (szín. m.) 4, 6, 8. H.

BANYÁSZ: Flashdance (szín. am.) f10, f12, f2. H. A kíméletlen (szín. fr.)* f4, h6, 27-én h6. H. A Tű a szénakazalban (mb. szín. ang.)* (2. h. prol.) 8. H. Mici néni két élete (m.) IM 27-én 4. H.

BASTYA: Szárnyas fejtámadás (mb. szín. am.)* f10, f12, h2. A Halálosztó (szín. am.)* (3. h. prol.) 4, 6, 8. Rövidzárlat (mb. szín. am.) (2. h. prol.) minden éjjele 10.

BEM: Hupikék törpikék (mb. szín. belga rajzfilm) IM f10, f11, f1, 2. Nuki majom kalandjai (mb. szín. szov.) IM 4. Gengszterek klubja (szín. am.)* IM (2. h. prol.) f6, 8.

BÉKÁSMEGYERI KÖZÖSSÉGI HÁZ: Keltelmes húsvéti ünnepek! (mb. szín. fr.)* 25-én este 9.

BUDAFOK: Aladdin (mb. szín. ol.) n6, f8. H. Bolekók (mb. szín. fr.) K.: Sütő 23-án n4. H. A kis egyzárú (mb. szín. jap. rajzfilm) IM 24-én n4. H.

CINKOTA: Rendőrsztori (szín. hongk.)* 22-24-ig n6, f8. Fekete nyíl (mb. szín. szov.) IM K.: Erdőn innen és túl 24-én 3. A zsaru zsava (szín. fr.)* 25-én n6, f8.

CORVIN: Rövidzárlat (mb. szín. am.) (2. h. prol.) f4, h6. 8. Nagy zűr Kis-Kinában (szín. am.)* 22-23-án éjjele f11.

CSILLAG: A pokol katonái (mb. szín. am.)* IM K.: Bartakiáda 21-22-én 4, 6. H. Smaragderdő (mb. szín. ang.)* 23-25-ig 4. H. A zsaru és a szex (mb. szín. fr.)* 25-25-ig 6, 8. H. A piszkos izzenkítő I-II. (mb. szín. am.)* K.: A harisnyanadrág 23-24-én de. 10. H.

CSOKONAI: A kicsi kősi Monte-Carloba megy (mb. szín. am.) 2, 4. H. Keltelmes húsvéti ünnepek! (mb. szín. fr.)* (3. h. prol.) 6, 8. H. Örülj (Mad) Max (szín. ausztr.)* 22-23-án éjjele 10. H.

DIADAL: A dolgok állása (NSZK)* IM 21-én f4, h6. 8. Piszkos ügy (mb. szín. am.)* IM 22-én f4, h6. 8. Párizs, Texas (mb. szín. NSZK)* IM 23-án f4, 6, f9.

Mária szerelmel (mb. szín. am.)* 24-én f4, h6. 8. Mégis, kinek az élete? (szín. am.)* IM 25-én f4, h6. A francia hadnagyszereleto (mb. szín. ang.)* IM 26-án f4, h6. 8. A misszió (mb. szín. ang.)* IM 27-én f4, h6. 8. Kék villám (mb. szín. am.)* 24-én 11, n2, 25-én 8.

DUNA: Asterix Britanniában (mb. szín. fr. rajzfilm) IM 4. H. Diplomás örömlány (mb. szín. ang.)* (2. h. prol.) n7, f9. H. A HÁROM AMIGO (mb. szín. am.) 23-án éjjele 11. H.

EVA: A halálosztó (szín. am.)* f4, h6, 8. Vadlól (szín. NDK) IM 23-24-én f2.

FELSZABADULÁS: A fantasztikus labirintus (mb. szín. am.) IM f4, 23-24-én f10, f12, f2 is. H. Szárnyas fejtámadás (mb. szín. am.)* h6, 8. H.

FENY: Rövidzárlat (mb. szín. am.) 10, 12, 2. Indlana Jones és a végzet temploma (szín. am.)* 4, 6, 8, 26-án 4, 8. Kabaré (szín. am.)* IM 26-án h6.

FILMMŰZEUM: Zsivago doktor I-II. (szín. am., 1965 R.): David Lean. Fsz.: Omar Sharif, Geraldine Chaplin, Julie Christie. Ea.: f9, 12, h4, f8. — Jegyváltás két napra előre.

FORUM: A fantasztikus labirintus (mb. szín. am.) IM f4, h6. Vad banda (mb. szín. am.)* 21-24-ig 8. Feltámasztás (szín. jap.)* IM 25-27-ig 8.

GORKIJ: A két madár (mb. szín. szov.-am. mesefilm) IM 21-24-ig 3. A hegyi barlang titka (mb. szín. szov.) IM 25-27-ig 3. Csapda a sakálknak (mb. szín. szov.) IM 21-24-ig 5. Prágai vendég (szín. szov.) IM 25-27-ig 5. Fekete tolvaj fehér madár (szín. szov.)* IM 21-22-én 7. A féltvegyelmű (mb. szín. am.) IM 23-24-én 7. Kálvária (mb. szov.)* IM 25-27-ig 7. A kis Muck története (mb. szín. NDK) IM K.: Gyapjójátékok 21-én és 26-án de. f11.

HONVED: Lidérces órák (mb. szín. am.)* IM K.: Játék f10, f12, f2. Madárka

(szín. am.)* IM C. KAMARATEREM: (fr.)* IM 21-22-én 24-én h10, h12, U. (m.) IM (3. h. prol.) f8.

HORIZONT: Arany (szín. ol.) f10, f12. Vénycs (szín. m. Chatterley szerető) (szín. K.: Ajtó)

HUNYADI: Rövidzárlat f4, f6, f8, 22-én 4. IKARUS MŰV. HÁZ I-II. (szín. am.) Pinocchio (mb. sz. 25-én f6. A Jedi 27-én f6, f8.

IPOLY: A vőlegény (szín. m.)* 4. A 6. 8. Az én szék (ang.)* 22-23-án VIII. 4-től VIII.

KOSSUTH: NYITÓ h5, h7, h9. H. K. rix és Kleopátra (IM h2. Törvényt IM 8. — GOBBI Mánás Miska 21. Jan 22-én 4. Tilk Kányavár 24-én 23-én 4, 6. Kakul holdas rózsakert 2. ténete 21-én 6.

A vőlegény nyolc. Diszmagyar 24-én ban 26-án 6. Pac. KOBÁNYA: Diplom (ang.)* f4, h6, 8.

KULTURA: Szeretlek! (szín. K.: A málta 22-én n6, f8. Helál (mb. szín. H. A kicsi kocsi (mb. szín. am.) Szecleburdi vakáci 2. 5. H.

LANDLER MŰV. (mb. szín. am.)* neve (szín. NSZK) f4, f6.

LIGET: Rendőrsztori 24-ig h5, 7. H. Ás Egfi 25-26-án h5, 7. ajándéka (mb. szín. éj 13. H.

MADÁCH: A kicsi megy (mb. szín. an n6, f8. A Beverly H am.)* 22-én éjjele (szín. am.) 23-án románca (mb. szín. MAGYAR NÉPHADS Nagy zűr Kis-Kiná 25-ig h6, 8.

MAROS: Veszélyes szov.)* 22-24-ig n4 am.)* 22-24-ig n6. menj! (mb. szín. am.)* 22-24-ig n6. MAJUS I.: Rövidzár (2. h. prol.) 10, 12. labirintus (mb. szín.

Légiverseny az USA-ban

Elszámított mérföldek

Az amerikai kormány még az elmúlt évtized végén hirdette meg az úgynevezett *nyitott egék politikáját*, amely lehetővé tette a szinte korlátlan versenyt a hazai légitársaságok számára. A „dereguláció” után a több mint száz amerikai légitársaság kíméletlen árversenybe kezdett. Különböző kedvezményekkel igyekeztek egyrészt az utasok számát növelni, másrészt pedig a versenytársak utasait elhódítani. Ekkor még az amerikai légitársaságok gépparkjának főhelye messze meghaladta a keresletet, a vállalatoknak tehát elemi érdekük volt „mindennaposá” tenni a repülőgépes utazást.

Ez a szándékuk teljes sikerrel járt. A meglehetősen olcsó viteldíjak vonzzák az utasokat, manapság mind kevesebben veszik igénybe az USA-ban a vonatot és a távolsági autóbust. Az „utasfogás” időszakában vezették be az amerikai légitársaságok a *törzsutasrendszert*, amelynek keretében jelentős „prémiumokhoz” juthattak és juthatnak a gyakorta utazók. A légitársaságok úgy igyekeznek magukhoz kötni az utasokat, hogy bizonyos megtett távolságok után ingyenjegyeket adnak vagy a turistaosztályra szóló jegyet „felértékelik” magasabb osztályba.

A leutazott mérföldeket számitógépes rendszer tartja nyilván és a légitársaságok rendszeres időközönként megküldik ügyfeleiknek a „teljesítményről” szóló kimutatást. A törzsutasok számos egyéb kedvezményben is részesülnek. Az akcióhoz számos amerikai és külföldi szállodalánc csatlakozott, ezek kedvezményesen biztosítanak szállodai elhelyezést. Ugyancsak kedvezményes díjszabást állapítanak meg törzsutasok részére az autókölcsönző vállalatok és egyes étteremhálózatok. Az amerikai légitársaságok sikere miatt a nyugati program számára több európai légitársaságot is megnyerniük, így a transzatlanti útvonalakon megtett mérföldek száma is növeli a törzsutasok távolsággyűjteményét.

Az Egyesült Államokban évente több százmillióan veszik igénybe a légitársaságok szolgáltatásait. A gyakorlottabb utazók több légitársaságnál törzsutasok, szinte saját maguk versenyeztetik a cégeket. Az American Airlines, a United, a Pan American, a Delta és a többiek az elmúlt években egyre bővítették a kedvezmények számát és mértékét, nem is maradt el az eredmény; a repülőgépek többsége teljes kapacitáskihasználtsággal közlekedik. Jól jellemzi a kialakult helyzetet, hogy a belföldi utazások 31 százalékát az utasoknak mindössze 3 százaléka bonyolította le.

Az idej esztendő elejétől — a verseny éleződésének jeleként — a légitársaságok sorra vezették be az úgynevezett háromszoros számlázást, vagyis minden megtett mérföldet három mérföldnek „könyveltek el”. Ez volt az a pont, ahol a törzsutasrendszer már több kárt kezdett okozni, mint hasznot. A szellem a jelek szerint kiszabadult a palackból.

A légitársaságok egymást túllicitáló akciói oda vezettek, hogy napjainkban az amerikai belföldi útvonalakon közlekedők csaknem fele ingyenjegyes. A háromszoros számbavétellel viszonylag egyszerűen lehet a jutalomingyenjegyhez hozzá-

jutni, s az utazást kedvelő amerikaiak élnek is ezzel a lehetőséggel. (Érdemes megjegyezni, hogy ez idáig az ingyenjegy igénybevétele nem volt időhöz kötve, a „jutalmat” akár öt év múlva is le lehetett utazni.) A hét vezető amerikai légitársaság törzsutasainak száma meghaladja a 8 milliót. Számítások szerint idén 1,24 milliárd dollár értékű ingyenjegyet adnak ki a légitársaságok és végső soron ez veszteségnek számít.

Mindez történik akkor, amikor idén 63 milliárd dolláros forgalom mellett egymilliárdos nyereségre számítanak. Ráadásul az ingyenjegyesek a legnépszerűbb és egyébként is a legtöbb bevételt biztosító járatokat veszik igénybe, illetve ezen foglalják el a helyek mind nagyobb részét a fizető utasok elől. (Ilyen kedvelt útvonalnak számít Hawaii, Florida és az USA nyugati partvidéke.) A légitársaságoknak eddig nem volt lehetőségük korlátozni az ingyenjegyek igénybevételeit, a gazdaságosság követelménye azonban arra kényszerítette őket, hogy összefogjanak a törzsutasrendszer „korszerűsítése” és fizető utasok számának növelése érdekében.

Az egyeztető megbeszélések során a légitársaságok arra a következtetésre jutottak, hogy tulajdonképpen ma már nincs is szükségük a törzsutasrendszerre. Az emberek annyira „részoktak” a légitársaságok nyújtása nélkül is telt házzal repülnének a gépek. A rendszert azonban nem lehet megszüntetni, mert ez egyrészt csökkentené a bizalmat, másrészt jogi bonyodalmakhoz vezetne. (Érdemes megjegyezni, hogy az amerikai adóhivatal már keresi annak módját, miként lehetne megadóztatni az ingyenjegyeket...) Hosszas viták után a légitársaságok úgy döntöttek, hogy nehezítik a törzsutasrendszer feltételeit. Mindenekelőtt meg-

szüntetik a megtett mérföldek háromszoros számbavételét. Ezen kívül felemelik azokat a mérföldhatárokat, amelyek elérésénél már jár a prémium. Szabályozzák egyúttal — s a szabályozás ebben az esetben korlátozást jelent — az ingyenjegyek felhasználásának idejét.

A jövőben az ingyenjegyeket főszerepben nem lehet majd igénybe venni, s a „prémiumok” általában csak az éjszakai járatokon repülhetnek. A szigorú korlátozó intézkedések ellenőrzésére ugyanakkor lehetővé teszik, hogy az utazással szerzett ingyenjegyek átruházhatók legyenek, tehát családtagok és ismerősök is „lerepülhessenek”. (Az elmúlt öt évben az Egyesült Államokban több újonnan alakult cég „szakosodott” az ingyenjegyek beváltására. Késpénz ellenében ezek a cégek átvették az ingyenjegyeket és tisztas haszonnal továbbadták azokat.)

Mind több amerikai vállalat foglalkozik egyébként azzal a gondolattal, hogy a hivatalos ügyekben utazók mérföldjeit saját javára fordítsa. Tehát a prémiumot ne az utazó, hanem a vállalat kapja, s az így szerzett ingyen utazási lehetőségeket a hivatalos utakra fordítsák. (Az NSZK-ban a légitársaságok a megtett kilométereket — hivatalos utazás esetén — már a vállalatok javára „számlázzák”.)

A törzsutasrendszer ma már teher az amerikai légitársaságok számára, s jelentősen csökkenteni nyereségüket. A tervek szerint a megszorításokat fokozatosan, 1990-ig vezetik be. Szakértők véleménye szerint a verseny szülte törzsutasrendszer negatív hatásai a vállalati gazdálkodásra például szolgálhatnak az amerikai cégeknek, hová is vezethet a „vevőcsalogató” kedvezmények — előre nem kellőképpen átgondolt — nyújtása.

Gara Szabolcs

A MAGYAR NEMZETI BANK
HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMAI

ERVÉNYBEN: 1988. JÚLIUS 22.

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre	Eladási forintban
Angol font	9194,85	9204,05	9213,25
Ausztrál dollár	4343,54	4347,89	4352,24
Belga frank	138,34	138,48	138,62
Dán korona	761,22	761,98	762,74
Finn márka	1220,82	1222,04	1223,26
Francia frank	858,08	858,94	859,80
Hollandi forint	2566,14	2568,71	2571,28
Ír font	7802,58	7810,39	7818,20
Japán yen (1000)	401,73	402,13	402,53
Kanadai dollár	4485,18	4489,67	4494,16
Kuvaiti dinár	18901,59	18920,51	18939,43
Norvég korona	794,76	795,56	796,36
NSZK márka	2896,00	2898,90	2901,80
Olasz líra (1000)	39,08	39,12	39,16
Osztrák schilling	412,12	412,53	412,94
Portugál escudo	35,56	35,60	35,64
Spanyol peseta	43,74	43,78	43,82
Svájci frank	3483,29	3486,78	3490,27
Svéd korona	843,18	844,02	844,86
Tr. és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA dollár	5364,27	5369,64	5375,01
Ecu (közös piac)	6025,24	6031,27	6037,30

AZ ÁLLAMKOZI MEGALLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS
ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1988. MÁJUS 3-I
KÖZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ERVÉNYBEN.Az 1988. február 8-tól alkalmazott határidős árfolyam-különbözeti
százalékok változatlanul az 1988. február 6-i közlésnek megfelelően
vannak érvényben.A Magyar Nemzeti Bank 426/1984. számú közleménye szerint hivatalos a
Magyar Hírlapban, valamint a bankszervek helyiségeiben közzétett lista.

Ki számít munkanélkülinek?

A kialakult helyzet következmény, nem előzmény — Magas szintű jogszabály készül (II.)

Írásunk első részében a Baranya megyei tapasztalatokról, valamint a hazai munkanélküliség — szükségképpen csak vázlatosan tárgyalt — előtörténetéről esett szó. Ezúttal az ország másik felében, Szabolcsban érdeklődtünk, van-e ok a vészharangok kongatására? Végezetül az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal illetékes szakembere kap szót.

Vonakodtam elmenni Szabolcsba. Lerágott csont a téma, mit lehet újat mondani? Ingázás, szegénység, az ipar hiánya... Aztán végül is épp ezek az okok csábítottak indulásra. Érdekel, vajon mennyiben eltérőek ennek, az ország más megyéitől mindig is különböző Szabolcsnak a foglalkoztatási gondjai az új helyzetben? Van-e egyáltalán új helyzet? Vagy akárcsak helyzet is? Baranya más. Baranya az átlag. A — ma még — jellemző... De mi van Szabolcsban?

Azt mondja Juhász Gábor, a megyei tanács munkaügyi osztályvezetője, hogy már 1965-ben megszületett a magas szintű politikai állásfoglalás arról, illelő lenne már ezt a megyét is fejleszteni. Jött is a támogatás több csatornán, hol nagyobb sebességgel, hol lassabban, 1985-ig összesen mintegy 1 milliárd forint értékben. Ennek köszönhetően létrejött vagy 80 ezer új munkahely, ebből az iparban több mint 50 ezer, s 30 ezer olyan nő is munkába állhatott, akinek korábban semmiféle szakképzettsége sem volt. Ám mindezek ellenére még ma sincs elég munkahely. Nézzük a tényeket.

Tavaly a 7300 pályakezdőből alig ötezer tudott elhelyezkedni, s a többiek vagy más megyében keresték a boldogulásukat, vagy átmenetileg munka nélkül maradtak, vagy nem a szakképzettségüknek megfelelő állást töltötték be. Közülük négyezerre tehető azoknak a — főleg háztartásbeli — nőknek a száma, akik megfelelő ajánlat esetén munkába állnának; tavaly e rétegnek közel a fele maradt továbbra is otthon. Újabb csoportot alkotnak az ingázók, ha lenne elegendő munkaalkalom, vélhetően ez a mintegy 1300 ember sem vállalna másutt munkát. S végezetül közel ötszáz — kicsoda kifejezés — úgynevezett megváltozott munkaképességű ember él a megyében — kvázi munkanélküliként. Összesen tehát 2-2500-ra tehető azok száma, (megyében foglalkoztatottak 4-5 százaléka), akik — így Juhász Gábor definíciója — nem tudnak a képességeiknek, képzettségüknek megfelelő munkát találni. (Csak emlékeztetőül: Baranyában ez az arány 0,25 százalék).

A kihívásra az osztályvezető szerint a munkahelyteremtés a válasz, erre viszont nincs elég pénz. Volt itt annyi intézkedés, határozat, ilyen Alap, meg olyan Alap. Ezekről felelőtlenség lenne azt állítani, hogy semmit sem segítettek, de azért... Ha kicsit is nyitott szemmel jár az ember, s levonja a szükséges következtetéseit, megkockáztatható a jóslat: két év múlva mintegy 10 ezer munkanélkülivel kell számolni a megyében.

A beszédes adatok persze akkor igazán sokatmondóak, ha némi háttérmagyarázat is tartozik hozzájuk. Megkerestük Mátyás Pált, az ÁBMH osztályvezetőjét, aki készséggel adott — vélhetően — hivatalos felvilágosítást arról, miként lehet szembenézni a munkanélküliséggel, ha már egyszer hazánkban is kialakulóban van. Mit tehet az állam, (sőt: mit kell tennie...), mit a vállalat, és mit a munkavállaló?

Egyáltalán: nem árt tisztázni, ki a munkanélküli. A butikos felesége, aki nem áll munkaviszonyban? Vagy talán a pityókás kubikos — másnapként? Vagy a neylonotthonkás háztartásbeli? Nos, a hivatalos meghatározásnak nem vagyunk híján: a mai magyar szakmai közmegegyezés szerint az számít munkanélkülinek, aki a megélhetéséhez indokoltan szükséges és képzettségének, egészségi állapotának megfelelő munkát nem találja meg. Hogy meddig nem? Ebben eltérő a szakemberek véleménye.

A munkanélküliségnek a klasszikus értelmezés szerint három válfaja van: súrlódásos

munkanélküliségről beszélünk akkor, ha a munkavállaló állásváltoztatás közben — mondjuk egy hónapig — éppen nem dolgozik, „önkéntes” munkanél-

MTI Fotó: Krista Gábor

küli viszont például az a anya, aki gyermeke betegsége miatt kényszerül hosszabb ideig kiállni a munkából, és végezetül kényszerül munkanélküliségről szól a szakirodalom.

Ha ma még nem is állnak rendelkezésre pontos adatok, a munkanélküliek számáról — a statisztika, csak azokat tartja nyilván, akik három hónapnál régebben vannak munka nélkül —, annyi azért bizonyos, a klasszikus értelemben vett munkanélküliség réme még nem fenyeget Magyarországon. Csak munkanélküliek vannak... Munkanélküliségről ugyanis csak akkor beszélhetünk, ha egy térségben annyi munkanélkülit tartanak számon, akiknek az elhelyezése a rendelkezésre álló állami eszközök igénybevételével hosszabb ideig sem oldható meg.

Megint csak vázlatosan, vegyük sorra, mit is tett eddig a gazdaságirányítás a munkanélküliség kezelésére. Tegyük ezt annak előrebocsátásával, hogy elismerjük; lehet sürgetni a munkavállalókat arra, hogy képezzék át magukat, legyenek rugalmasabbak, mozgékonyabbak, ám okkal-joggal kialakult biztonságérzetüket tohonyaságnak minősíteni, s őket a kialakult helyzetért akárcsak részben is felelőssé tenni vélhetően senkinek nem áll szándékában... Nos, tehát az 1980-as évek elejéig, minthogy gondja sincs a munkanélküliséggel, úgy természetesen eszközei sincsenek a vezetésnek a kezeléshez. Ma már talán nem mérészség leírni: egyszerűen nem hitték el, hogy valamikor is szembe kell nézni e problémával. Nem azért, mintha ez nem lett volna oly nyilvánvaló: nehezen cáfolható számítások igazolták, komoly veszteség-tartaléka van a gazdaságnak, amelyet azonban akkor még a gazdaságkodók el tudtak tartani, mert ennek az árát termékeik árban át tudták hárítani a fogyasztókra. A gazdasági szerkezet átalakításának követelményével, az állami támogatások fokozatos lefaragásával, a felszámolási, szanalási jogszabályok megjelenésével, illetve az új típusú bérszabályozással azonban szép lassan megváltozik a helyzet.

1982-ben megjelenik az átképzésről szóló jogszabály: az élénk propaganda ellenére, azonban alig veszik igénybe.

Igazi veszélyérzete ugyanis a gazdaság egyetlen szereplőjének sincs: az állampolgár hozza van szokva a munkához való joghoz, s még nem érti az új retorikát, amely a munkahelyhez való jogot már megkérdőjelezi.

Alig telik el pár év, s újabb fogalmakkal ismerkedhetünk: bevezetik a meghosszabbított felmondási időt, és az elhelyezke-

dési támogatás intézményét. Tavaly az előbbivel mindössze 566 dolgozó élt, az utóbbit 50-en vették igénybe... 1987 őszén újabb jogszabály jelenik meg, ezúttal a közhasznú munkáról fél év alatt mintegy 1000 embert foglalkoztatottak ily módon... Idén január elsején pedig kinyilvánítják azt is, hogy — pályázati rendszer keretében — állami támogatásban részesítik a munkahelyteremtő beruházásokat. A pályázatok elbírálása most van napirenden, az érdeklődés állítólag lanyha, az igények fele alkalmatlan... Ugyancsak január elsejei dátummal kiterjesztik az átképzési támogatást azokra is, akik nem állnak munkaviszonyban, s tavasszal eltörlik azt a korlátot is, hogy csak 10 főnél nagyobb létszámú leépítés esetén jár elhelyezkedési támogatás a munkáját vesztett dolgozóknak.

Kérdés: mire elegendők az említett válaszlepek? Mátyás Pál szerint állami intézkedésnek ennyi elég. Sokkal többet nem tesznek a piaci rendszerben gazdálkodó országok sem (más kérdés, hogy a munkanélküliségly össze mire elegendő ott, és majd mire itt...). Ha maga a gazdaság nem képes el tartani annyi munkaerőt, amennyi a rendelkezésre áll, az állam önmagában — pusztán foglalkoztatáspolitikai eszközeivel — nem képes megoldani a munkanélküliség problémáját. (Legfeljebb enyhíteni tudja azt). A gazdaságnak magának kell megteremnie a forrásokat ahhoz, hogy garantálni lehessen a termelésből kiszoruló réteg megélhetését. Az megint más kérdés, hogy ehhez ésszerű állami döntések szükségesek legyenek. Így például a lakáshiány enyhítésére, mert a kényszerű röghöz kötöttség gátja a munkaerő-mobilitásnak vagy például a magánvállalkozások ösztönzésére, hiszen ez a „legolcsóbb” munkahelyteremtő módszer. Am még egyszer hangsúlyozzuk: ezek nem foglalkoztatáspolitikai, hanem gazdaságpolitikai döntések, amelyeket ezer szempont befolyásol. Amire jelen körülmények között feltétlenül szükség lenne: az a jogszabályok egységes szerkezetbe foglalása. Hírek szerint egy ilyen — nevezzük egyelőre így —, munkanélküliség-jogszabály, előkészítése folyamatban van.

KEREKES BÉLA

A statisztika mindenhatósága

Európa új kis tigrise?

A közelmúltban Szoulban járt magyar vállalati képviselők egyike-másika a Gazdasági Kamara irodája hivatalos nyitására reggelén örömmel fedezte fel, hogy az egyik helyi angol nyelvű újság több cikket szentelt Magyarországnak. A Budapestről szóló rész szerzője érezhetően járt hazánkban, sorai adatgazdagok voltak. Nem feledkezett meg gazdasági helyzetünkről sem.

Naponta egy adat

Az itthoni véleményekhez szokott magyar utazók meglepetéssel olvasták, hogy *ta-vály konvertibilis kivitelünk — így a tudósítás — 25 százalékkal emelkedett.* A benyomása az olvasónak az volt, hogy Európa új „kis tigrisével” áll szemben, kinek áruja a dél-koreai és japán termékek agresszivitásával árasztják el a világpiacon. Akik egy másik országot hagytak otthon, most hallgathattak egészen addig, míg ki nem derült, hogy bár az adat igaz, de forintban értendő. A leértékelések pedig...

A fenti csak egy példa arra, *hogyan titkolja el egy statisztikai mutatószám valódi jelentését akkor, ha tartalma pontosan nem ismert, vagy nem közzölt.* A világsajtó hasonló módon gyakran emleget „külső mérleget” anélkül, hogy tisztázná, kereskedelmi, folyó fizetési vagy minden tranzakciót tartalmazó fizetési mérlegről van-e szó. Ehhez képest a statisztikai mutatók szerte a földön megdöbbentő tekintélyt vívtak maguknak ki. Köztudomású, hogy man hatnak a kereskedelmi mérleg havi egyenlegei rövid távon például a *dollár árfolyamára.* Szó sincs róla, hogy a következmény logikusan kiszámolható volna előre! Ha most nagyobb a hiány, mint egy hónappal korábban, ez lehet pozitív és negatív egyaránt. Negatív hatás esetén a piac csak

azt regisztrálja, hogy a deficit nőtt. De az is előfordulhat, hogy az emelkedés ellenére a *hiány mégis kisebb annál, mint amit a megelőző prognózisok állítottak.* A valuta árfolyama tehát jogosan erősödhet a tőzsdéken.

Az Egyesült Államokban amúgyis naponta közzétesz valamelyik minisztérium egy-egy fontos gazdasági mutatót. Sajnos, szinte ezzel egy időben egy másik, korábban közkinccsé tett adat revízióját is publikálja. Az üzleti élet és a kormányzat éhsége ugyanis rendkívül nagy, az idők folyamán fokozatosan kikényszerítették a közzététel időpontjának előbbre hozatalát, előzetesek közzétételét stb. Nem csoda, hogy „a sietségben” sokszor hibát vétének, a számok későbbi revíziója gyakran jelentős különbségeket fed fel. Egy közgazdász véleménye szerint például a *kereskedelmi mérleg összetevőit alkotó adatok közül néhány eleve későn érkezik a szakértőkhöz, így azok figyelembe venni e számokat csak egy hónap elteltével — lényegében egy hónap késéssel — tudják.* Még cifrább a sorsa a bruttó nemzeti termék alakulását vizsgáló sornak. Ezt a Kereskedelmi Minisztérium negyedéves bontásban teszi közzé, a publikálást mindig nagy érdeklődés kíséri. Nem volt ez másképp az idén sem. Április 26-án megtörtént a bejelentés, reálértékben, változatlan áron 1988 első negyedévében a növekedés 2,3 százalékos volt. Mindenki felsőhajtott. Az ütem kétségtelenül nem nagy, de *nem is kicsi.* Recesszióról nem lehet szó, de a gazdaság túlfűtöttségéről szóló vélemények is túlzónak bizonyultak. A nyugalom azonban csak addig tartott, míg meg nem jelentek a szakértők egy hónappal később a *felülvizsgált számokkal.* A bővülés ekkor már 70 százalékkal nagyobb, 3,9 százalékos

volt. A gazdasági közvélemény hangulata azonnal megváltozott. Természetesen *nem az öröm vált uralkodóvá,* hanem az aggodalom: mégis van túlfűtöttség, reális az infláció veszélye...

Megsaccolják

Pedig ami ténylegesen történt, meglehetősen egyszerű. A Kereskedelmi Minisztérium szakértői rendszeresen úgy „számítják ki” a negyedéves „előzeteseket”, hogy rendelkezésükre áll két hónap tényadatok, a hiányzó harmadikat pedig „megsaccolják”. Általában ez a módszer beválik, a szakértők hosszú évek tapasztalata alapján *eltalálják,* mi is történhetett. Nem így az idén. Márciusban a kivitel hirtelen meugrott, erre nem lehetett számítani. Az előzetes és a végleges adat közötti különbség tehát megnőtt. Van úgy, hogy bár a közzétett adatot *nem kell revideálni,* a közgazdászok mégis értetlenül állnak tartalmazásával szemben. Jól fel kell például készülnie annak, aki határozott trendet kíván az USA kereskedelmi mérlege havi egyenlegeiben felfedezni. Januárban a hiány 12,4 milliárd dollár volt, négy héttel később 13,8 milliárdra ugrott. Itt a romlás? Szó sincs róla. A márciusi deficit összege már csak 9,7 milliárd volt...

Hasonló folyamat játszódott le a *munkanélküliségi ráta* havi közzétett idősoraival is. A szakértők most elemzik *túlbecsüli-e vagy éppen ellenkezőleg a munkanélküliséget* a statisztika. A vita egy tekintetben *hasznos.* Ráirányítja a figyelmet arra, hogy nem elegendő csupán egy adatot jól vagy rosszul megjegyezni és aztán mindenfajta mondanivalót ezzel igazolni. A valóság ennél *lényegesen bonyolultabb.*

Gara Szabolcs

Muzsika

Operajátékok Kőszegen

A TÖRTÉNET tulajdonképpen igen egyszerű. Három ember: egy szervező, egy karmester és egy rendező összedugta a fejét és elkezdett gondolkodni, hogyan és hol lehetne nyári operajátékokat rendezni. Először is megtalálták az ideális helyszínt, Kőszeg egyik gyönyörű, régi épületekkel szegélyezett terét, melynek egyik oldalát templom zárja le. Aztán Vermes Péter főtákos megtalálta a szponzorokat: a MALEV Airtours-t, és a két áldozatra kész, a jó ügyet felkaroló tanácselnököt, dr. Bors Zoltánt Vas megyéből és Preininger Ferencet Kőszegről. Együtt volt a nem éppen sok, de a rendezvény-sorozathoz elegendő pénz. S ekkor Kőszeg népe is segített: az „utca embere”, az egyszerű kőszegi polgár keze munkája is benne van a színpad és a tribün felépítésében.

Magától értetődő, hogy az öt előadás jegyeinek nagy részét a szomszédos Ausztriában adták el. Így hozzávetőleg százezer schilling a devizabevétel, nem számítva az infrastrukturális jövedelmet. Deficit természetesen van; de a vállalkozás megindult és ha igaz, a jövőben prosperálni is tud. A segítőkészség megvan, a lelkesedés is. Vállalkozás, írtam, pedig nem az: kulturális tett ez a javából! Hát mégis van mód ilyenre a mostani helyzetben is... a legfőbb eredmény ez: visszakaptuk reményünket.

Öt estén át az operairodalom két elnyúlhatatlan darabja, a *Parasztbecsület* és a *Bajazzók* került színre. S most persze operatörténeti, dramaturgiai elmélkedésnek kellene következnie, de hadd fogjam rövidre a mondanivalót. Nem öncélúan, mert a dolognak befolyása van az előadásra is. A két verista darab — igen sommásan — abban különbözik egymástól, hogy *Mascagni* művének erénye az áradó dallaminvenció, amely elfedni talán tudja, megszüntetni azonban nem a darab súlyos dramaturgiai hibáit, drámaellenességét, szinte „anti-dráma” jellegét. A *Leoncavallo*-műben sokkal gyérebb a dallaminvenció, sokkal ügyetlenebb a zeneszerzői technika, de a zene mégis drámai.

Ez tükröződött a rendezésben is. A tv-rendező *Apró Attila*, aki először inszenált élő színpadi előadást, egyszerűen nem tudott mit kezdeni a *Parasztbecsület*t. Állóképek, sablonok halmaza lett a produkció, színészi játéknak, egyénített tömegmozgatásnak nyoma sem volt. A *Bajazzók* rendezése viszont tele volt ötlettel, mozgással, színnel, jobbnál jobb színészi játékkal. Következtetés: *Apró Attila*nak van tehetsége az operarendezéshez, a „felvételi vizsga” jól sikerült.

A KÉT DARAB szereposztásának élére persze *Sass Sylvia* kínálok. Gyönyörű, szélesívű frázisai Santuzza szerepében, hangi árnyalatainak sokasága szívesen felidézik a nagy előadók

Sass Szilvia és Sólyom Nagy Sándor a *Bajazzók* egyik jelenetében

MTI Fotó: Hovszky Béla

kitűnően „fekszik” Canio szerepe; átélése, stílusa kifogástalan, hangja teljesítménye mindig is kimagasló volt. Amit ezúttal ki kell emelni: ízlése, amivel elkerülte a szerep lassanként évszázados modorosságahagyományát. Ez a Canio valóban ember, emberien szenvedő lélek volt. Ugyancsak megragadó, hangilag-színészi-leg nagyklasszisú figurát formált *Németh József* Tonio szerepéből. Tartja az operaházi Nabuccóban elért nagy formáját, gyönyörű hősbaritonjának sok árnyalata van és karaktergazdag a játéka is. *Kovács Pál* szép hangja és *Laczó András* jellegzetes karakterfigurája ugyancsak hozzájárult a seikerhez.

A zenekari árokban a *Szombathelyi Szimfonikus Zenekar* játszik. Az egyik kezdeményező, *Petró János* betegsége miatt *Sándor János* vette át a vezénylést: tradícióhű tempói, precizitása, drámai akcentusai biztos alapot adtak az előadásnak. Csak a hangszínekről nem beszélhetünk: az új kőszegi helyszínt egyetlen szempontból kell megváltoztatni, valamit tenni kell, hogy a zenekari hangzás ne szóródjon szét, ne

Lépéselőnyben a VISA

Fi

1987.

dec. 10.

A hitelkártyákat kibocsátó amerikai vállalatok több éve tartó „részesedési háborújában” a VISA egy jól megválasztott és jól időzített marketingakcióval lépéselőnyre tett szert. Míg legnagyobb vetélytársa, az American Express (Amexco) visszautasította a Nemzetközi Olimpiai Bizottság szponzorálási kérelmét, a VISA 14,5 millió dollár készpénzzel és 35 millió dollár értékű közvetett juttatással járul hozzá a calgaryi téli és a szöuli nyári olimpiai játékok támogatásához.

A 19 ezer bank tömörüléséből álló VISA-társaság hitelkártyáit a világon 150 millióan használják. A hitelkártyacégek sorában — legalábbis a kibocsátott kártyák számát tekintve — a Mastercard a második 135 millió plasztiklapocskatulajdonossal. Noha az American Express kártyatulajdonosainak száma nem haladja meg a 25 milliót, a VISA első számú versenytársa nem a Mastercard, hanem az Amexco. Ennek az a magyarázata, hogy az American Express-kártyákat az áruvásárlás mellett elsősorban az idegenforgalomban és a vendéglátásban használják, illetve fogadják el. A VISA-nak ez idáig nem sikerült betörnie ezekbe az üzletágakba.

A VISA hitelkártyáit a világon ötmillió kereskedő fogadja el, háromszor több, mint ahányan az American Express, s a VISA-holding már több éve szeretne betörni az idegenforgalmi és a szórakoztatóipari ágazatba is. Népszerűségét és elterjedtségét mutatja, hogy az American Express hitelkártya-tulajdonosok 75 százaléka VISA-val is rendelkezik.

A VISA marketingszakembereinek kapóra jött, hogy az American Express elégtelen hatékonyságra hivatkozva visszautasította a Nemzetközi Olimpiai Bizottság szponzorálási ajánlatát. Az első számú hitelkártyacég vezetői azt remélik, hogy a téli és a nyári olimpia világszerte jó reklámmot biztosít számára, s újabb milliókkal növekszik majd kártyatulajdonosainak száma. Az elsődleges cél a „hivatalos” piacra való betörés, az Amexco ottani részesedésének a csökkentése.

A televíziós közvetítéseken keresztül több száz millió nézőhöz jut el a VISA reklámüzenete, valamint az a tény, hogy az olimpiai játékok hivatalos hitelkártyája a VISA. A holding marketingszakemberei igyekeznek a legtöbbet „leszakítani” a szponzorságból. Az újonnan kibocsátásra kerülő hitelkártyákon már szerepel az egész világon népszerű és ismert öt karika, a leendő kártyatulajdonosoknak pedig ötkarikás esernyőket, trikókat és egyéb reklámhordozókat ajándékoznak.

A három vezető amerikai televíziós társaság — az NBC, az ABC és a CBS — összesen hétmillió dollárt kap a VISA-tól reklámai sugárzásának ellenértékéért még a játékok előtti időszakban. Az ABC számára ugyanakkor külön hatmillió dollárt fizet ki azért, hogy a téli és a nyári olimpia alatt is tudassa a nézőkkel a VISA-kártya előnyeit, valamint azt a tényt, hogy az olimpia egyik vezető anyagi támogatója a holding. (A téli és a nyári olimpiának a világ nagyobb vállalatai összesen 150 millió dollár támogatást nyújtanak. Az amerikai cégek közül a VISA mellett a legtöbb pénzt a Coca-Cola és a Kodak adja.)

Az amerikai televíziós társaságok a nyár végétől már sűrűn sugározzák a VISA olimpiai hirdetéseit, a nézőkben idén és jövőre tehát a VISA, és nem az American Express neve rögződik az olimpia kapcsán. Az elmúlt két olimpia alkalmával egyébként az Amexco is a szponzorok között szerepelt, de a „csonka” olimpiák nem hozták meg számára a várt üzleti sikert. (Valószínűleg ennek tulajdonítható, hogy az Amexco az ismételt felkínált lehetőséggel nem kívánt élni.)

A VISA külföldi tagbankjai nem közvetlenül az olimpiai játékokat szponzorálják, hanem egyes nemzeti csapatokat, illetve egyes résztvevő sportolókat. Jó reklámfogásnak bizonyult, hogy a VISA „össznépi” társasjátékot is indított az USA-ban, amelynek első helyezettjei a holding költségén részt vehetnek nézőként az olimpiákon. Nemrégiben jelentették be, hogy a holding minden VISA-kártyára történő vásárlás után bizonyos ezreléket befizet az amerikai olimpiai csapat felkészülési számlájára.

A VISA kétségtelen lépéselőnyre tett szert az Amexcoval szemben a hirdetési kampányban. Azt azonban csak a jövő fogja eldönteni, érdemes volt-e ekkora összeget fordítani a szponzorálásra, vagyis növekszik-e majd a VISA részaránya a turisztikai és a vendéglátó-ipari hitelüzletágban. Az Amexco kénytelen volt beismerni hibás döntését a szponzorálás kérdésében, de a vállalat vezetői egyik nyilatkozatukban nem hagytak kétséget afelől, hogy az ingatag dél-koreai belpolitikai helyzet esetleg mégis a cég távolmaradásának helyességét igazolhatja.

Gara Szabolcs

-p
-j
u

SZ